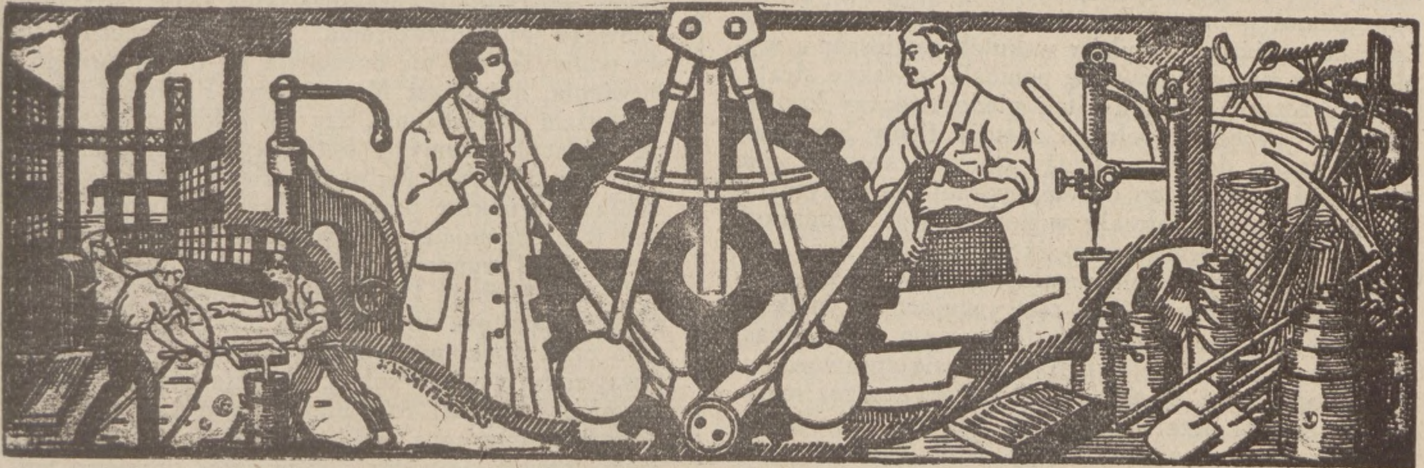
RYNEK METALOWY i MASZYNOWY

STAŁE DODATKI: „ELEKTRO- I RADJOTECHNIKA" • „POSTĘPY W PRZEMYŚLE" • „DZIAŁ SAMOCHODOWY" „DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY I CERAMICZNY" • „DZIAŁ MASZYN ROLNICZYCH"

PRZEDPŁATA kwartalna 4½ zł + 40 gr za dostawę franko w dom.

REDAKCJA i ADMINISTRACJA POZNAŃ, WIELKA 10. - TEL. 2277

Tygodnik abonować można na wszystkich pocztach w Państwie Polskiem.

Ceny ogłoszeń i inne warunki zamieszczone są na stronie ostatniej

Nr. 21 Poznań, 25 maja 1929 Rok IX

Przedruk artykułów dozwolony jedynie za podaniem źródła.

Hutnictwo i przemysł metalowo-przetwórczy

w I-szym kwartale 1929 roku

PRZEMYSŁ ŻELAZNY.

Sytuacja przemysłu żelaznego kształtowała się w pierwszym kwartale br. niepomyślnie. Styczeń i luty są wprawdzie miesiącami, w których ze względu na brak ruchu sezonowego rynek żelazny zdradza stagnację, w roku bież. jednak z powodu silnego zesztywnienia rynku pieniężnego z jednej strony, a długotrwałych i ostrych mrozów z drugiej, popyt spadł znacznie poniżej normy przeciętnej, co ujemnie odbiło się również i na stanie produkcji. Szczególnie niepomyślnie przedstawiały się stosunki w miesiącu lutym, w którym wskutek zupełnego zastoju w handlu, wywołanego niekorzystnemi warunkami atmosferycznemi, hutnictwo stanęło w obliczu niepokojącego wprost spadku nowych zamówień. Częściową, naogół jednak niedostateczną poprawę przyniósł dopiero marzec, w szczególności zaś II i III jego dekada. Poprawa ta zbiega się w czasie z polepszen. się warunków atmosferycznych, jak zaznaczono jednak, przejawiła się ona tylko w słabej mierze, albowiem wskutek trudnego położenia finansowego, rynek zdradzał słabą zdolność nabywczą, z drugiej strony zaś w minimalnym tylko stopniu przejawiło się zapotrzebowanie związane z wiosennym ruchem budowlanym. Ponieważ horoskopy ruchu budowlanego w roku bież. są zupełnie niewyjaśnione, w okresie zaś sprowozdawczym ruch budowlany prawie wcale nie zaczął się jeszcze, zwykle rozpoczynający się w marcu ruch sezonowy w dziale żelaza budowlanego w roku bież. odpadł prawie zupełnie. Należy również uwzględnić, iż większość firm budowlanych w okresie sprawozdawczym w dalszym ciągu walczyła z trudnościami finansowemi, ponieważ zaś „Bank Gospodarstwa Krajowego" do chwili obecnej nie wznowił jeszcze przydziału kredytów na rzecz akcji budowlanej, przedsiębiorcy w zupełności prawie wstrzymali się z wszelkiemi zakupami na nadchodzacy sezon. Do skurczenia się popytu ze strony rynku prywatn. dołączyła się w okresie sprawozdawczym także dość znaczna redukcja programu zamówień Ministerstwa Komunikacji, co również ujemnie odbiło się na stanie produkcji. Zamówienia Min. Komunikacji uległy ograniczeniu w lutym, również jednak i w marcu stan tychże zamówień nie uległ poprawie, co w parze ze spadkiem zamówień prywatnych wywołać musiało zmniejszenie się produkcji szczególnie w tych hutach, w których produkcja materjałów nawierzchni kolejowej zajmuje poważne miejsce w ogólnym ich programie produkcyjnym. Min. Komunikacji ograniczenie zamówień tłumaczyło głównie faktem, iż poniosło bardzo wielkie straty wskutek tegorocznych zaburzeń atmosferycznych, które znacznie zmniejszyły jego wpływy i uszczupliły tem samem środki, przeznaczone na renowację i konserwację materjału kolejowego. W stosunku do lutego, w miesiącu marcu ilość zamówień ogółem przydzielonych przez syndykat hutom wzrosła nieznacznie w dziale żelaza sztabowego, formowego, uniwersalnego, półwyrobów, szyn, podkładek, natomiast zmniejszyła się w dziale blach cienkich i grubych. Bez większych zmian, tj. na poprzednim

poziomie, utrzymał się przydział zamówień w dziale walcówki, łapek, zestawów kolejowych i sztuk kutych.

Omawiając niepomyślną sytuację, w jakiej znajdowało się hutnictwo żelazne w I. kwartale br. jako czynnik, który potęgował stagnację, wymienić należy obok ogólnej depresji gospodarczej i niepomyślnych warunków atmosferycznych, do których w marcu dołączyły się ponadto obawy ludności rolniczej przed powodziami — specjalnie trudne położenie handlu. Znaczna część hurtowników wskutek zawieszenia wypłat przez firmy budowlane poniosła poważne straty, silnie uszczuplające ich i tak niedostateczny kapitał obrotowy; wobec zupełnego zastoju firmy handlowe dążyły raczej do wysprzedaży starych zapasów, nie mając zaś podstaw do optymistycznej oceny sytuacji rynkowej, nie uzupełniały w normalnych rozmiarach swoich składów tembardziej, iż wzrastająca ilość protestów wekslowych i zła wypłacalność własnych ich odbiorców również działała restryngująco na wielkość obrotów oraz możliwość ich forsowania. Natomiast mniejsze fluktuacje ujawniał w okresie sprawozdawczym stan zleceń, udzielanych hutnictwu przez metalowy przemysł przetwórczy. W lutym spadły one w stosunku do stycznia do liczby około 4.000 t, natomiast marzec przyniósł już znów pewien wzrost ich. W lutym zwiększyły się w szczególności zlecenia fabryk śrub, drutu i gwodzi, natomiast ze względu na brak ruchu sezonowego spadły zamówienia ze strony fabryk maszyn i narzędzi rolniczych. W marcu zlecenia fabryk gwoździ i drutu ponownie zwiększyły się, natomiast zamówienia ze strony fabryk maszyn i narzędzi rolniczych były w dalszym ciągu niezadawalające, co przypisać należy pogorszeniu się w roku bież. ogólnej sytuacji rolnictwa. Do scharakteryzowanych powyżej ogólno-gospodarczych czynników, które ujemnie odbiły się zarówno na stanie produkcji i obrotów, dodać należy również komplikacje natury technicznej. I tak wskutek niedostatecznego podstawienia wagonów huty natrafiły na trudności, przy wysyłce żelaza nawet w rozmiarach zredukowanych wskutek stagnacji, z powodu zaś częściowego zahamowania komunikacji kolejowej również i przesyłki tworzyw i surowców produkcyjnych nie dochodziły regularnie oraz w dostatecznej ilości (ruda, dolomit i złom), co z jednej strony niekorzystnie wpłynęło na normalny przebieg procesu produkcyjnego, z drugiej zaś podniosło ceny poszczególnych tworzyw, w szczególności zaś rudy i starego żelastwa.

Niepomyślnie przez cały okres sprawozdawczy kształtowały się również konjunktury eksportowe; wskutek utrudnionych warunków komunikacyjnych eksport z jednej strony natrafiał na znaczne trudności techniczne, z drugiej zaś forsowanie jego niemożliwem było i ze względów konkurencyjnych. Izba Handlowa w okresie sprawozdawczym kilkakrotnie przeprowadzała dochodzenia ankietowe celem stwierdzenia możliwości zainicjowania szerszej akcji wywozowej na niektóre nowe rynki zbytu, odnośne dochodzenia okazały jednak, iż hutnictwo okręgu z trudem może sprostać konkurencji zagranicznej. Tak np. cena żelaza sztabowego, żądana przez konkurencję zagraniczną w okresie sprawozdawczym, wynosiła przeciętnie około f. szt. 6.20, natomiast huty okręgu sprzedawać mogły żelazo po cenie conajmniej f. szt. 7, fob port Gdańsk, przyczem i przy tej nawet cenie nie kryły dostatecznie własnych kosztów produkcji. Pomyślnie kształtował się w dalszym ciągu tylko eksport rur, jakkolwiek właściwy ich sezon zbytu rozpoczyna się dopiero z okresem późniejsz. wiosny. Długotrwałe pertraktacje jednej z hut obwodu w sprawie podjęcia dalszych dostaw na rzecz Rosji Sowieckiej zakończyły się pomyślnie. Z powodu zmiany podstawowych czynników kalkulacyjnych, na których oparto w roku 1927 cenę żelaza, ustalając ją w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu na poziomie 350 zł za tonę, hutnictwo żelazne w okresie sprawozdawczym w interesie podtrzymania rentowności swej produkcji wystąpiło o korekturę tejże ceny, żądając częściowego jej podwyższenia. Do chwili obecnej sprawa podwyżki cen nie doczekała się definitywnego załatwienia, natomiast Ministerstwo Przemysłu i Handlu celem stwierdzenia, czy i w jakiej mierze aktualna sytuacja przemysłu hutniczego istotnie uzasadnia potrzebę podobnej podwyżki, zleciło Instytutowi Badania Konjunktur przeprowadzenie specjalnych badań w przedmiocie obecnych kosztów produkcji hutnictwa i jej wyników dochodowych. Jeśli uwzględni się, iż od 15 maja 1927 r., od którego to czasu datuje się obowiązująca obecnie cena 350 zł za tonę, podrożała cena podstawowych surowców, tj. starego żelastwa, rudy, węgla i koksu, ponadto zaś podniosły się również i zarobki robotnicze, stwierdzić wypada, iż dotychczasowa cena jest istotnie nieaktualną i tembardziej domaga się rewizji, iż wskutek przejścia hut z 10 na 8 godzinny dzień pracy, wzrosły także ogólne koszty ich produkcji. Dla rozwoju sytuacji w przemyśle hutniczym, a tem samem dla ukształtowania się zagadnienia jego kosztów produkcji, decydujące znaczenie posiadać będzie fakt, czy w najbliższej przyszłości wydatnej poprawie ulegną znów jego możliwości zbytu, tak aby mogło ono należycie wykorzystać swoje urządzenia produkcyjne i nie musiało restryngować produkcji.

Do ożywienia obrotów przyczynić mógłby się przedewszystkiem rozwój budownictwa w roku bieżącym, którego horoskopy przedstawiają się jednak do chwili obecnej nader problematycznie, z drugiej strony zaś czynnikiem, który poważnie zaważyć może na szali, będzie zwiększony przydział zamówień rządowych. Natomiast wobec trudnych i niepomyślnych warunków wywozu, huty naogół nie mogą liczyć w obecnej sytuacji na znaczne zwiększenie produkcji dzięki wydatnemu forsowaniu akcji wywozowej.

PRZEMYSŁ CYNKOWY I OŁOWIANY.

Przemysł cynkowy i ołowiany w okresie sprawozdawczym stał z jednej strony pod znakiem zwyżkowej tendencji cen swoich wyrobów, z drugiej jednak z powodu ogólnych trudności komunikacyjnych narażony był na komplikacje w dziedzinie dostawy surowca, w szczególności zaś rud zamorskich. Po zwyżce cen cynku, która nastąpiła w grudniu, i częściowym jej spadku w styczniu, luty charakteryzowała względna stabilizacja, natomiast w miesiącu marcu ceny ponownie zaczęły mocno zwyżkować. Z końcem marca osiągnęły one na rynku londyńskim poziom f. szt. 27.10, podczas gdy z końcem stycznia nie przekraczały jeszcze 26.05.—.

Zarządzone przez brukselską konwencję 10 procentowe ograniczenie rynku produkcji w Europie zostało przez wszystkich członków konwencji faktycznie przeprowadzone, wskutek czego w okresie sprawozdawczym produkcja cynku w Europie obniżyła się, a zmniejszona podaż, która zrealizowała spodziewaną zwyżkę ceny na 27 f. szt., pozwoliła na zmniejszenie redukcji produkcji na marzec do 7 proc.

Huty cynkowe obwodu, które w styczniu wyprodukowały 11.920 ton cynku, w lutym, który miał

mniejszą ilość dni roboczych, obniżyły produkcję na 10.107 ton. Z powodu poprawy cen cynku, częściowo poprawiły się również i ceny blachy cynkowej, naogół jednak eksport jej w dalszym ciągu pozostawiał wiele do życzenia pod względem rentowności, wobec czego wydatne forsowanie jego nie było możliwem ze względów kalkulacyjnych.

Zbyt kwasu siarkowego nie natrafiał na większe trudności, przyczem gros zapotrzebowania tego artykułu szło głównie na potrzeby rynku krajowego. Z powodu nader silnej zwyżki cen ołowiu, poprawiły się w okresie sprawozdawczym warunki opłacalności eksportu tegoż artykułu. Cena ołowiu, która z końcem stycznia wynosiła f. szt. 22.03, w III dekadzie marca podniosła się na f. szt. 29 i częściowo obniżyła się dopiero pod koniec okresu sprawozdawczego, opadając na f. szt. 26.6. Zwyżkę ceny wywołały głównie zwiększone zakupy przemysłu amerykańskiego z jednej strony oraz spadek dowozu australijskiego z drugiej, co zkolei wywołało pewną redukcję ogólno-światowej produkcji. Korzystając z zaznaczonej poprawy konjunktur, huty ołowiane obwodu zdołały znacznie zwiększyć swą produkcję (w miesiącu styczniu wynosiła ona 1.530 ton, w lutym 1.873) oraz podniosły również cyfrę swej wysyłki eksportowej.

PRZEMYSŁ PRZETWÓRCZY.

Osłabienie konjunktury gospodarczej nie pozostało bez ujemnego wpływu również i na produkcję poszczególnych działów przemysłu przetwórczego i wykańczającego obwodu. W szczególności zmniejszył się znacznie stan zatrudnienia fabryk, pracujących dla potrzeb ruchu inwestycyjnego, natomiast ze względu na należyte rozplanowanie zamówień, w średnio zadawalającej mierze zatrudnione były w okresie sprawozdawczym zakłady, produkujące urządzenia inwestycyjne itp. dla przemysłu ciężkiego. Z powodu znacznego opóźnienia się sezonu budowlanego i niepewnych jego perspektyw w roku bież., spadek produkcji przejawił się we wszystkich wytwórniach, produkujących artykuły i urządzenia, mające zastosowanie w budownictwie. Z powodu zmniejszonej produkcji przemysłu węglowego zmniejszył się zbyt fabryk materjałów wybuchowych. Fabryki karbidu kontynuowały akcję eksportową, fabryki zaś azotniaku i superfosfatów zajęte były produkcją na potrzeby nadchodzącego sezonu wiosennego. Przemysł wyrobów gotowych, podobnie zresztą jak przemysł przetwórczy, wogóle walczył ze znacznem brakiem kapitałów produkcyjnych i skarżył się na ogólne pogorszenie warunków wypłacalności; niepunktualnie wpływały należności z tytułu uprzednio zawartych transakcyj, z drugiej zaś strony konieczną była daleko idąca ostrożność również i przy udzielaniu nowych kredytów, co zkolei restryngowało znów obroty i utrudniało zawieranie nowych transakcyj. W normalnych warunkach pracował w okresie sprawozdawczym przemysł spożywczy obwodu. Przemysł mydlarski zdołał naogół utrzymać swą pozycję produkcyjną, wobec jednak słabej wypłacalności odbiorców przeprowadzić musiał ograniczenia (częściowo konwencyjnego charakteru) w dziedzinie terminów płatności.

Z powodu odnowienia prowizorjum drzewnego z Niemcami przemysł drzewny posiadał możliwości zbytu, ze względu jednak na zmniejszony stan zatrudnienia kopalń ucierpiały dostawy lokalne (kopalniaki). Naogół ujemnie odbiły się na sytuacji omawianych działów przemysłu również i zaburzenia komunikacyjne, a w szczególności w okresie sprawozdawczym dość silnie zmalały transakcje z szerszym rynkiem krajowym, z drugiej strony z powodu przerw w komunikacji, na przejściowe komplikacje narażoną była również dostawa tworzyw i półfabrykatów produkcyjnych. Wobec niepewnych perspektyw akcji inwestycyjnej w roku bieżącym oraz niewyjaśnionej sytuacji przemysłu budowlanego, dla oceny najbliższych horoskopów przemysłu przetwórczego obwodu (szczególnie metalurgicznego) brak było narazie jeszcze rzeczowych podstaw. („Górnośl. Wiadomości Gosp.")

Światowa wytwórczość niklu

Nikiel należy do surowców, których zasoby w bardzo znacznej części skoncentrowane są w jednym kraju. Wytwórczość jego w 1927 r. mianowicie wyniosła (w tys. ton):

Kanada	35.9
Nowa Kaledonja	3.2
Stany Zjednoczone Am.	0.3
Razem	39.4

Prawie 90 procent produkcji światowej przypada na Kanadę i znajduje się w rękach dwóch towarzystw: International Nickel Co (Stany Zjednoczone Am.) i Mond Nickel Co (W. Brytanja).

To ostatnie towarzystwo, kierowane obecnie przez Alfreda Monda, prezesa angielskiego trustu chemicznego Imperial Chemical Industries, założone zostało w związku z wynalezieniem przez ojca jego Ludwika Monda metody rafinowania niklu, która pozwala na uzyskiwanie tego metalu w b. czystej postaci, przy jednoczesnem wydzieleniu cennych produktów ubocznych, np. platyny. Odnośna rafinerja znajduje się w W. Brytanji, dokąd kierowana jest dla przeróbki produkcja górnicza Mond Nickel Co.

Specjalnością International Nickel Co jest wytwarzanie spławu niklu i miedzi, zwanego „monel", otrzymywanego bezpośrednio z rud niklowo-miedzianych, a odznaczającego się zarówno dużą wytrzymałością jak i giętkością. Towarzystwo produkuje jednak także i czysty nikiel metodą elektrolityczną. Rafinerje jego znajdują się w Kanadzie i w Stanach Zjednoczonych Am.

W końcu 1928 r. między obiema powyższemi firmami (których tereny ekploatacyjne ze sobą sąsiadują, przyczem największą z kopalń we Frood jest ich wspólną własnością), nastąpiła fuzja, która zresztą dopiero ostatnio została definitywnie przeprowadzona. W Kanadzie założono towarzystwo International Nickel Co of Canada, które przyjęło wszystkie niemal akcje powyższych towarzystw, dając wzamian za nie akcjonarjuszom, w tym celu emitowane, akcje własne.

Aktywa International Nickel Co of Canada sięgają dol. 1 miljarda.

W wyniku powyższej fuzji powstał de facto monopol światowy na nikiel. Wątpliwe jest jednak, czy uzyskana w ten sposób pozycja wykorzystana zostanie w bliskiej przyszłości dla podwyższenia cen. Podobnie jak alumin-

OBSERWACJE

gwarantowanie dyskretne w celu stwierdzenia trybu życia, pracy etc. wykonywane są w **Berlinie** i na prowincji, w uzdrowiskach **miejscowościach kąpielowych** i zagranicą.

Szczegółowe sprawozdania. Wyświetlanie wszelkich **spraw prywatnych, handlowych** oraz **towarzyskich, najbardziej zawikłanych.** Dostarczanie materjału i **stwierdzanie wiarogodności świadków** w procesach, jak również **sprawach karnych.**

Specjalne informacje o kandydatach do małżeństwa, dotyczące **pochodzenia, dawnego trybu życia, majątku, wysokości dochodów, stanu zdrowia** oraz **prowadzenia się** etc.

„Welt-Detektiv"

Detektei, Auskunftei Preiss.

Berlin W. 109, Kleiststrasse 36

między przystankami kolei podziemnej Nollendorf — Wittenbergplatz.

Telefon Kurfürst **4543** i **4544** 7091

jum, jest nikiel metalem, torującym sobie dopiero drogę do różnych nowych dziedzin zastosowania.

Naskutek zmniejszonego w stosunku do przed-wojny zakresu zbrojeń, główny rynek zbytu (amunicja, blachy pancerne i t. d.) niklu doznał zwężenia; dzięki jednak systematycznej propagandzie, prowadzonej przez wytwórców i utrzymywaniu przez nich cen na stałym i względnie niskim poziomie, pozyskano szybko odbiorców w nowych dziedzinach i zbyt światowy przekroczył w 1927 roku o 33 procent zbyt w 1923 roku, znaczne ilości absorbuje np. przemysł samochodowy, którego udział w ogólnem spożyciu niklu oceniają na 20 proc.

Zespolenie International Nickel Co i Mond Nickel Co ma zapewne na celu przedewszystkiem racjonalizację produkcji i, być może, ścisły podział rynków zbytu, odpowiadający położeniu geograficznemu rafineryj obu towarzystw: International Nickel Co w Ameryce i Nickel Mond Co w Anglji.

Program
II. Zjazdu Przemysłowców Metalowych w Poznaniu
w dniu 1 i 2 czerwca 1929 roku

I. SOBOTA, dn. 1 czerwca 1929 r., godz. 15.

1. Otwarcie Zjazdu w Sali Zebrań (Restauracja Centralna P. W. K., ul. Śniadeckich 12 w Poznaniu).
2. Przemówienie powitalne.
3. Referaty ogólne i dyskusja nad niemi.

II. SOBOTA, dn. 1 czerwca 1929 r., godz. 18.

Obrady w sekcjach (miejsce zebrań będzie ogłoszone). Przewiduje się zorganizowanie 7 sekcyj:

Sekcja 1. **Ogólna,** poświęcona zagadnieniom polityki kredytowej, sprawom transportu, podatków, zamówień rządowych i etatyzmowi.

Sekcja 2. **Przemysłowo-handlowa:** konsolidacja i koncentracja przemysłu, polityka celna i traktatowa.

Sekcja 3. **Wykształcenia zawodowego:** szkolnictwo i wyszkolenie praktyczne.

Sekcja 4. **Socjalna:** ustawodawstwo i świadczenia socjalne, umowy zbiorowe.

Sekcja 5. **Eksportowa.**

Sekcja 6. **Modernizacja przemysłu.**

Sekcja 7. **Surowców:** żeliwo, metale, drzewo, paliwo i t. d.

III. SOBOTA, dn. 1 czerwca 1929 r., godz. 21.

Bankiet Zjazdowy w sali białej w Hotelu Bazar w Poznaniu (strój wieczorowy).

IV. NIEDZIELA, dn. 2 czerwca 1929 r., godz. 10.

Obrady w sekcjach (miejsce zebrań będzie ogłoszone).

V. NIEDZIELA, dn. 2 czerwca 1929 r., godz. 13.

Śniadanie wspólne uczestników Zjazdu w sali Restauracji Centralnej P. W. K., ul. Śniadeckich 12 w Poznaniu.

VI. NIEDZIELA, dn. 2 czerwca 1929 r., godz. 15½.

Plenarne posiedzenie Zjazdu (Sala zebrań Restauracji Centralnej P. W. K., ul. Śniadeckich 12 w Poznaniu).

1. Wnioski sekcyj i dyskusja nad niemi.
2. Zawotowanie uchwał Zjazdu.
3. Zamknięcie Zjazdu.

W dn. 1 i 2 czerwca b. r. przemysłowcy metalowcy zwołują do Grodu Przemysława

II. Zjazd swych przedstawicieli,

by nietylko obejrzeć wynik pracy wszystkich, lecz by retrospektywnym rzutem oka objąć działalność własną celem zbilansowania dotychczasowych rezultatów, przypomnienia sobie rzeczy niedokonanych i postawienia na porządku dziennym nowych zadań, które życie wysuwa przed przemysłem krajowym. Ze względu na doniosłe znaczenie tego Zjazdu, poświęcamy najbliższy numer naszego pisma zagadnieniom rozwoju rodzimego przemysłu metalowego.

Numer ten ukaże się w wytwornem wydaniu albumowem i jako pamiętnik wręczony będzie także wszystkim członkom Zjazdu.

6349

ZAKŁADY

„EKONOMIA"

NASZE APARATY OCZYSZCZAJĄ W POLSCE OK. 50000000 LITRÓW WODY DZIENNIE

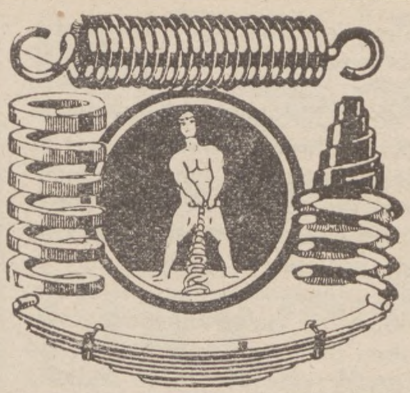
BIELSKO WOJ. ŚL.

OCZYSZCZANIE WODY

Zmiękczanie
Filtrowanie
Odżelezianie
Odmangan.
Destylacja
Sterylizacja
Odpowietrzanie
Analizy etc.

w WARSZAWIE
inż. B. RUDZIŃSKI
Wilcza 39-4, tel. 322-63.

Sprężyny wszelkiego rodzaju

najtaniej i najprędzej
dostarcza firma:

7286

GOLDMAN i ENDELMAN
WARSZAWA
Widok 11. tel. 130-88

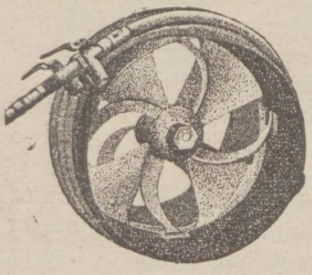
EMALJARNIA

Fabryka Szyldów Emaljowanych

Spółka z ogran. odpow.

KRAKÓW
ulica Dietlowska 81
Telefon nr. 47-39.

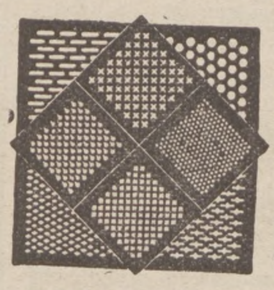
Jedyna w Kongresówce i Małopolsce.
Cenniki wysyłamy na żądanie.
7208

Wentylatory
lutniowe
dla napędu elektr. i pneumatycznego w najlepszem wykonaniu dostarcza 6402b

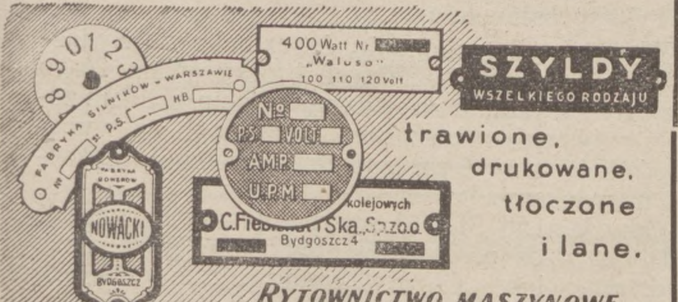
„Montania" - Katowice
skr. poczt. 442.

BLACHY DZIURKOWANE (SITA)

dla przemysłu żelaznego, cementowego, papierniczego, kopalnianego, chemicznego, dla rolnictwa, cukrownictwa, młynarstwa, fabryk krochmalu, gorzelni i browarów, do wszelkich urządzeń i aparatów technicznych, oraz blachę ażurową do celów budowlanych, ozdób itp. Wykonywa z wszelkich materjałów w dowolnych rozmiarach i grubości

Wytwórnia Blach Dziurkowanych
„Sito" Warszawa, Dobra 86, telefon 1-92
Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.
7426 Pawilon Przemysłu Metalowego I. piętro stoisko 124

SZYLDY WSZELKIEGO RODZAJU
trawione,
drukowane,
tłoczone
i lane.

RYTOWNICTWO MASZYNOWE.

TORUŃSKA FABRYKA SZYLDÓW I STEMPLI
H. RAUSCH Toruń ul. Mostowa 16 Tel. 14-09
Największa w kraju fabryka szyldów metalowych trawionych
7312

Pierwsza Krajowa Fabryka Wyrobów Ściernych
Tow. Kom. HAEBERLE i SPÓŁKA
GRODZISK MAZOWIECKI

Poleca do wszelkich celów przemysłowych pierwszorzędnej jakości:

Tarcze ścierne: zwykłe i fasonowe, elektrokorund, silicium-carbid

Minerały w ziarnach: szmergel gwarantowany Naxos I gat., silicium-carbid, krzemień, elektrokorund, kwarc, szkło i t. d.

Płótna i papiery ścierne: szmerglowe, krzemienne, siliciumcarbidowe, elektrokorundowe, szklane, kwarcowe z nasypką granatu itd.

Naturalny pomeks w kawałkach i mielony.

Pilniki ścierne. **Osełki** do kos.
Płytki „ **Pastę** do wentyli.
Segmenty „ **Pastę** do ostrz. brzyt.
Proszek do czyszczenia noży.

SKŁADNICA w POZNANIU, Plac Wolności 13, telefon 62-35.
7320 5652

Produkcja skórzanych pasów transmisyjnych

Pragnąc otrzymać nieco informacyj o stale postępującej naprzód technice w przemyśle pasów i wyrobów technicznych ze skóry, przedstawiciel „Gazety Handlowej" zwrócił się do p. Kromołowskiego dyrektora fabryki pasów M. Kromołowski i Synowie w Katowicach, który udzielił mu następujących wyjaśnień: czyni się je niewrażliwemi na szkodliwe gazy oraz można je wyciągać do ostatecznych granic tak, że obecnie nie wyciągają się już one w pracy. Pasy te w 90 procentach są tylko dopasowywane i klejone, przyczem klej jest tak dobry, że zszywanie jest zbędne, jeżeli zaś pewna drobna ilość pasów jest szyta, to wyłącznie przez wzgląd na przyzwyczajenie i żądania niektórych kupujących.

Mimo tak wysokiego pod względem technicznym poziomu produkcji, pasy skórzane nie są droższe od innych. Z powodu możności całkowitego zużycia na różne wyroby techniczne pozostałego z produkcji materjału surowego, tak n. p. nawet pył skórzany sprzedaje się hutom do hartowania stali, fabryka więc kalkulować może swe wyroby bardzo nisko. Obecnie wytwarza się w kraju cały szereg wyrobów technicznych ze skóry surowej, które dotychczas sprowadzane były z zagranicy, jak koła zębate ze skóry surowej, artykuły podali, ...

— Jeszcze trzy lata temu produkcja pasów skórzanych odbywała się w ten sposób, że z kruponów wykrawano paski odpowiedniej szerokości, które następnie zeszywano w pasy. Dziś w tej gałęzi produkcji nastąpiły nadzwyczajne ulepszenia. Preparuje się obecnie pasy, które mogą stale pracować w wodzie, różnego rodzaju uszczelnienia, manżety, klapy, pierścienie, bolce, hełmy dla robotników górniczych, rękawice dla szwejserów, fartuchy skórzane i t. p.

Specjalnością firmy Kromołowski i Synowie jest wyrób troków do szycia i wiązania pasów, przyczem wyrabiane są dwa rodzaje p. n. „Emkas" i „Specjal". Gatunki te, wyrabiane z surowców najprzedniejszej jakości, są specyficznie lekkie, garbowane specjalnemi garbnikami, nieszkodliwemi dla pasów. Gatunek „Specjal" wyróżnia się tem, że jest prawie nierozerwalny (wytrzymuje rozerwalność 4,87 kg. 1 mm^2). Obecnie, pomimo ogólnie ciężkich warunków pieniężnych, fabryka ma ze strony wielkiego przemysłu z całego kraju oraz od Rządu zamówienia, zapewniające jej produkcję na kilka miesięcy. Nie ulega wątpliwości, że pomyślny ten rezultat zawdzięczać należy przedewszystkiem zupełnie nowoczesnym metodom fabrykacji.

Jeszcze sprawa zarzutów

dyrektora fabryki „Inwentia" wobec kupiectwa

Na artykuł umieszczony w n-rze 14 „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod tyt. „Stanowisko Związku Mechaników Samodzielnych wobec zarzutów Dyrektora Fabryki Rowerów „Inventia", otrzymujemy ze strony Dyrekcji firmy „Inventia" następujące sprostowanie, które w myśl obowiązujących przepisów zamieszczamy w doręczonej nam całej rozciągłości:

„1. Nie jest zgodne z prawdą, abyśmy od kogokolwiek wzięli za towar weksel zł 1000,— a potem towaru nie dali, jak to na zebraniu miał opowiadać ktoś, czyjego nazwiska WPanowie w swoim artykule jednakże nie wymienili.

2. Nie jest zgodne z prawdą, abyśmy odmówili zamiany połamanych widełek lub innych części roweru, o ile to zepsucie nastąpiło z winy materjału, lub wadliwego wykonania w okresie gwarancyjnym, jak o tem ktoś na zebraniu opowiadał, czyjego nazwiska również w artykule WPanów nie umieszczono.

3. Pan Rymkiewicz nigdy nie był i nie jest naszym „generalnym reprezentantem", jak mylnie WPanowie w Swoim artykule podali, natomiast prawdą jest, że Dom Handlowy ST. RYMKIEWICZ & S-KA jest od przeszło trzech lat naszym hurtowym odbiorcą, zakupującym rowery na własny rachunek.

4. Nie jest zgodne z prawdą, aby całe kupiectwo popierało naszą firmę. Natomiast z ubolewaniem musimy stwierdzić, że pewien odłam handlarzy rowerowych zwalczał i obecnie zwalcza nas na korzyść fabrykantów niemieckich.

5. Nie jest zgodne z prawdą, aby gdziekolwiek i kiedykolwiek nasz dyrektor p. Zdanowicz twierdził, że kupiectwo uprawia lichwiarstwo.

6. Nie jest zgodne z prawdą, aby dyrektor p. Zdanowicz zwalczał handel polski, natomiast prawdą jest, że dyrektor p. Zdanowicz zwalcza import rowerów zagranicznych i to na drodze lojalnej, a mianowicie: powiększając wytwórczość naszej fabryki, polepszając jakość fabrykatów, oraz zapomocą referatów i memorjałów stara się uzyskać ochronę celną."

Z poważaniem

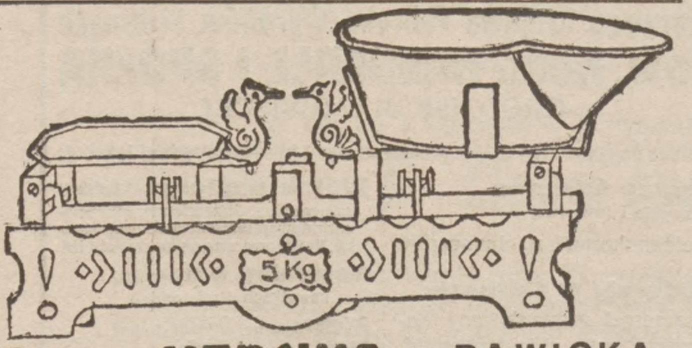
Fabryka Rowerów i Maszyn „Inventia" Sp. Akc. w Poznaniu.

W. Zdanowicz.

Tyle sprostowanie.

Wyrażamy przekonanie, że członkowie Związku Mechaników Samodzielnych, którzy w dniu 26-go marca r. b. wystąpili na nadzwyczajnem walnem zebraniu publicznie z zarzutami, będą mogli na wypadek potrzeby służyć rzeczowemi dowodami i życzonemi nazwiskami.

Odnośnie ad 5) i 6) przypominamy informacje udzielone przez p. dyr. Zdanowicza w wywiadzie przedstawicielowi „Gazety Handlowej", a odnoszące się do kalkulacji „roweru drogowego", ceny fabrycznej i ceny sprzedażnej w detalu oraz wyrażoną chęć sprzedaży rowerów z fabryki wprost konsumentom z pominięciem pośrednictwa hurtownika i kupca. — Podane przez interlokutora tam informacje i wynurzenia, nie zbytnio przemawiały na korzyść popierania kupiectwa i handlarzy rowerami.

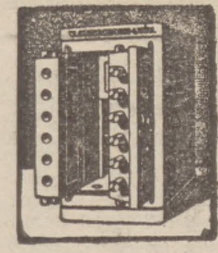

ADOLF HERSINA RAWICKA FABRYKA WAG

5216 Rawicz - Kościelna 407. Telef. 17.

Wystawiam na Powsz. Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. 1929

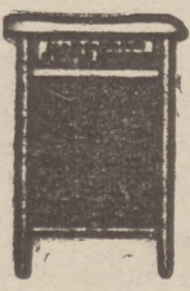
KORZYSTNE HURTOWNE ŹRÓDŁA ZAKUPU

Władysław Chudzikowski
Fabryka kas ogniotrwałych
Lwów, ul. Na Błonie 22, tel. 15-34
wykonuje
Kasy ogniotrwałe - Szafy pancerne - Kasy do wmurowania - Kasety podręczne - Skarbonki oszczędnościowe. 5541

Zakład Wyrobów Drucianych
MICHAŁ RUS Zadziele obok Żywca
Poleca solidnego wykonania sprzęty kuchenne i przybory dla gospodarstwa, z drutu, cynowane oraz wycieraczki do butów wszelkich wymiarów, na żądanie wykonuje wszelkie artykuły druciane, według oryginalnych nadesłanych wzorów po bardzo przystępnych cenach. 6417

ARMATURĘ żeliwną, stalową i bronzową, jako to: wentyle, krany i zasuwy wszelkich typów, inżektory, manometry i t. p. do przewodów na parę przegrzaną i nasyconą
polecają
JANCZEWSKI i FREYMARK
Warszawa, Mokotowska 49.
2925 c

TARKI DO PRANIA
najlepsze wykonanie 6220
„MARS"
FABRYKA WYROBÓW DRZEWNYCH
Tel. 32. **LUBLINIEC (G. Śl)** Tel. 32.
BIURO SPRZEDAŻY: Katowice, ul. Słowackiego nr. 16, tel. 536 & 1074.

Czyściwa do maszyn
oddaję franko do wszelkich stacyj w kraju, po cenach konkurencyjnych. — Oferty i wzory na żądanie.
Max Gruenstein, Łódź, ul. Piotrkowska 36.
tel. 31-89. 6205

Fabryka Armatur — Odlewnia Metali
właśc. JAN ŻURAWICZ 6053
POZNAŃ, ul. Dąbrowskiego 83 - 85.
Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p.
— Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie. —

Płyty fibrowe amerykańskie
i pręty we wszystkich wymiarach, jak również preszpan w arkuszach, mika, taśma izolacyjna, taśma gumowa (paraguma) etc. etc. najkorzystniej do nabycia w Hurtowni artykułów techn. i elektrotechnicznych
S. Szajer, Kraków, ul. Wiślna, telefon 4154
7131

Uwaga! Kupcy! Przemysłowcy!
Zakład wyrobów sitarskich, sit i siatek, poleca sita okrągłe wszelkiego rodzaju druciane i włosiane.
Hurt i detal. 7442
Borowiec, poczta Gądki pow. Śrem

Hurt. rowerów 4313 oraz wszelkich części rezerwowych, wirówki, butelki termosowe
HURTOWNIĄ PNEUMATYKÓW T. z o. p. OSTRÓW (Wlkp.)

LINY stalowe i konopne
poleca 6604
B. Muszyński, fabryka lin, LUBAWA

VULKAN rozczyn gumowy (Gummilösung) fabrykuje w tubkach i puszkach 7058 w najlepszym gatunku
„GUMY"
Poznań, ul. 27 Grudnia 15

Trzcinę sufitową
pierwszorzędnej jakości własnego wyrobu dostarcza korzystnie
Gustaw Glaetzner
Centr. Materjałów Budowlanych i Dachówek
Poznań 3, Mickiewicza 36.
Telefon 65-80. 4308 Założona 1907 r.

Nieustająca Wystawa Maszyn
7265 **LWÓW, Leona Sapiehy 8.**
Sprzedaż motorów „Diesla", „Junkersa", elektrycznych, wszelkich maszyn nowych i używanych, pędni.
Przyjmujemy zgłoszenia do sprzedaży maszyn i motorów.

Maszyny młynarskie
wyrabia pod gwarancją
ZAKŁAD STOLARSKI BUDOWY MŁYNÓW
JANA BACHNIAKA
w St. Żywcu - Małopolska 7203

Polecam do samochodów po cenach najniższych
benzynę, benzol górnośląski
M. MRUGOWSKI, Poznań, św. Marcin 62
Benzyna — Benzol — Oleje — Smary.
Import olei amerykańskich. 6289b

Ważne dla odlewni żelaza i metali!!!
GRAFIT ODLEWNICZY
w pierwszorzędnym gatunku poleca firma:
CHEMISCHE WERKE BROCKHUES, A. G.
Nieder-Walluf a. Rhein. 6226
Reprezentacja na Małopolskę:
G. Grebel i Syn, Lwów, ul. Boczna Brajerowskiej 4 - tel. 4-18

Z ŻYCIA GOSPODARCZEGO ZAGRANICY

NIEMCY.

Na południowo niemieckim rynku daje się od pewnego czasu zauważyć bardzo ożywioną akcję konkurencyjną zagranicznych rur. Najwięcej narzekają kupcy würtemberscy, że niskie ceny wyrobów (rur) zagranicznych uniemożliwiają im prowadzenie wyrobów krajowych i sprzedawanie tychże po cenach konwencyjnych. Wobec tego związek kupców rur zażądał od producentów krajowych i hurtowników zniżenia cen. Sprawą tą zajął się Związek Południowo-niemieckich Hurtowników Rur; nie wypowiedział się jednak dotychczas; widocznie oczekuje na wyniki sprzedaży sezonowej. Istotnie zamówienia ze strony przemysłu budowlanego nieco się wzmogły; daleko jednak jeszcze do normalnego ruchu sezonowego.

Prasa berlińska donosi, że zbyt węgla w nadreńsko-westfalskim syndykacie spadł w porównaniu do zbytu w marcu w ciągu kwietnia przeciętnie o 22 000 ton dziennie, mianowicie z 287 000 na 265 000 ton. Obecnie sytuacja jest taka, że zapotrzebowanie krajowe równa się eksportowi zagranicę. Znaczy to, że konsumcja krajowa znacznie się zmniejsza. Zrozumiałe jest, że zmniejsza się sezonowo konsumcja węgla opałowego, mniej za to pocieszający jest objaw słabej konsumcji węgla w zakładach przemysłowych i cegielniach.

CZECHOSŁOWACJA.

Sprawozdanie przemysłowo - gospodarcze Czechosłowackiego Banku Narodowego nr. 30 donosi: w przemyśle ciężkim sytuacja naogół pomyślna, a produkcja surówki żelaza i stali jest zupełnie zadowalająca. W głównych fabrykach praca idzie nawet nadgodzinami. Wobec tego odczuwa się brak robotników wykwalifikowanych. Dobrze zajęte są również inne działy przemysłu metalowego, a portfel zamówień wzrasta.

Mniej jednolicie pracuje przemysł maszynowy, gdyż miejscami fabryki są bardzo dobrze zajęte, a nawet nie mogą dostać dostatecznej ilości robotników kwalifikowanych, a miejscami, jak np. w Brnie i okolicy, z powodu braku zamówień musiano ograniczyć pracę i odprawić pewną ilość robotników. Winien temu przedewszystkiem nieregularny zbyt maszyn na rynku krajowym. Zagranica dotychczas dopisuje i są fabryki, co pracują wyłącznie dla odbiorców zagranicznych. Również i przemysł elektrotechniczny zmuszony jest przeprowadzać miejscami ograniczenia pracy i produkcji. Fabryki samochodów pracują nadal całą siłą, a stan zamówień zapewnia tę samą wytężoną pracę na dłuższy czas.

Eksport instrumentów muzycznych zmniejsza się dość znacznie, wobec czego fabryki i przemysłowcy z pewnym niepokojem i wątpliwością wyrażają się o kształtującej się konjunkturze. Niepewne jest również położenie w przemyśle wyrobów emaljowanych.

ŁOTWA.

Strejk mechaników okrętowych wobec nieustępliwości obu stron zaostrza się coraz więcej. Pracodawcy przyznali wprawdzie mechanikom pewną poprawę płac i wynagrodzenie, nie mogą jednak przeprowadzić powziętych postanowień natychmiast, gdyż długa nieczynność zimowa, oraz utrzymywanie przez cały ten czas załogi w całej pełni wyczerpały ich zasoby finansowe, a dotychczasowe zarobki. Jak donoszą, pracodawcy postanowili raczej wstrzymać żeglugę i ruch okrętowy, aniżeli ustąpić wymaganiom mechaników, którzy, nawiasem mówiąc, są bardzo dobrze płaceni i chcą wykorzystać okazję ożywienia się ruchu okrętowego, dla wyrobienia sobie sytuacji wyjątkowej.

Interesujące dane w sprawie importu żelaza i wyrobów żelaznych znajdujemy w drugim zeszycie sprawozdań Urzędu Statystycznego. Wśród dostawców wyrobów hutniczych żelaznych pierwsze miejsce zajmują Niemcy 48.02 proc. dalej następuje Luksemburg 18.98 proc, Belgja 11.22 proc. i dopiero inne kraje, jak Anglja, Francja itd. W imporcie żelaza i drutu Niemcy zajmują znowu pierwsze miejsce 52.85 wzgl. 46.87 proc., w imporcie blach zato przoduje Anglja 42.70 proc., następnie przychodzi Szwecja 25.53 proc., a na trzeciem miejscu Niemcy 12.65 proc. Polski przemysł hutniczy i wyrobów żelazno-stalowych zajmuje w imporcie tych wyrobów do Łotwy jedno z ostatnich miejsc.

STANY ZJEDNOCZONE AMERYKI.

Zamierzona reforma rolna występuje coraz więcej i wyraźniej jako groźna zapora handlu ze Stanami Zjedn. Ameryki Północnej. Nową taryfę celną omawiano obszernie na ostatniem zebraniu fabrykantów wyrobów żelaznych. Sekretarz związku referował ten przedmiot i poruszył kilka charakterystycznych punktów nowej ustawy. Pełnomocnictwa, udzielone w tej sprawie prezydentowi St. Zjedn. A., upoważniają tegoż do zmiany taryfy *„wedle własnego uznania"* od 50 do 100 proc.; również może on zadekretować, by obliczenia stawki celnej „ad valorem" dokonywane były nie na podstawie wartości rynkowej towaru na rynkach obcych (np. pochodzenia), ale na rynku przeznaczenia, czyli St. Zjedn. A. W końcu prezydentowi Hooverowi przysługuje prawo „wedle potrzeby i uznania" wciągnąć na spis towarów podlegającym ocleniu takich, które dotychczas wolne były od cła.

(Zebrał i opracował *P. W.)*

Zapłata za urlopy

Wyjaśnienie zgromadzenia ogólnego Sądu Najwyższego, ustalone na posiedzeniu wyjątkowem w dniu 1 grudnia 1928 r. (Nr. sprawy Z. O. 1. 28) głosi, że:

„pracownikowi, który uzyskał prawo do urlopu, należy się urlop w każdym roku kalendarzowym, niezależnie od okresu czasu, oddzielającego każdy następny urlop od poprzedniego. Chwilą powstania powyższego uprawnienia jest początek roku kalendarzowego."

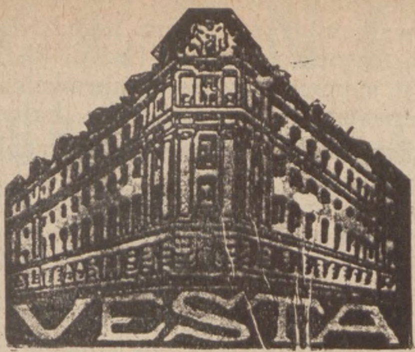
W uzasadnieniu tej tezy powiedziano, co następuje:

„Należy odróżnić moment powstania uprawnienia od momentu wykonania. Ten ostatni zależy od

w Warszawie: Inż. B. Rudziński, Wilcza 39-4, Tel. 322-63

7196 5538

BANK WZAJ. UBEZPIECZEŃ ROK ZAŁ. 1873 | **T-WO WZAJ. UBEZPIECZEŃ OD OGNIA i GRADOBICIA** ROK ZAŁ. 1920

TELEFON 1487 **w POZNANIU** ŚW. MARCIN 61

Jest zakładem czysto-polskim

zawiera ubezpieczenie: na życie, od nieszczęśliwych wypadków, od odpowiedzialności cywilno-prawnej, od ognia, od gradobicia, od kradzieży z włamaniem oraz ubezpieczenia samochodowe. Oparty o zdrową **reasekurację zagraniczną** daje wszelkie gwarancje najakuratniejszego wypełnienia zobowiązań.

Zbiór składek za rok 1927 przeszło zł 13.700.000

Oddziały: w Bydgoszczy, Grudziądzu, Katowicach, Krakowie, Lublinie, Lwowie, Łodzi, Poznaniu, Warszawie

Reprezentacja w Gdańsku. Reprezentacje i Agentury we wszystkich większych miastach Polski.

DĄBROWSKI PRZEMYSŁ DRUCIANY

BRACIA KLEIN

w DĄBROWIE GÓRNICZEJ

TELEFON NR. 91 i 291

WYKONUJE:

Łańcuchy
elektrycznie spawane i patent „Viktor"

Sprężyny
do mebli, stalowe, miedziowane

Nakrętki
i pokładki wszelkiego rodzaju

Gwoździe - Śruby
Nity - Drut
wszelkiego rodzaju

7198

VAGN LOMHOLT

ODDZIAŁ TECHNICZNY

WARSZAWA
UL. WIERZBOWA 8.

ADRES TELEGR.: „DANPOL" TELEFONY: 80-00, 172-25, 252-03

poleca

wyroby DUŃSKICH zakładów przemysłowych:

CHŁODNIE i FABRYKI LODU SZTUCZNEGO, amonjakalne, na bezwodnik węglowy, oraz na kwas siarkawy

SILKEBORG - mleczarnie parowe

G. E. MATHIASEN - pralnie mechaniczne, urządzenia do oczyszczania wody, urządzenia sanitarne

TITAN - wirówki do mleka, wirówki do olejów i smarów. 6460

szeregu okoliczności np. porozumienia między pracownikami i zarządem przedsiębiorstwa lub decyzji inspektora pracy (ust. 5 §§ 30—35). Natomiast moment powstania uprawnienia następuje już z nastaniem nowego roku kalendarzowego".

Na marginesie powyższego orzeczenia „Przemysł Metalowy" pisze:

Roma locuta — causa finita. Wyjaśnieniem powyższem została obalona teza Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, którą Związek zalecał swoim członkom, a którą podzieliły w swych wyrokach niektóre Sądy Okręgowe. Teza Związku wychodziła z tego założenia, że intencją ustawodawcy było zapewnienie pracownikom stosownego odpoczynku po pracy: im dłuższa praca, tem dłuższy po niej odpoczynek. Po roku pracy — 8 dni lub 15 dni odpoczynku i tak co rok: po każdych 12-stu miesiącach pracy 8 lub 15 dni odpoczynku. O roku kalendarzowym w ustawie niema wzmianki, jest natomiast użyte wyrażenie „co rok".

Jeżeli więc pracodawca członek P. Z. P. M. oddalał pracownika uprawnionego do nowego urlopu, to mu dawał tyle dni urlopu płatnego, ile stosunkowo odpowiadało czasowi przepracowanemu na poczet nowego uprawnienia do urlopu. Naprzykład: jeżeli robotnik, mający prawo do 15 dniowego urlopu co rok został oddalony w czasie, gdy po poprzedniem uprawnieniu przepracował 8 miesięcy, to mu się płaciło ⅔ normy urlopowej, czyli za 10 dni i t. p. Robotnik odchodził z uczuciem, że mu się nie dzieje krzywda: nie zarobił wprawdzie bez pracy na urlopie, ale też nic nie stracił, bowiem do nowego pracodawcy wstąpi po takim wypoczynku, jaki odpowiada zmęczeniu po pracy od czasu poprzedniego urlopu.

Obecnie będzie inaczej: będą wypadki, że robotnik, który otrzymał urlop w styczniu danego roku, więc po 10-ciu lub 11-tu miesiącach pracy, nie otrzyma ani jednego dnia urlopu, gdyż w jednym roku kalendarzowym dwóch urlopów mieć nie może. Jedenaście miesięcy pracy przepadnie mu pod względem urlopowym, gdyż u nowego pracodawcy będzie musiał dorabiać się całkiem nanowo. Odwrotnie: robotnik, który nabrał uprawnienia do urlopu w grudniu i z niego skorzystał, oddalony w styczniu następnego roku otrzyma ponownie całkowity urlop, chociaż na niego wcale nie zapracował, będzie więc miał w ciągu roku pracy dwa urlopy.

Życie wpływa na kształtowanie się ustaw, ale też i do ustaw dostosowuje się życie. Więc też i do wyjaśnienia Sądu Najwyższego życie się dostosuje i, jak się zdaje, w sposób niekorzystny dla pracowników, a mianowicie: pracodawca, przewidując redukcję pracowników na początku roku kalendarzowego, będzie ją przeprowadzał już w końcu roku poprzedniego, nie płacąc, oczywiście, za tę część urlopu, która odpowiada czasowi przepracowanemu na poczet nowego uprawnienia do urlopu.

Z ŻYCIA ORGANIZACYJ

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W piątek dnia 31 maja r. b. o godz. 18 w lokalu Związku Fabrykantów w Poznaniu (ul. Rzeczypospolitej 1) odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem dziennym:

1) Zatwierdzenie protokółu posiedzenia z dnia 30 kwietnia 1929 roku.

2) Sprawozdanie dyrekcji z działalności za kwiecień i maj 1929 roku.

3) Stan finansowy na dzień 1 maja r. b.

4) Sprawy wnoszone na Walne Zgromadzenie w dn. 1. VI. 1929 roku.

5) Sprawy II. Zjazdu Przemysłowców Metalowych w Poznaniu.

6) Wydawnictwo Rocznika.

7) Sprawy bieżące.

8) Wnioski członków.

WIADOMOŚCI Z BRANŻY

ŚWIATOWY EKSPORT ŻELAZA.

Amerykańska Rada Handlu Zagranicznego „National Foreign Trade Council" podaje cyfry dotyczące światowego handlu eksportowego żelazem w 1928 r.

Najważniejszymi eksporterami żelaza są Niemcy, Francja, Belgja i Luksemburg, Wielka Brytanja i Stany Zjednoczone, które razem wywiozły 21% swojej produkcji, wynoszącej ok. 100 miljonów ton.

Niemcy	5,03 mil. ton
Francja	4,95 „ „
Belgja i Luksemburg	4,25 „ „
Wielka Brytanja	4,61 „ „
Stany Zjednoczone	2,86 „ „

W stosunku do 1927 r. wzrósł eksport Stanów Zjednoczonych o 660 tys. ton, eksport Niemiec o 500 tys. ton, a eksport Belgji i Luksemburga o 100 tys. ton.

W stosunku do 1913 r. wzrosły cyfry eksportu żelaza o 27%.

W stosunku do produkcji krajowej największy eksport wykazują: Belgja i Luksemburg (85% produkcji), Wielka Brytanja i Francja (po 50% produkcji) i Niemcy (30% produkcji); Stany Zjednoczone eksportują tylko 6% swojej produkcji.

Z życia placówek przemysłowo-handlowych

Hurt rowerów

Przed mniejwięcej kwartałem, — jak o tem swego czasu donosiliśmy — założoną została pod firmą **St. Wawrzyniak, Sp. z ogr. odp.** przy ul. Św. Marcin 44 **Hurtownia rowerów i części zapasowych.** Obszerne magazyny tej firmy już z chwilą otwarcia zaopatrzone zostały obficie w fabrykaty pierwszorzędnych marek pochodzenia krajowego i zagranicznego, co umożliwiało kupiectwu branży pokrycie zapotrzebowań według życzeń i możności zbytu. Jak się dowiadujemy, nowa ta placówka sumienną obsługą i dogodnemi warunkami dostawy zyskała już zaufanie bardzo licznego grona kupiectwa branży, które korzysta z jej usług ku zupełnemu swemu zadowoleniu. Wymienioną hurtownię w czasie obecnego sezonu polecamy usilnie uwadze i poparciu, życząc jej najlepszego dalszgo rozwoju.

Tow. Akcyjne

PRZEMYSŁU METALURGICZNEGO

w POLSCE

RADOMSKO

Adres telegr.: „Metal“ Telefon nr. 22

wyrabia:

DRUT żelazny i stalowy ciągniony, miedziowany, ocynkowany, dla telegrafów i telefonów, w kręgach i prętach, drut kolczasty i skobelki.

GWOŹDZIE druciane kwadratowe, okrągłe i fasonowe.

LINY stalowe wydobywalne, pochylniane, prowadzące, niosące, ciągnące, dla podnośników i dźwigów, dla przekładni.

SPRĘŻYNY meblowe z końcami prostemi, zakręcanemi i zapinanemi.

KLAMERKI stalowe do bel.

NITY saskie, bednarskie, blacharskie, kotłowe, do zbiorników, do krat, do okrętów, do zawias.

WKRĘTKI żelazne i mosiężne do drzewa i do metali, wkrętki kule, śruby do krzeseł.

SZPADLE i ŁOPATY stalowe, motyki, skrobadła i tłuczki.

WIDŁY stalowe do siana, do nawozu, do koksu, do buraków, do kartofli, kopaczki i dziabki.

KONSTRUKCJE żelazne, jako to: budynki fabryczne, hale maszynowe, szkielety wież kościelnych, dachy, mosty, zbiorniki, pomosty, specjalne wagony do piasku 15-tonowe i mniejsze, kolejki przenośne, zwrotnice kolejowe, rozjazdy i zwrotnice tramwajowe, wagoniki, kolejki napowietrzne, dźwigi i krany.

PRODUKCJA UBOCZNA:
popiół cynkowy i ołowiany; cynk skawałony.

4069 7331w

RZEŹNIE

zechcą zwrócić się do

LLOYDU BYDGOSKIEGO Tow. Akc.

KTÓRY WYRABIA I DOSTARCZA:
WSZELKIE URZĄDZENIA MECHANICZNE, KOLEJKI WISZĄCE I ROZJAZDY JEDNO- I DWU-SZYNOWE, WÓZKI, WIESZAKI, HAKI, ŻORAWIE ŚCIENNE I SŁUPOWE, DŹWIGARKI RÓŻNYCH SYSTEMÓW, WÓZKI DO FLAKÓW, KONFISKAT I ODPADKÓW, STOŁY, ZBIORNIKI, KADZIE I T. P. WSZELKIE KONSTRUKCJE ŻELAZNE.

REPERUJE: KOTŁY I MASZYNY PAROWE, MOTORY, POMPY, KOMPRESORY I T. P.

FABRYKA MASZYN Kapuściska-Małe
Telefon 127

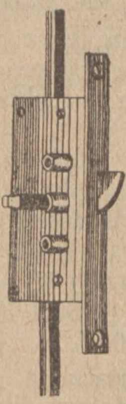
7327

Zarząd:
Bydgoszcz, Grodzka 28/29. Tel. 471, 472, 259

Oddział w Gdańsku
Schäferei 15/18
Tel. 274-46

Oddział w Warszawie
Port Wiślany-Praga, Zamojskiego 2
Tel. 134-19

PRZEDSTAWICIELSTWA:
POZNAŃ: Biuro Techniczne St. Gustowski, Skarbowa 20
BYDGOSZCZ: Inż. T. Krieger, ul. Ks. Markwarta 5.
GRUDZIĄDZ: W. Gorki, ul. Kwiatowa 22.
STAROGARD: Bud.-arch. Fr. Borchardt, Kościuszki 23

Fabryka okuć budowlanych

A. LINKE

Poznań, Mylna 18 Telefon 62-95

poleca:

okucia do okien i drzwi jak baskwile, narożniki, zawiasy itp.

7260

Włocławskie Młotownie Parowe i Fabryka Osi

J. SZWARC we Włocławku

ZIEMIA WARSZAWSKA

dostarczają w najprecezyjniejszem wykonaniu:

OSIE toczone do wozów i platform wszelkich typów
„ „ „ „ pożarowych
„ „ „ powozów i bryczek z łapami, oliwne i smarowne
„ „ „ lokomobil proste i kolanowe
„ „ „ przyczepek samochodowych.

5445

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

ORGAN ZWIĄZKU PRZEDSIĘBIORSTW ELEKTROTECHNICZNYCH NA POLSKĘ ZACHODNIĄ
ORGAN ZRZESZENIA PRZEDSIĘBIORSTW RADJOTECHNICZNYCH W WIELKOPOLSCE.

POD REDAKCJĄ DYPL. INŻ.-EL. M. RZĘCKIEGO.

Rozwój elektryfikacji w Polsce

Postępy elektryfikacji Pomorza. — Projekt elektryfikacji 6 województw przez Harrimana.

Od czasów objęcia Pomorza przez władze polskie, największe znaczenie i największą żywotność w elektryfikacji Pomorza okazała Pomorska Elektrownia Krajowa „Gródek". Budowa zakładu wodno-elektrycznego w Gródku była zapoczątkowana jeszcze przed objęciem Pomorza przez Polskę, jednak ukończono cały zakład przez inżynierów polskich i uruchomiono w 1923 r.

Do dziś elektrownia krajowa „Gródek" wybudowała zakład wytwórczy na Czarnej Wodzie koło Laskowic w Gródku o mocy ca. 5 500 KM i 3 większe stacje transformatorowe, t. j.

w Toruniu 2000 KVA (moc zainst.) 60000/6000 V,
w Grudziądzu 4000 KVA (moc zainst.) 15000/5000 V,
w Gdyni 2000 KVA (moc zainst.) 60000/5000 V.

Powyższe stacje transformatorowe połączono z zakładem wytwórczym „Gródek" odpowiedniemi sieciami wysokiego napięcia o ogólnej długości około 250 klm.

Obecnie „Gródek" buduje zakład wodno-elektryczny w „Żurze" na Czarnej Wodzie, gdzie będą zainstalowane maszyny o mocy 10 000 KV. Jednocześnie Związek Elektr. Chełmno-Świecie-Toruń wybudował w 3 powiatach około 250 klm. sieci wysokiego napięcia 15 KV, do której dołączył kilka nowo wybudowanych zakładów rozdzielczych (stacyj transformatorowych), a mianowicie: Chełmno, Świecie, Chełmża, Wąbrzeźno, oraz cały szereg mniejszych punktów rozdzielczych i sieci niskiego napięcia.

Okręgowa elektrownia „Rutki" w powiecie kartuskim wybudowała linję wysokiego napięcia 15 000 KV od Osowy do Gdyni, zapomocą której zasila prądem m. Gdynię oraz rozszerzyła na kilkanaście kilometrów sieć wysokiego napięcia 15 000 V w powiecie kartuskim.

Obecnie „Rutki" rozbudowują swoją elektrownię i ustawiają silnik Diesla na 500 PS.

Okręgowa elektrownia „Bolszewo" w pow. morskim zwiększyła swoją sieć wysokiego napięcia 3000 V o kilka klm. przez wybudowanie linji Kębłowo—Luzino.

Elektrownia miejska Toruń wybudowała sieć wysokiego napięcia 15 000 V Toruń — Ciechocinek — Otłoczyn — Aleksandrowo około 28 klm. i dołączyła nowozbudowane przez powyższe miejscowości zakłady rozdzielcze do swojej sieci wysokiego napięcia.

Następnie elektrownia w Wąbrzeźnie została przebudowana na zakład rozdzielczy z nowoczesnem urządzeniem technicznem.

Elektrownia w Jabłonowie została przebudowana na zakład rozdzielczy z nowoczesnem urządzeniem i zapomocą linji wysokiego napięcia 15 KV została przyłączona do elektrowni pow. Grudziądz.

Elektrownia Chojnice instaluje obecnie silnik Diesla o mocy ca. 100 KM z odpowiednią prądnicą stałego prądu 220 V.

Ponadto powstały w 1928 r. związek powiatów Brodnica, Działdowo, Lubawa, Wąbrzeźno, Lipno i Rypin, projektuje elektryfikację powiatów przy pomocy prądu, jaki wytworzą zakłady wodno-elektryczne, mające powstać w Elgiszewie i w Młyńcu. Produkcja projektowanych zakładów wyniesie rocznie około 13 do 14 000 000 Kvg.

W zachodniej części Pomorza od 1925 r. istniejący związek powiatów Chojnice — Sępólno — Tuchola zamierza przystąpić do budowy zakładu wodno-elektrycznego na Brdzie poniżej Tucholi, przy wyzyskaniu jeziora szpitalnego, jako zbiornika wyrównawczego.

Projekty wstępne do zakładów na Drwęcy i Brdzie przygotował inż. K. Maćkowski, którego Mini-

ZJEDNOCZONE PRZEDSIĘBIORSTWA ELEKTRYCZNE

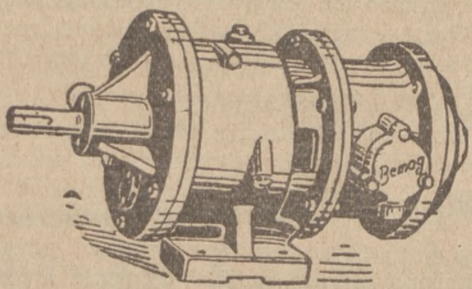
INŻ. **K. GAERTIG i SP.** T. Z O. P.

Poznań Pocztowa 26

Budowa rozruszników,-regulatorów.
aparatów elektrycznych tablic rozdzielczych.
Adr. telegr. „Energia" Telefon 3584 i 2582

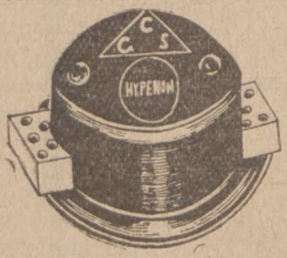
Każda modna pracownia używa tylko napędy **„Bemag"**

Zastępują w zupełności kosztowną transmisję!
Oszczędzają prąd! Oszczędzają czas!

Fabryka Maszyn Górniczych
T. z o. p. — Katowice — Załęże

6641

POLACY!
Popierajcie Przemysł Krajowy!

Żądajcie zawsze i wszędzie
Transformatorki dzwon. marek:
„HYPERION" i C. S. S.
bo są najlepsze i najtańsze

Wyrabia rozmaite typy: 7043
120/3 i 220 — 3. 5. 8. V 1 A. i
„ „ 8. 12. 20 V 2 A.

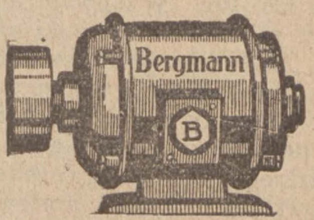
Firma „HYPERION" - Inż. Thisch, Warszawa
ulica 11 Listopada 4.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu 1929

TELEFON 2521

Bergmann

Poznań
27 Grudnia 5

6768

Motory elektryczne

od $^1/_2$ do 200 P. S. nowe i używane — na każde napięcie, ma tanio do oddania 7401

Adolf Suchold, Biuro Inż., GDAŃSK, Brabank 22 — Telefon 26627

FABRYKA MOTORÓW i TRANSMISJI

T. WINDYGA

WARSZAWA, ulica Waliców Nr. 16 - Telefon Nr. 105-18

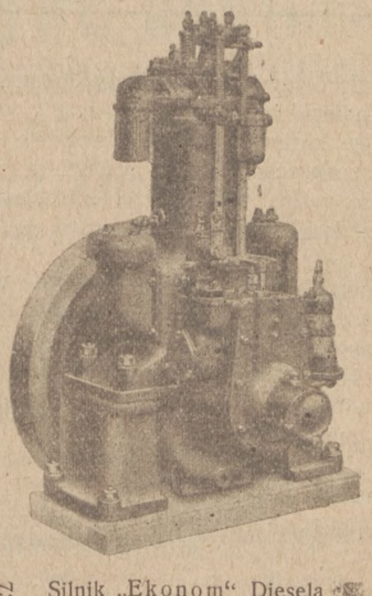
Posiada zawsze na składzie gotowe motory ropowe i transmisje.

7317

„EKONOM"

Łódzka Fabryka Motorów
Łódź, ul. Kilińskiego 112

Właściciele: S-cy HENRYKA WEGNERA
Rok zał. 1896 — Telef. 11-35 — Adres tel.: Ekonomotor, Łódź

Silnik „Ekonom" Diesela 6—7 K. M. dla rolnictwa, zużycie pal. 195 g na KM/godz.

7318

BUDOWA
silników
syst. Diesela od 4 KM wzwyż dla Przemysłu, Młynów i Rolnictwa.

WENTYLATORY
syst Blackman od ∅ 350 — 2000 mm.

WARSZTATY
reparacyjne dla wszelkich silników spalinowych i parowych maszyn.

Wystawiamy na P. W. K.
Hala Ciężkiego Przemysłu stoisko 34.

sterstwo Robót Publicznych w 1921 r. delegowało na Pomorze celem ukończenia zakładu wodno-elektrycznego w Gródku i który również opracował gotowy projekt zakładu w Żurze na Czarnej Wodzie.

Do Ministerstwa Robót Publicznych wpłynęło w dniu 14 stycznia br. podanie firmy „W. A. Harriman and Co. Inc." w Nowym Jorku o udzielenie jej koncesji rządowej na wielki zakład elektryczny.

Zakład ten stanąłby nad Dunajcem prawdopodobnie, a wytwarzana w nim zarówno przez napęd wodny jak i cieplny energja elektryczna zasilałaby przeszło 30 powiatów na terenie województw: warszawskiego, łódzkiego, kieleckiego, lubelskiego, krakowskiego i lwowskiego. Spółka amerykańska ubiega się o koncesję na przeciąg 60 lat, a sieć jej kabli podziemnych i napowietrznych objęłaby powierzchnię około 80 000 km. kw.

W razie uzyskania koncesji spółka Harrimana musiałaby wnieść ogółem 70 do 100 miljonów dolarów, a w ciągu pierwszego roku budowy około 20 miljonów dolarów conajmniej.

Fakt wniesienia podania przez Harrimana został ostatnio ogłoszony w „Monitorze Polskim", co w kołach fachowych uważane jest jako zasadnicze zaakceptowanie propozycji.

Celem pertraktacyj z Rządem w sprawie udzielenia koncesji i omówienia warunków bliższych przyjedzie do Polski delegat koncernu Harrimana, p. Rossi, kóry prowadził już poprzednio z ramienia tego koncernu szereg rokowań o nabycie akcyj różnych przedsiębiorstw metalurgicznych i węglowych na Górnym Śląsku, oraz Banku Handlowego w Warszawie, w którym p. Rossi zasiada jako członek Rady Nadzorczej. Nadmienić należy, że koncern Harrimana jest w posiadaniu portfelu większości akcyj hut „Laura", „Królewskiej", „Bismarcka" i innych.

Koncern ten zatrudnia około 45 000 robotników na Górnym Śląsku, w ręku jego znajduje się 75 proc. produkcji żelaza, 25 proc. produkcji węgla, znaczna część produkcji stali oraz wyłączność produkcji cynku.

Przebieg pertraktacyj w tej doniosłej sprawie oczekiwany jest w kołach gospodarczych zarówno Polski jak i Stanów Zjednoczonych z dużem zainteresowaniem.

Korespondenci warszawscy pism i agencyj prasowych amerykańskich przetelegrafowali natychmiast za ocean fakt urzędowego ogłoszenia propozycji po 4 miesiącach od jej złożenia, dodając do tego obszerne komentarze.

NA MARGINESIE

PRZEMYSŁ ELEKTROTECHNICZNO - INSTALATORSKI W POZNAŃSKIEM.

Jak donosi Izba Przemysłowo-Handlowa w Poznaniu, w kwietniu ożywiły się obroty handlowe w porównaniu do miesiąca poprzedniego znacznie, co zostało spowodowane pracami, związanemi z Powszechną Wystawą Krajową. Na prowincji jednakże odczuwa się brak zamówień, przyczem odbiorcy skarżą się na brak gotówki. Wypłacalność stale się pogarsza, protesty weksli zwiększają się.

Kronika radjowa

RADJO W POCIĄGACH.

Min. komunikacji podpisało umowę z firmą Jerzy Darmont w sprawie zainstalowania radjoodbiorników w pociągach pośpiesznych nr. 1 i 2 (dzienne kurjery) między Warszawą a Krakowem. Kontakty radja umieszczono we wszystkich przedziałach, a słuchawki będzie można wypożyczać w pociągu za drobną opłatą. Prace instalacyjne będą ukończone w ciągu miesiąca.

Uziemienie przeprowadzone będzie przez kaloryfery. W jednym przedziale zainstalowany będzie 5 lampowy aparat odbiorczy, obsługujący cały pociąg. Do aparatu włączony będzie mikrofon, przez który technik z kabiny radjowej będzie zapowiadał poszczególne audycje. Prócz krajowych będą również odbierane audycje zagraniczne.

RADJO NA SAMOCHODACH.

Coraz więcej staje się aparat radjowy wiernym towarzyszem człowieka, szczególnie w Ameryce, gdzie społeczeństwo szybciej przyswaja sobie wszystkie techniczne zdobycze. Obecnie zaopatruje się nietylko domy i gmachy w całkowitą instalację radjową, lecz nawet hotele, kawiarnie, dworce, pociągi i place publiczne posiadają stałe głośniki, zapomocą których publiczność bywa sprawnie informowaną o wszystkich nowościach.

Najświeższą nowość w tej dziedzinie daje teraz jedna z amerykańskich firm samochodowych, która dostarcza samochody z wbudowaną instalacją radjoodbiorczą. Kupiec lub przemysłowiec, siedzący przy kierownicy a nie mający czasu do czytania gazet, może wysłuchać giełdy i wiadomości politycznych albo też muzycznych produkcyj podczas jazdy.

Wozy te pozyskały sobie szturmem entuzjazm publiczności amerykańskiej, zawsze skorej do oszczędzenia czasu.

RADJO NA LETNISKACH.

Wobec zbliżającego się sezonu letniskowego Polskie Radjo komunikuje, że każdy radjoabonent ma prawo przenieść swą radjostację odbiorczą na pewien krótki okres czasu — a więc i na sezon letniskowy — do innej miejscowości. Takie czasowe przeniesienie stacji nie wymaga zmiany upoważnienia o ile abonent uiszcza nadal abonament w urzędzie pocztowym, w którym jest zarejestrowany.

W ubiegłym miesiącu spisano około 200 protokółów w Warszawie na osoby, które, skreśliwszy swe radjostacje ze spisu abonentów, nie usunęli instalacji radjowej. Przeciw osobom tym wystąpiono na drogę sądową, ponieważ przekroczyły one przepis, który postanawia, że:

„osoby, które przestają korzystać z radjoodbiornika, winny zawiadomić o tem na piśmie właściwy urząd pocztowy, zwrócić upoważnienie i równocześnie całkowicie usunąć antenę, tak zewnętrzną jak wewnętrzną, oraz zdemontować instalację odbiorczą".

Zatem zwracamy uwagę osób, które się wyrejestrowują, że nie wystarcza odłączyć odbiornik i ewentl. przeciąć druty, lecz, że należy w zupełności usunąć całą instalację.

RADJOSTACJA WATYKAŃSKA.

Rozpoczęto prace przygotowawcze nad budową radjostacji watykańskiej. Stacja ta, której konstrukcja uwzględni najbardziej nowoczesne środki techniki, stanie w pobliżu papieskiego dworca kolejowego. Siła jej będzie odpowiadała sile państwowej stacji, znajdującej się w pobliżu bazyliki św. Pawła, przed murami, jednakże, dzięki zastosowaniu najnowszych udoskonaleń technicznych, stacja watykańska przewyższy zasięgiem stację państwową.

W przyszłości radjo umożliwi papieskiemu sekretarjatowi stanu bezpośrednie porozumienie się z całym światem.

Przyrost radjoabonentów w Niemczech nie ustaje. W dniu 1 stycznia 1929 r. wg. oficjalnych dat statystycznych ogólna cyfra radjoabonentów wynosiła 2.635.567. A, że w dniu 1 października było 2.334.253, więc przyrost w ciągu ostatniego kwartału wyniósł 301.314. W ciągu zaś całego roku 1928 przybyło 625.725 abonentów.

W innych krajach zanotowano następujące cyfry:

Australja 284.690 w końcu września 1928 r.; Węgry 134.498 w końcu października 1928 r.; Australja 318.396 w końcu listopada, Anglja 2.594.168 w końcu listopada 1928 r.; Italja 53.000, Norwegja 62.832, Szwajcarja 68.835, Czechosłowacja 231.189 i wreszcie Danja 244.359, wszystko w końcu listopada 1928 r.

STAN RADJOFONJI W POLSCE.

W dniu 1 stycznia 1929 r. ilość zarejestrowanych radjosłuchaczy w całej Polsce wynosiła 189.481, a w dniu 1 lutego wzrosła do 196.206.

Niewątpliwie w marcu przekroczyła cyfrę 200.000. Jest to jednak bardzo jeszcze skromna cyfra — i Polska pozostaje daleko w tyle nawet poza małą Austrją i Czechami.

LICZBA RADJOABONENTÓW W WOJ. POZNAŃSKIEM.

W dniu 1 kwietnia br. liczba radjoabonentów na obszarze Dyrekcji P. i T. w Poznaniu wynosiła 20.551 osób oraz na terenie Dyrekcji P. i T. w Bydgoszczy, należącym do Wojew. Poznańskiego (19 urzędów pocztowych) 2077 osób, czyli w całem Województwie Poznańskiem razem 22.628 osób.

NOWE WYDAWNICTWA

TYDZIEŃ RADJOWY" Nr. 22. Najnowszy numer „Tygodnia Radjowego" zawiera następujące artykuły: Sezon letni „Radja Poznańskiego"; Zwiedzajmy Wielkopolskę; Otwarcie wystawy radjo-świetlnej w Warszawie; Słowo radjowe; Muzyka radjowa; Radjowizja: Wizyta u Mihaly'ego; Jak oszczędzać baterję anodową?; Porady techniczne; Nowela Jana Pałuckiego p. t. „O chorych malców"; Kronika radjowa; Komunikaty i dział rozrywek umysłowych. Cena pojedyńczego numera 75 groszy. Abonament miesięczny tylko 2 złote .

Adres Redakcji i Administracji: Poznań, Plac Wolności 11.

Czytajcie, abonujcie i rozpowszechniajcie „Tydzień Radjowy".

sana przez znanego publicystę włoskiego Luigi Solari, który między innymi szczegółami z życia wielkiego wynalazcy i uczonego podaje niezmiernie ciekawy epizod z czasów, gdy jeszcze nazwisko Marconiego nie było głośne i znane. W 1895 r. Marconi jako skromny i biedny 21-letni młodzieniec mieszkał w małej wiosce Contechcio w pobliżu Bolonji, gdzie przeprowadzał pierwsze doświadczenia nad telegrafją bezdrutową i gdzie właśnie narodziło się radjo. Młody wynalazca, mając bardzo szczupłe środki pieniężne, zajmował małe poddasze w jednym z domów wiejskich i chcąc spokojnie pracować, nie utrzymywał z nikim żadnych stosunków, a pisywał tylko do ojca z prośbą o pieniądze, które były mu potrzebne na zakup aparatów i materjałów technicznych.

Na wiosnę 1895 r. Marconi'emu udało się po raz pierwszy przenieść znaki alfabetu Morse'go drogą radjotelegraficzną na pewnej przestrzeni.

Marconi zainstalował aparat nadawczy w pobliżu swego mieszkania, a odbiorczy ustawił o kilkaset metrów dalej na jednym z pagórków, które otaczały wioskę. Przy współpracy pewnego parobka, który stojąc przy odbiorniku, dawał znaki chustką, Marconi przekonał się, iż pierwsze jego prymitywne aparaty przeniosły na przestrzeni kilkuset metrów literę „S", złożoną — jak wiadomo — z trzech punktów, a więc z trzech krótkich elektromagnetycznych drgnień.

Jednakże młody wynalazca zdawał sobie sprawę, iż radjo dopiero wówczas stanie się wynalazkiem epokowym, gdy fale radjowe zdołają pokonać wszelkie naturalne przeszkody terenu. To też, aby wypróbować swą pierwszą instalację radjową, przeniósł aparat odbiorczy z pagórka na drugą jego stronę, w ten sposób, iż pomiędzy aparatem nadawczym i odbiorczym znajdowała się duża wyniosłość. Wówczas Marconi polecił swemu „współpracownikowi-parobkowi", aby wziął strzelbę i w chwili, gdy uderzy młotek odbiorczy aparatu, trzykrotnie wystrzelił, co będzie znakiem, iż próba się powiodła. Marconi włączył trzy razy na krótki czas prąd elektryczny i oczekiwał na strzał z odległej doliny, co nastąpiło po kilku sekundach.

Radość wynalazcy była wprost nieopisana. Marconi zrozumiał, iż wynalazek jego jest na dobrej drodze i widział już w niedalekiej przyszłości możliwość połączenia za pośrednictwem fal radjowych nietylko odległych krajów, ale i poszczególnych części świata.

W krótki czas potem, gdy rozeszła się wieść o cudownym wynalazku, Marconi zaproszony został przez ministra marynarki, Brina, gdzie przed zgromadzonymi najwyższymi dostojnikami państwa, uczonymi i senatorami odbył się pokaz wynalazku. Zgromadzeni w dwu odległych salach dostojnicy z radością i zdziwieniem stwierdzili, iż dziwne maszynki drogą bezdrutową przeniosły w alfabecie Morse'go okrzyk: „Eviva Italia!"

Działo się to w roku 1897, a w cztery lata później, dnia 14 lipca 1901 roku historyczna już litera „S", a więc trzy punkty alfabetu Morse'go popłynęły na falach radjowych przez Ocean Atlantycki z Anglji do Nowej Fundlandji.

Zakłady Akumulatorowe systemu „TUDOR"

Spółka Akcyjna

Centrala w Warszawie, ulica Złota 35. Telefon 17-45.

FABRYKA W UTRACIE, STACJA KOL. PRUSZKÓW.

Warsztaty reparacyjne i stacja do ładowania, ul. Złota 35, tel. 404-94.
Oddziały: w Poznaniu, ul. Mostowa Nr. 4-a, telefon 11-67.
w Bydgoszczy, ul. Błonia nr. 7, telefon 13-77.
we Lwowie, ul. Nabielaka Nr. 21.

7267

Akumulatory stacyjne i przenośne oryginalnego systemu „TUDOR". Katodowe i anodowe baterje akumulatorowe do radja. Akumulatory do starterów samochodowych. Lampy przenośne akumulatorowe i lampy górnicze.

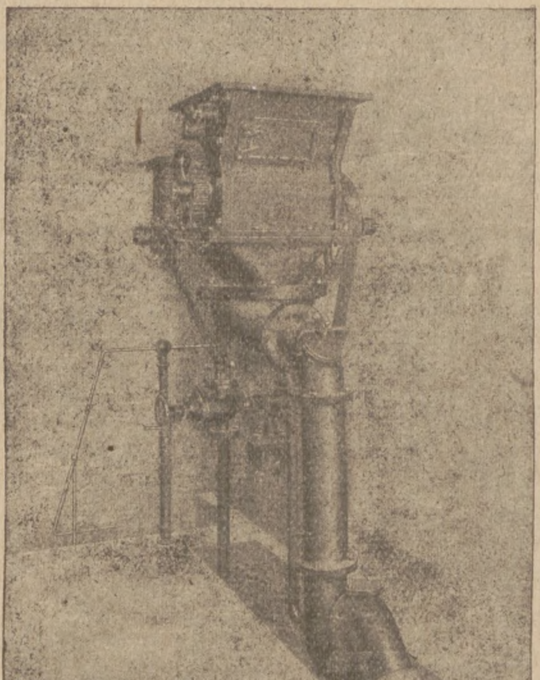

PÓD REDAKCJĄ DYPL. INŻ. M. RZĘCKIEGO

(PRZEDRUK ARTYKUŁÓW DOZWOLONY JEDYNIE ZA PODANIEM ŹRÓDŁA.)

Nowoczesne urządzenia
dla odpopielania instalacyj kotłów parowych

W związku ze wzmagającą się mechanizacją życia przemysłowego celem podniesienia wydajności pracy człowieka, zauważa się, szczególnie w ostatnim dziesięcioleciu rozwoju myśli technicznej, nieustanny postęp również i w dziedzinie instalacyj kotłów parowych.

Rys. 1. Urządzenie natryskowe pat. Rothstein z łamaczem szlaki.

W historji rozwoju budownictwa kotłów parowych spotykamy nasamprzód zmechanizowanie urządzeń dla składowania węgla, poczem następuje automatyzacja zasilania palenisk, która w ostatnich latach osiągnęła niebywały sukces w dokładnej regulacji dopływu paliwa do tychże. W ten sposób zmniejszono nietylko obsługę ręczną do minimum, ale uzyskano obniżenie kosztów produkcji jednostki pary, a więc zracjonalizowano bieg kotła do granic jak najdalej możliwych.

Ostatnią zdobyczą w dziedzinie wykorzystania sił przyrody i posiłkowania się urządzeniami mechanicznemi w instalacji kotłowej, jest niezawodnie automatyczne odpopielanie palenisk tych kotłów.

Doniedawna jeszcze odpopielanie kotłów odbywało się odręcznie, w sposób nadzwyczaj prymitywny. Pomijając znaczne koszty usuwania szlaki, zaznaczyć należy, że usuwanie jej odbywało się w sposób nadzwyczaj niehigjeniczny dla robotnika. Dla usunięcia szlaki robotnik zmuszony był przebywać w pomieszczeniu o wysokiej temperaturze, przesiąkniętej duszącemi gazami, które, zatruwając coraz bardziej pomieszczenie kotłowni, pomniejszało jedynie zdolność pracy palaczy i obsługi kotła, narażając tem samem niezawodność ruchu na wszelkie możliwe ujemne odchylenia.

Rozwój pojemności kotłów, a tem samem powiększenie ilości spalanego węgla pod kotłami, wywołało konieczność zmechanizowania odpopielania urządzeń kotłowych. To też w ostatnich kilku latach dokonano całego szeregu doświadczeń nad różnemi sposobami odpopielania. Jedna z najbardziej skutecznych i celowo pracujących metod, dla odpopielania kotłów, znana jest powszechnie pod nazwą „Rothstein'a" *). W instalacji tej odprowadza się

*) Fa A. Rothstein, G. m. b. H., Lipsk.

Hurtowe Składy Żelaza i wyrobów żelaznych

„TEHAZ"

Towarzystwo Eksploatacji i Handlu Żelazem

6560 Sp. z o. odp.

Zarząd: Warszawa, ul. Koszykowa 39
Telefon 409-50, 197-60

Oddziały: Bydgoszcz, Jagiellońska 46-47
Telefon 16-25, 768, 491

Kowel, ul. Łucka 42. Telef. 39, 21

Poleca do natychmiastowej dostawy ze składu:

Dźwigary |——| i żelazo korytkowe |___|

Żelazo handlowe	Łopaty krajowe i zagraniczne
Blachy	Widły „ „
Bednarkę gorąco i zimno walcowaną	Naczynia emaljowane i ocynkowane
Stal resorową	Wiadra ocynkowane
Surówkę odlewniczą	Konwie do mleka
Druty	Garnki lano-żelazne H. i V.
Gwoździe	Piece Herzfelda i Viktoriusa
Hufnale	Rury i kolana
Podkowy	Armatury do pieców
Łańcuchy	Kosy
Zgrzebła	Sierpy
Osie	Siekiery, oskardy i młoty
Nakrętki i kapsle do osi	Części do pługów i kultywatorów i t. d.

Dostawa żelaza wprost z Hut
po cenach Syndykatu Polskich Hut Żelaznych.

ST. GRABIANOWSKI

BIURO INŻYNIERSKIE
i DOM TECHNICZNO - HANDLOWY

Poznań	Katowice	Bydgoszcz
Plac Wolności 14 a	ul. Słowackiego 24 (dom własny)	ul. Dworcowa 66
Tel. 4010 i 4011	Tel. 1321 i 1322	Tel. 912

Poleca do dostawy ze swoich składów w Poznaniu i Bydgoszczy oraz z reprezentowanych hut:

Blachy, pręty, rury, druty, miedziane, mosiężne, aluminiowe, ołowiane, cynkowe i inne

Metale: Cynę Banca, cynę do lutowania, metale białe łożyskowe, antymon, miedź, ołów, cynk, aluminium hutniczy i przetapiany.

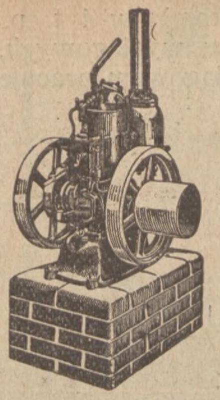
Rury: kotłowe, ciągnione, spawane, gazowe, czarne i ocynkowane, łączniki lano-kute.

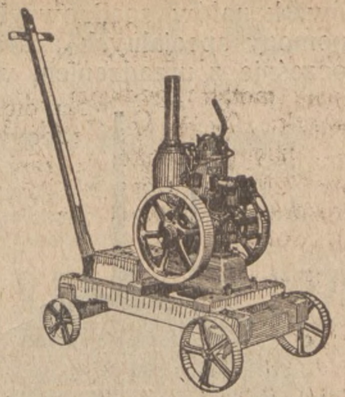
Żelazo: sztabowe, formowe, blachy żelazne.

Pędnie: wałki transmisyjne, łożyska samosmary, wieszaki, sprzęgła, koła pasowe.

Pasy: skórzane i z sierści wielbłądziej, troki, wosk do pasów, łączniki.

4505a

Motory ropne 6 KM.

7294w stacyjne i przewoźne

Młocarnie motorowe z pełnem czyszczeniem

Imadła równoległe i maszynowe, szerokość szczęk 60—200 mm.

Piły mechaniczne do rznięcia żelaza **Części** do maszyn żniwnych

poleca

„Motor Polski" Spółka Akcyjna w Żninie

Adres telegr. „Motor" Telefon nr. 82

7139

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w dziale maszyn rolniczych.

Fabryka Ogrzewań Centralnych i Aparatów

Inż. I. H. B. Teepe

GARNKI

kondensacyjne

4136

jako 20-let. specjalność: 30 000 sztuk w ruchu

Łódź, ul. Kopernika 40

Maszyny

i okucia budowlane

(specjalność: „Baskwile")

wykonuje

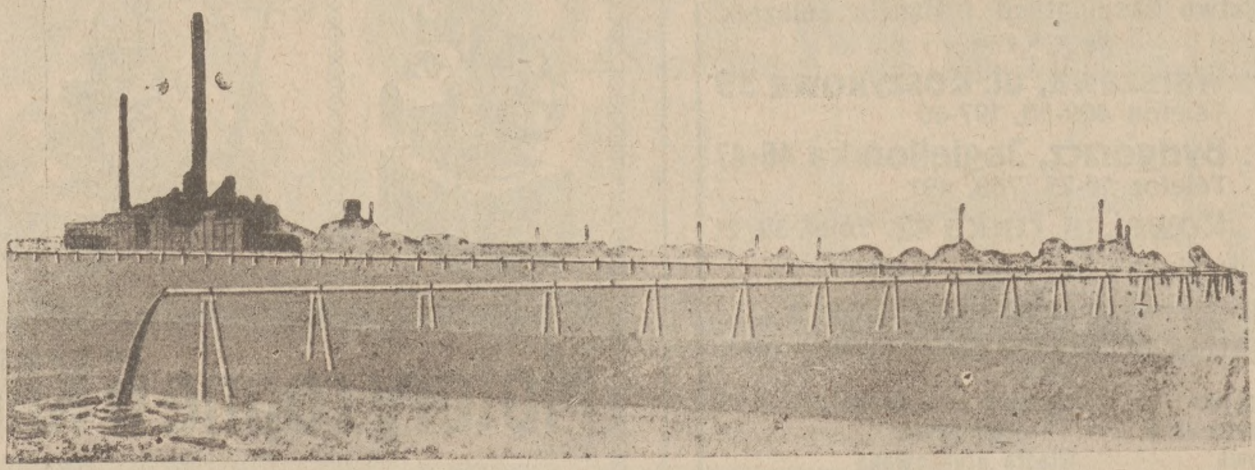
6624

Firma JAN BRODA

TORUŃ, UL. KOSZAROWA 11-13. TELEFON 1441 i 1442
Adres telegraficzny: „BRODABIURO"

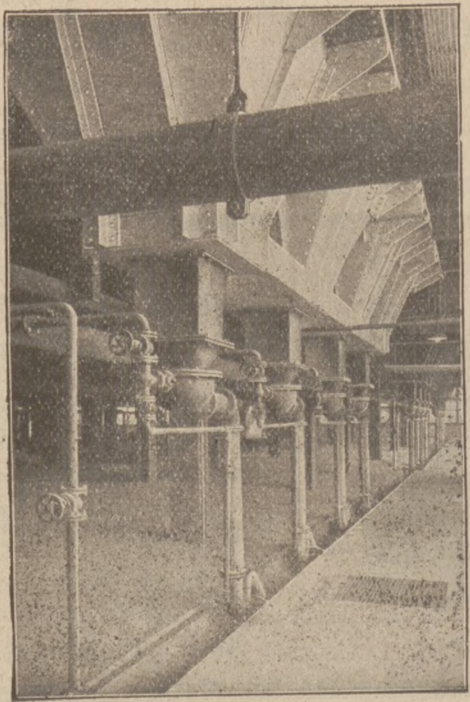
automatycznie popiół z pod palenisk, kotłów, ekonomizerów, kanałów spalinowych, kominów i t. p. przy pomocy specjalnych aparatów wyciągowych. Równocześnie z urządzeniem wyciągowem pracuje

Po przejściu przez urządzenie natryskowe, staje się popiół łatwopalny i przetransportowany zostaje za pośrednictwem sieci przewodów do dowolnie obranego miejsca. (Rys. 2)

Rys. 2. Sieć przewodów transportujących popiół o długości 900 mtr., zainstalowana w jednej z większych central elektrycznych.

natryskiwacz wodny, który nietylko gasi ogień zawarty w popiele, ale również ułatwia spływanie popiołu do specjalnie wybudowanych kanałów. (Rys. 1)

Rys. 3. Podziemie kotłowni zaopatrzone w instalację Rothstein'a.

Instalacja według opisanej metody pozwala odzyskać z powrotem 95% zużytej wody dla celów natryskowych, tak, że koszta eksploatacyjne są znikome. Celem ochrony szkodliwego działania popiołu na urządzenia pomp i t. p., przewidziano opancerzenie z twardej stali dla urządzeń tłoczonych szlakę, kamienie, kawałki żelaza i t. p.

Całkowita obsługa tego urządzenia odpopielającego ogranicza się jedynie do regulacji kurka wodnego, dla odpowiedniego ustalenia niezbędnej ilości wody dla transportu popiołu.

Na zasadzie dotychczasowych doświadczeń, stwierdzić można, że za urządzeniem instalacji odpopielania przemawiają również w znacznej mierze warunki zdrowotne i higjeniczne miejsca obsługi. Wystarczy porównać widok kotłowni bez urządzeń odpopielających z kotłownią zaopatrzoną w te urządzenia, by z miejsca uznać wyższość tych ostatnich. (Rys. 3)

Biorąc pod uwagę, że dążeniem nowoczesnych zasad racjonalizacji jest podniesienie wydajności pracy nietylko przez jej prawidłową organizację według najlepszych metod, ale również i przez używanie najlepszych maszyn i urządzeń, można przewidzieć, że opisane urządzenie dla automatycznego odpopielania ze względu na swe obszerne zalety, znajdzie w najbliższej — być może — już przyszłości szersze zastosowanie w kotłowniach jako jedno z ogniw pomniejszających marnotrawstwo materjału, kapitału i energji.

Inż. *M. Rzęcki.*

Rozbudowa kraju

Górny Śląsk rozbudowuje się. — Budowa kanału węglowego pod Płockiem. — Nowy zakład elektryczny do czyszczenia gazu w Lipinach.

Program robót publicznych i inwestycyjno-budowlanych województwa śląskiego na rok 1929 zamyka się olbrzymią — jak na stosunki polskie — cyfrą 34 do 800.000 zł. Stanowi to przeszło 30 proc. całego budżetu.

Program ten obejmuje budowę szeregu gmachów szkół zawodowych i gimnazjów, domków robotniczych itd.

*

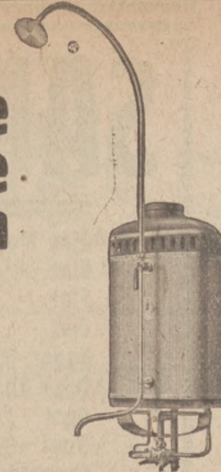
Ministerstwo Robót Publicznych przygotowuje plany budowy kanału węglowego, łączącego pod Płockiem rzekę Przemszę z Wisłą. Budowa tego kanału, którym pójdzie węgiel górnośląski do Gdańska i Gdyni, kosztować będzie 100 miljonów złotych.

*

Przy prażelni „Silesia" w Lipinach będzie wybudowany zakład elektryczny do czyszczenia gazu. Rada wojewódzka udzieliła zezwolenia na budowę.

Polecamy:

aparaty gazowe kąpielowe prof. Junkersa

EUGEN WEISSMANN
SPÓŁKA KOMANDYTOWA

RYBNIK, G. ŚL. TEL. 63

7099

Filce

techniczne od 1 do 100 m/m grube, do wszelkich celów

tarcze filcowe

każdego rozmiaru, do polerowania szkła, luster, mosiądzu, aluminium, żelaza i t. p. wogóle wszelkiego rodzaju filce dostarcza po cenach fabrycznych:

R. KUNERT i S-KA T. z o. p. POZNAŃ

ul. Woźna 12, tel. 29-21 i 55-38 pryw.

7392

„AMERICANA”

6848

Przemysł szmerglowy

Łodygowice

Tarcze przemysłowe

pierwszorzędnej jakości, we wszelkiej twardości, ziarnistości i wiązaniu.

Solidna obsługa — Ceny bezkonkurencyjne

Prosimy o zażądanie cenników i wzorów

TOKARNIE

wiertarki, heblarki do metali

urządzenia warsztatowe i spawalne

POMPY, pasy, materjały techniczne, żarówki, STAL, narzędzia

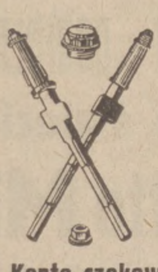
poleca najkorzystniej 7402

I. MACHAUF

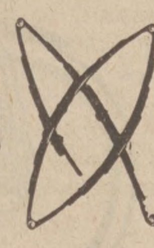
Sp. z o. o.

Kraków, ul. Jul. Dunajewskiego 6. - Telefon 3001.

Mechaniczna wytwórnia osi powozowych, wozowych i resorów

Józef Tyszka

Warszawa, Żelazna nr. 89.

Konto czekowe w P. K. O. nr. 6157. Telefon 124-92

4208

„Wartome”

właść.: St. Zieliński

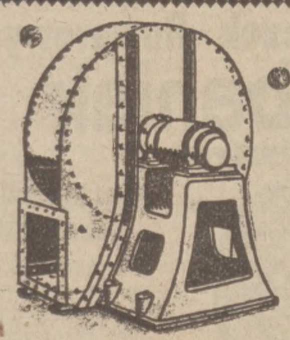
Fabryka Maszyn i Armatur

Odlewnia Metali

Poznań, ul. Dąbrowskiego 79, Telefon 65-74

Wykonuje wszelką armaturę parową, gazową i wodną, reperacje wszelkich maszyn rolniczych i armatur. Gryzowanie kół zębatych do samochodów i t. d. Odlewy z miedzi, spiżu, mosiądzu, fosforbronzu, niklu, stalbronzu i wszelkie odlewy galanteryjne i t. p. 6806

Kosztorysy i porady techniczne bezpłatnie.

Wentylatory

na każde ciśnienie i każdą wydajność

dostarcza

Fabryka Maszyn Górniczych

Katowice-Załęże. 3296

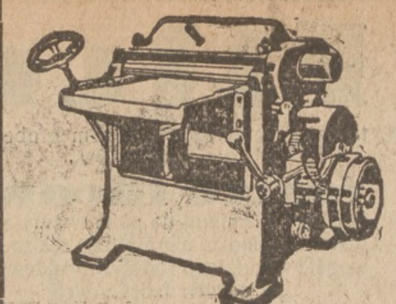
SŁOWNIK polsko-niemiecki i niemiecko-polski

Kulaszewskiego

objętości 800 stron po cenie tylko zł 5 - plus porto, wysyła

Tow. Wyd. „KUPIEC”

Ponań, Wielka 10.

WYRABIAMY OBRABIARKI DO DRZEWA

rozmaitych typów i wielkości, najnowszej konstrukcji i solidnej budowy

Kompletne urządzenia stolarń i fabryk mebli
Armatury do wody i pary
kurki, zawory

Smarownice różnego rodzaju Stauffer'a, knotowe, cylindrowe
Pędnie, wały, sprzęgła, tarcze pasowe i pierścienie nastawne
Łożyska samosmary, konsole
Skrzynie ogniskowe do lokomobil
ruszta, paleniska ekonomiczne do miału o wielkiej sprawności

S. Samulski i Sp. Pleszew
(Wlkp.)
FABRYKA MASZYN 7232

SAMOCHODY

Fiat Model	509	4/20	4	osobowy	otwarty
Fiat „	501	6/21	4	„	otwarty
Fiat „	503	6/30	4	„	kryty
Fiat „	503	6/30	6	„	coupe
Super Fiat		19/75	6	„	otwarty
Opel 12/60 6 cylindr.			6	„	kryty
Opel 7/34 6 „			4	„	kryty
Opel 9/25 K. M. samochód wysyłkowy					
Chenard Walcker		5/32	4	osobowy	otwarty
Overland		11/30	4	„	otwarty
Protos		10/30	6	„	otwarty
Austro Daimler		17/60	6	„	otwarty
Praga		15/50	5	„	otwarty

i wiele innych w stanie używanym, **sprzeda** jako kupna niezwykle ∴ okazyjne z własnych zapasów ∴

BRZESKIAUTO

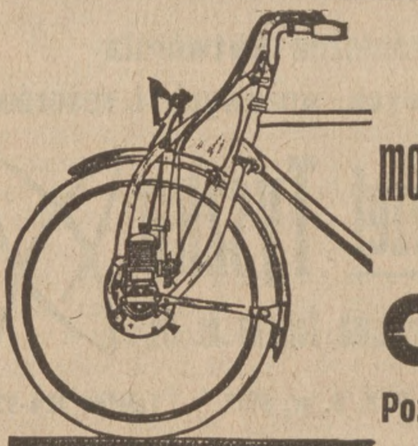
SPÓŁKA AKCYJNA
POZNAŃ, Dąbrowskiego 29
Telefon 63-23 i 63-65. 7388

DŹWIGI OSOBOWE i TOWAROWE

DŹWIGI BUDOWLANE, WCIĄGI ELEKTRYCZNE I RĘCZNE, SUWNICE, DŹWIGARKI WSZELKIEGO RODZAJU, LEWARY, WIELOKRĄŻKI LINOWE, ŁAŃCUCHY, PODNOŚNIKI DLA RZEŹNI I T. P.

wykonywa jako specjalność:

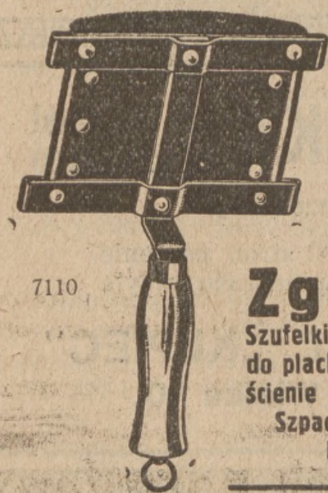
Warszawska Fabryka Maszyn Windowych „SIŁA"
Istnieje od 1894 r. Istnieje od 1894 r.
Warszawa, ul. Chłodna 5 - Telefon 47-78
7349

Najmniejszy i najlepszy motor pomocniczy w świecie

Otto Mix

Poznań, ul. Kantaka 6a
Telefon 2396 7026

WIELKOPOLSKA FABRYKA WYROBÓW METALOWYCH
POZNAŃ
Łazarska nr. 2. Tel. 6340

7110 **Zgrzebła** do koni i bydła.

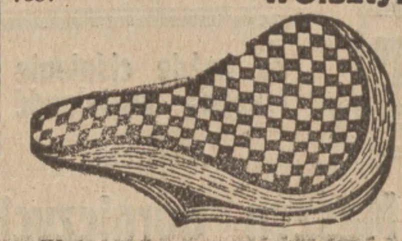
Szufelki do węgli i śmieci - Blachy do placka - Haki do łóżek - Pierścienie do kos - Grabie żelazne - Szpadelki i grabki dziecięce Uszka do obrazów.

Wytwórnia Deczek Rowerowych

A. Urbaniak

Wolsztyn

7357

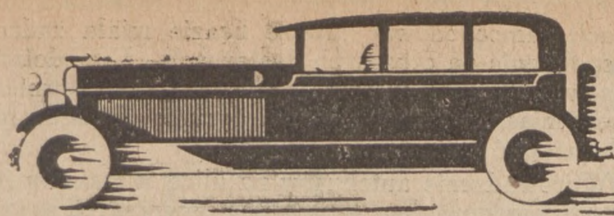

Jedyna Wytwórnia Deczek na całą Polskę

poleca deczki do rowerów czyli okrycia w rozmaitych gatunkach filcowych, skórzanych, pluszowych i t. p.

Wzór użytkowy zatw. przez Urząd Patent. za nr. 844 i nr. 1024

Naśladowanie będzie sądownie ścigane.

Dział Samochodowy

W Polsce widzimy coraz więcej autobusów

Komunikacja samochodowa tak w Warszawie, jak i w całej Polsce w ciągu ostatnich lat rozwinęła się ogromnie. Liczba samochodów za ostatnie cztery lata wzrosła prawie czterokrotnie i w dalszym ciągu wzrasta w tempie przyśpieszonem.

Jeżeli porównamy statystyczne dane, to przekonamy się, że automobilizm w Polsce rozwija się na korzyść wozów ciężarowych, a głównie autobusów. Jest to rzecz zupełnie zrozumiała. Rozwój życia gospodarczego w Polsce jest tak intensywny, że dotychczasowe środki komunikacyjne przestały wystarczać, tem bardziej, że sieć kolejowa w Polsce jest bardzo rzadka, głównie na Kresach Wschodnich. Szereg miast i miasteczek polskich połączonych jest już dzisiaj linjami komunikacji autobusowej, która okazała się tanią, szybką i wygodną.

Autobus wprowadzony jest jednak nietylko tam, gdzie niema żadnych środków komunkacyjnych, lecz również i tam, gdzie istnieją już inne środki lokomocji.

Utrzymuje się przekonanie, że wozy, poruszające się po szynach, są najpraktyczniejszym i najefektywniejszym środkiem lokomocji. Rzecz tak się miała 25 lat temu, gdy automobil rozpoczął zaledwie swój podbój świata, lecz dzisiaj sytuacja zmieniła się zasadniczo. Ilość mil szyn tramwajowych w Stanach Zjednoczonych jest prawie dzisiaj taka sama, jak przed laty 25, kiedy niewielka ilość samochodów była w użyciu. Dzisiaj po ulicach i drogach Stanów Zjednoczonych krąży blisko 30 miljonów samochodów.

Rzecz oczywista, że niezwykle szybki rozwój automobilizmu wysunął cały szereg problemów komunikacyjnych, które domagają się rozwiązania.

TRAMWAJE SĄ ZAPORĄ RUCHU.

Tramwaje, wobec wzrastającej z dniem każdym liczby samochodów, stają się zaporą w ruchu ulicznym ze względu na to, że swobodne manewrowanie tramwajem jest zupełnie wykluczone. Automobiliści zmuszeni są zatrzymywać się na każdym przystanku tramwajowym, co tamuje ogromnie ruch uliczny. Protesty przeciwko takiemu stanowi rzeczy są względnie rzadkie i słabe, gdyż człowiek naogół jest ofiarą zwyczajów i przyzwyczajeń. Nie narzekamy na tramwaje, stanowiące zaporę w ruchu kołowym, ponieważ zostały one zaprowadzone przed pojawieniem się samochodów. Mają więc one niejako większe prawa niż samochód.

Gdyby jednak wszystkie samochody w mieście, wzorem tramwajów, trzymały się prostej linji, podążając jeden za drugim, gdyby wyminięcie nie było dozwolone, to wówczas podniosłaby się burza protestów przeciwko takiemu nonsensownemu stanowi rzeczy. Bo chociaż linja prosta jest najkrótszą drogą pomiędzy dwoma punktami, to jednak w tym wypadku nie jest ona najszybszą.

Jeśli uprzytomnimy sobie dobrze całą sytuację, to dopiero wówczas ocenimy należycie tę wielką zaletę, jagą posiada samochód, którym łatwo jest manewrować nawet podczas najbardziej wzmożonego ruchu ulicznego.

Przy ocenie środka transportowego należy brać pod uwagę:

1) wygodę wszystkich, tak tych, którzy używają publicznych środków lokomocji, jak również i tych, którzy posiadają własne środki lokomocyjne;

2) czynnik czasu i 3) koszt.

Komunikacja autobusowa posiada wyższaść nad komunikacją tramwajową, jest szybka, wygodna i nie stanowi zapory dla innych wozów motorowych.

Koszta jazdy autobusem są mniejwięcej takie same, jak tramwajem, lub koleją elektryczną. Jeżeli jednak weźmiemy pod uwagę inwestycje poczynione w Stanach Zjednoczonych w szyny i przewody elektryczne, to wówczas przekonamy się, że lokomotywa autobusowa jest tańsza od tramwajowej, albowiem wyraża się ona w stosunku jak 1 do $2\frac{1}{2}$. Do tej pory koszt przejazdu autobusem wynosił 1.89 do 2.2 centa za kilometr. Wobec jednak wprowadzenia większych autobusów koszt ten obniży się do 1.25 centa.

AUTOBUS TAŃSZY I WYGODNIEJSZY OD KOLEI...

W komunikacji międzymiastowej autobus odgrywa coraz większą rolę. W Stanach Zjednoczonych, gdzie samochód dominuje nad wszelkiemi innemi środkami lokomocji, konkuruje on z koleją. Coraz to jakaś mniejsza linja kolejowa zostaje zamknięta. W Europie chociaż rzadziej, lecz również spotyka się podobne objawy. Np. w Szwecji pomiędzy dwoma miastami Hoer i Hoerby zaprowadzono komunikację autobusową z częstemi połączeniami tańszą i wygodniejszą od kolejowej. Po uruchomieniu autobusów na tym odcinku zdarzały się bardzo często wypadki, że pociągiem jechało więcej osób obsługi, niż pasażerów. Kolej nie w stanie była konkurować z bardziej nowoczesnym środkiem lokomocji i wreszcie linja kolejowa Hoer — Hoerby została zamknięta.

Amerykańskie Towarzystwo Automobilowe obliczyło na podstawie danych statystycznych, zebranych w 66 przedsiębiorstwach autobusowych, które w ciągu roku przewożą 400.000.000 osób, że każdy pasażer za-

Jedź na PWK., — bo to Twój obowiązek narodowy!

płacił przeciętnie 10,1 centa. Ilość kilometrów przebytych przez autobusy jest o 5 proc. większa, niż przebytych przez koleje, a 463 proc. wyższa, niż ilość kilometrów przebytych przez koleje elektryczne.

Jeżeli do powyższych wywodów dodamy czynnik psychologiczny, a mianowicie, że publiczność woli używać wozów motorowych, jako przyjemniejszego i dającego więcej wrażeń środka lokomocji, to musimy dojść do przekonania, że swobodnie poruszający się wóz motorowy zwycięży wreszcie dotychczasowe wozy, poruszające się po szynach.

POTRZEBA DOBRYCH DRÓG.

Poza tem rozwój komunikacji autobusowej prowadzi do rozwoju linij komunikacyjnych, a mianowicie do budowy dobrych dróg bitych. Jeżeli z linii kolejowych korzystają tylko koleje, to z dróg bitych korzystać mogą wszyscy. Jest to również jeden z plusów, który przemawia na korzyść komunikacji motorowej.

Oczywiście, nie należy rzeczy brać krańcowo. Kolej parowa czy elektryczna, mimo rozwoju komunikacji samochodowej zawsze będzie miała zadanie do spełnienia na dłuższych dystansach. Lecz dotychczasowe środki komunikacji miejskiej, jak również i międzymiastowej na krótszych dystansach, będą musiały ustąpić autobusowi.

Wprowadzenie autobusów na ulice Warszawy jest najlepszym dowodem słuszności powyższych wywodów. Warszawa nietylko nie będzie budowała nowych linij tramwajowych w śródmieściu, lecz już istniejące będzie przenosiła na krańce miasta, a natomiast wprowadzać będzie coraz więcej autobusów.

Publiczność warszawska uzyska tanie, wygodne i przyjemne środki lokomocji, a miasto zyska na estetycznym wyglądzie — znikną szyny z ulic Warszawy oraz sieć przewodów elektrycznych, która bynajmniej nie przyczynia się do upiększenia stolicy.

(—R—)

Walka miljardów

Za kulisami znanej konferencji ekspertów finansowych w Paryżu rozegrał się niedawno jeden z ciekawych epizodów gigantycznej walki, toczącej się pomiędzy dwoma największymi potentatami przemysłu samochodowego, a mianowicie pomiędzy „Ford Motor Company" i „General Motors Corporation".

Nie małe wrażenie sprawiła w Paryżu wiadomość o nabyciu przez Pierponta Morgana, głównego finansistę General Motors, większości akcyj „Peugeota" i „Citroena".

Jest to jednak bezpośrednia odpowiedź na fuzję, która dokonaną została pomiędzy francuskiemi towarzystwami akcyjnemi „Automobiles Ford" i „Credit Ford". Fuzja ta nastąpiła m. in. w celu podniesienia dotychczasowych kapitałów zakładowych w kwocie 78 miljonów franków do wysokości 130 miljonów.

Gdy na rynkach amerykańskich powstają obawy o nadprodukcję, dążeniem Ameryki jest za wszelką cenę powiększyć swój eksport i to głównie do Europy, która dotychczas broniła się odpowiednią polityką celną.

Aby przełamać te przeszkody, wielcy przemysłowcy amerykańscy z jednej strony rozpoczęli budowę swych fabryk i montażowni na rynkach europejskich, a z drugiej strony starają się obecnie opanować słaby i walczący z trudnościami europejski przemysł samochodowy.

Rzecz oczywista, że z chwilą tej ekspansji zamorskiej powstała ostra konkurencja pomiędzy oddzielnemi przedsiębiorstwami amerykańskiemi, która doprowadziła wiele słabszych fabryk do ruiny. Inne fabryki potworzyły koncerny i trusty, aby nabrawszy mocy, zdobywać dla siebie rynki zamorskie, a zwłaszcza europejski, na którym obserwujemy obecnie gigantyczną walkę dwóch potentatów.

Niewyczerpany w swej mocy finansowej Ford realizuje z uporem swe plany europejskie, budując stale nowe fabryki. Z drugiej strony potężna konkurentka, „General Motors Corporation", stara się opanować całkowicie większe fabryki europejskie, lub przynajmniej posiadać je pod swemi wpływami. I tak na pierwszy ogień poszły znane fabryki „Oppel'a", których produkcja wynosi około 45 proc. całej produkcji Niemiec. Obecny skup akcyj „Citroen'a" i „Peugeot'a" niewątpliwie zdobędzie poważne wpływy dla „General Motors" we Francji.

Nawet Włochy nie ujdą zapewne przemożnym wpływom Ameryki, o ile prowadzone obecnie pertraktacje z firmą „Fiat" dadzą pomyślne wyniki.

Najwięcej odporną Anglję zamierza zawojować koncern „Chrysler-Dodge".

Wobec tak intensywnego przenikania wpływów Ameryki, nie trudno spostrzec duże zaniepokojenie Europy, która napróżno szuka sposobów obrony. — Osłabiona pod wieloma względami skutkami wojny światowej, nie prędko Europa będzie w stanie stawić czoło tak potężnemu przeciwnikowi.

Mimowoli nasuwa się myśl, że kraje europejskie, w których przemysł samochodowy jest dopiero w zaczątkach , z walki tej odniosą korzyści, bowiem podniesienie stopnia rozwoju automobilizmu przez budowę amerykańskich montażowni, przyczyni się w znacznej mierze do ogólnego tętna życia gospodarczego tych krajów.

G.

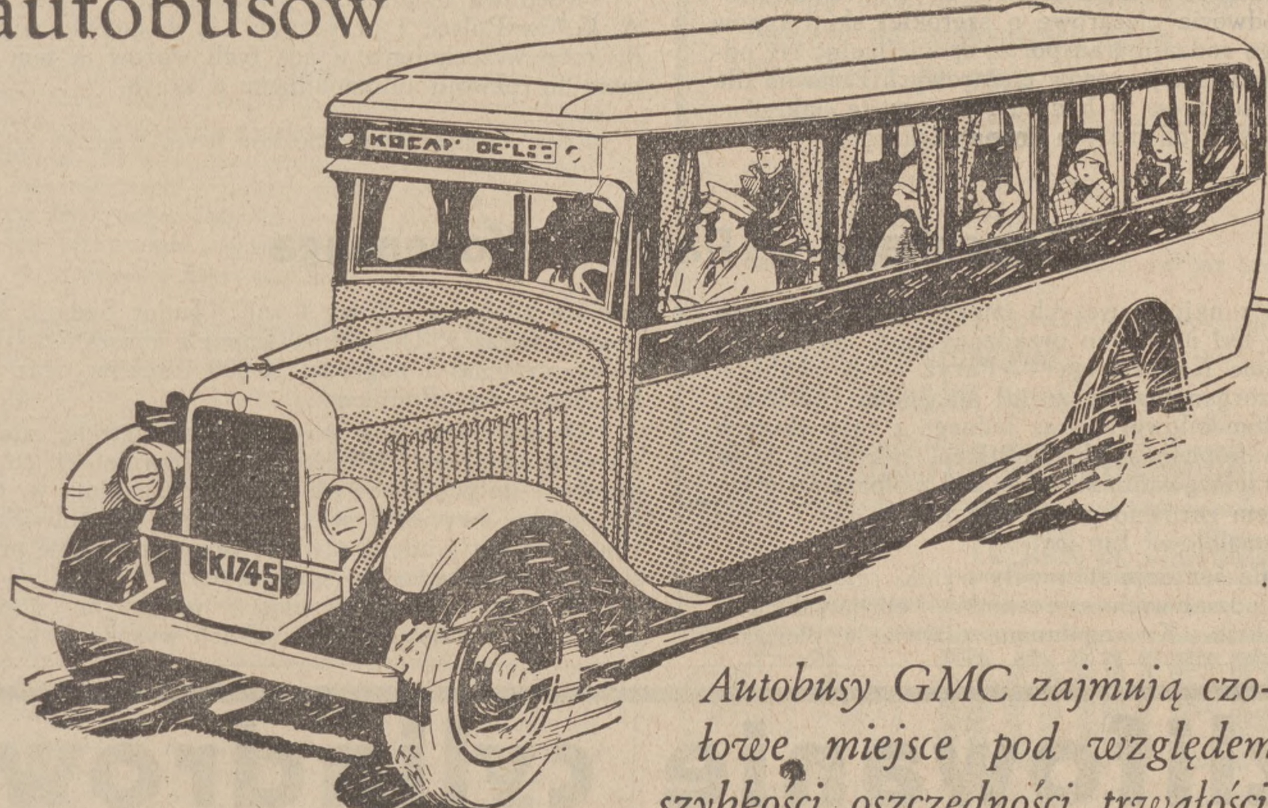
Samochód ciężarowy — a oszczędność transportu

W dobie olbrzymich postępów techniki samochodowej faktem dowiedzionym jest, że transport samochodami w większości przypadków jest najtańszym i najwydatniejszym środkiem przewozowym, zwłaszcza w Polsce, gdzie sieć kolejowa stosunkowo jest bardzo ograniczona.

Nawet gdy chodzi o większe odległości (300 do 500 klm.), tam, gdzie niema dogodnych połączeń kolejowych, a punkty nadania i odbioru są odległe od stacyj kolejowych — samochód bezwarunkowo skutecznie konkuruje z koleją.

Rzecz oczywista, że rentowność gospodarki auto-transportowej w znacznej mierze zależną jest od doboru zarówno odpowiedniej marki samochodu jak i odpowiedniego dla danych warunków pracy typu konstrukcyjnego podwozia.

Podwozia G.M.C. nadają się dla najbardziej szybkich i wygodnych autobusów

Autobusy GMC zajmują czołowe miejsce pod względem szybkości, oszczędności, trwałości, wygody i wytwornego wyglądu

Rozwiązanie zagadnienia szybkiej, wygodnej, a jednak oszczędnej komunikacji pasażerskiej oraz zwycięstwo w konkurencji z wszelkiemi innemi środkami transportowemi oddawna leży w planach przemysłu automobilowego. Zawdzięczając technicznym zasobom General Motors, ukazały się obecnie na rynku ulepszone modele podwozi autobusowych G.M.C. z elastycznym sześcio-cylindrowym silnikiem Pontiac oraz modele T-30 CB, T-42 DB, T-60 DB ze słynnym sześciocylindrowym silnikiem Buick.

Podwozia te o rozstawie osi sięgającym 5.1 metra odznaczają się niezwykłą mocą konstrukcji i wytrzymałością na najgorsze warunki drogowe. Cztery przekładnie wprzód, hamulce 7431
na cztery koła, potężne silniki spoczywające na gumowych podkładach, oto pełna gwarancja bezpieczeństwa, cichego chodu, łatwości kierowania i szybkości przy nadzwyczaj oszczędnym zużyciu benzyny i smarów.

Do obejrzenia w upoważnionym zastępstwie General Motors.

AUTOBUSY-GMC

Wyrób General Motors

General Motos w Polsce, Warszawa

Upoważnione Zastępstwa na całem terytorjum Polski i w Wolnem Mieście Gdansku:

Zaznaczyć wypada, że, o ile chodzi o odpowiednią na nasze drogi markę samochodu, to coraz większą uwagę sfery gospodarcze kierują na wypróbowaną u nas od wielu lat markę „N. A. G."

Nowe modele podwozi ciężarowych i autobusowych marki „N. A. G." zdobyły sobie uznanie całej Europy, dzięki głęboko przemyślanym ulepszeniom konstrukcyjnym, które pozwalają znakomicie spełniać wozom swe zadanie nawet w najgorszych warunkach pracy.

Zjednoczone fabryki „N. A. G. — Presto" produkują podwozia ciężarowe o szerokiej skali typów dla każdego rodzaju transportu, specjalizując się oddawna w fabrykacji wozów ciężarowych zarówno dla transportu towarów w handlu i przemyśle, jak również autobusów od małych do największych.

Szczególną popularnością cieszą się wozy $1\frac{1}{2}$ i $2\frac{1}{2}$-tonowe, które wyróżniają się niezwykłą siłą pociągową nawet na najgorszych drogach bocznych i terenach górzystych. Ponadto wyposażone są w najnowsze zdobycze techniczne, co łącznie z nadzwyczaj silną konstrukcją i doborem pierwszorzędnych surowców tworzy całość faktycznie imponującą pod względem wytrzymałości i długotrwałości wozu.

Rzecz oczywista, że tylko tak dobrana całość może dać najwyższą oszczędność w transporcie samochodowym.

Ruchliwa działalność przedstawicieli marki „N. A. G." w Polsce *) przyczynia się w dużym stopniu do rozpowszechnienia u nas tych wozów, a tem samem do rozwoju automobilizmu w kraju.

*) Gen. przedstawicielstwo Hermann Meyer, Warszawa.

Kopenhaga — Paryż — Kopenhaga

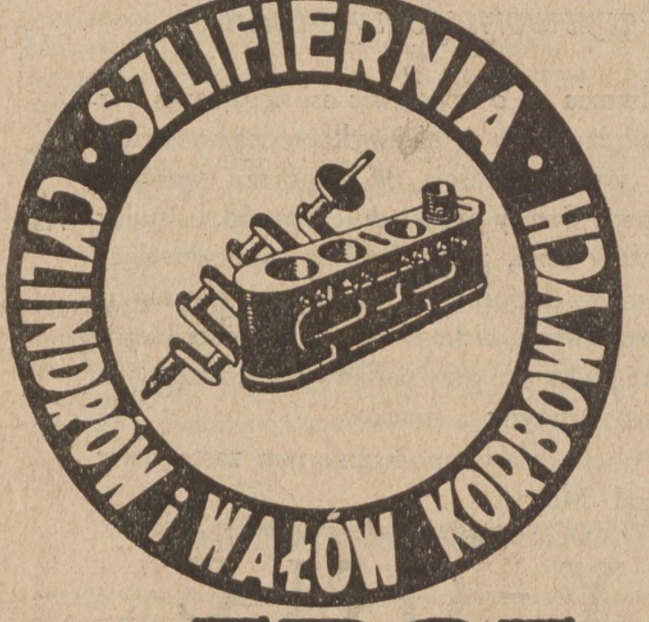
Jedną z najciekawszych imprez samochodowych w Europie był niedawno urządzony raid samochodowy na trasie Konpenhaga — Paryż — Kopenhaga. Raid ten zorganizowany został staraniem Duńskiego Klubu Automobilowego, oraz jednego z największych dzienników kopenhaskich „Politiken", nic więc dziwnego, że przebieg raidu śledzony był z olbrzymiem zaciekawieniem zarówno przez całą Danję, jak i przez sfery automobilowe Europy.

Niemałą sensację stanowiły wyniki raidu, w którym brało udział wiele samochodów europejskich i amerykańskich. Ku ogólnemu zdziwieniu pierwsze miejsce zdobywa „Nowy Ford" (Tudor Sedan), kierowany przez p. Tholstrupa, kupca z miasta Roskilde, który otrzymał I nagrodę, 10 000 franków, oraz puhar honorowy „Politiken".

Drugie miejsce, a więc i drugą nagrodę, zdobywa również „Ford" (Phaeton). Co dziwniejsze, że naprzekór dotychczasowym doświadczeniom, w tym przypadku zwyciężył wóz zamknięty, aczkolwiek w konkursie brały udział otwarte wozy, specjalnie przystosowane do zawodów sportowych.

Do tego rodzaju zwycięstw w dużym stopniu przyczynia się dobór odpowiednich wysokowartościo-

Szlifowanie cylindrów

od motorów samochodowych, samolotowych i traktorowych od 30 do 200 m/m średnicy z 1/100 m/m dokładnością na najnowocześniejszej, nowej, specjalnej maszynie do szlifowania cylindrów szwajcarskiego fabrykatu.

Szlifowanie wałów korbowych

na najnowocześniejszej nowej specjalnej maszynie do szlifowania wałów korbowych szwajcarskiego fabrykatu z 1/100 m/m dokładnością wszelkich rozmiarów od motorów samochodowych, samolotowych i traktorowych.

WYKONUJE SIĘ:

Tłoki żeliwne / **Tłoki aluminjowe** w wszelkich rozmiarach — do 150 m/m średnicy

Pierścienie tłokowe do 150 m/m średnicy

Sworznie tłokowe 6548

stal chromniklowa, cementowane i szlifowane z 1/100 m/m dokładn.

Zawory z wysokowartościowej stali chromniklowej.

DOSTARCZA

SZYBKO — PRECYZYJNIE — TANIO.

Największe specjalne przedsiębiorstwo tego rodzaju w Polsce

„ERGE - MOTOR"

dawniej: R. Gunsch

POZNAŃ, ULICA MYLNA nr. 38 ◆ **Telefon nr. 7929**

PROSZĘ ŻĄDAĆ BEZPŁATNE PROSPEKTY I CENNIKI.

wych pneumatyków, które dałyby zawodnikom pewność jazdy i wyeliminowały jakąkolwiek stratę czasu na naprawy, lub zamianę w drodze. Jak się dowiadujemy, zwycięski swój bieg prowadziły obydwa Fordy na pneumatykach marki „Firestone". Słusznie więc król samochodowy Ford zaopatruje oddawna prawie wszystkie miljony swych wozów w opony pierwszorzędnej marki *„Firestone"*, wiedząc dobrze, że jego wozy nigdy nie zawojowałyby całego świata automobilowego, gdyby nie dawał najlepszych pneumatyków.

Dystans rajdu mierzył około 3 500 klm. i dał następujące wyniki:

1.	Ford przy przeciętnej szybkości	70,2 km. na g.
2.	Ford przy przeciętnej szybkości	70,2 km. na g.
3.	Talbot przy przec. szybkości	69,0 km. na g.
4.	Durant przy przec. szybkości	61,5 km. na g.
5.	Chevrolet przy przec. szybkości	59,5 km. na g.

Zwycięzca biegu Tholstrup nie spodziewał się, że jego maszyna zdobędzie pierwsze miejsce, tem więcej, że miała ona już poza sobą przeszło 35 000 km. Świadczy to bezwątpienia z jednej strony o tem, że nowy Ford jest faktycznie dobrym wozem, a z drugiej strony, że Tholstrup umie starannie pielęgnować wóz i wytrwale a wprawnie kierować nim.

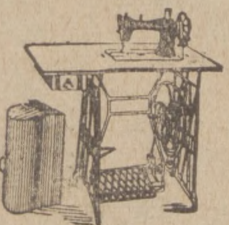
Samochody belgijskie w Polsce

Ostatnio organizuje się w Warszawie sprzedaż automobilów belgijskich różnych kategoryj i cen. Są to samochody marki Excelsior, znane ze swych zalet na całym kontynencie, jako wozy rywalizujące z Packardem Cadillac'em, a nawet Rolls-Roycem. W klasie wozów ceny około 30.000 zł występuje Nagant oraz jako automobil tani w cenie Essexa i Chevroleta, belgijska Imperia.

Ten ostatni samochód zasługuje na szczegółowszy opis ze względu na doskonałe wyniki, jakie osiągnął na polskich drogach, zużywając mało paliwa przy doskonał. formie i szybkości.

Jako wozy ciężarowe pojawiły się automobile Miesse 4 i 8 cyl. Są one znane przedewszystkiem jako wozy utylitarne i bardzo ekonomiczne. W przemyśle ogromne zastosowanie ma Miesse sześciokołowy o 2 mostach napędnych. Samochody te są również cenione jako autobusy, przyczem osiągają one bardzo znaczne szybkości.

Przedstawicielstwo tych belgijskich fabrykatów objęła firma „Autocamion", ul. Polna 64, w Warszawie.

Rowery

Maszyny do szycia

Wirówki

Hurtownia Mechaników
Spółdz. Handl. z ogr. odp.
POZNAŃ
ul. Dąbrowskiego 3. Tel. 6973
Adres telegr.: MECHANIKA

Sprzedaż tylko hurtownie składom rowerów i t. p.

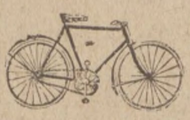
W drugiej połowie czerwca przenosimy biura nasze do naszej kamienicy przy
UL. MARSZ. FOCHA 19
(dawn. Odskok) tuż przy dworcu głównym.
7324

Kupcom samochodowym
po cenach fabrycznych dostarczamy ze składu:

Pompy elektr. do powietrza dla garaży
Aparaty do wulkanizacji opon
Manometry do opon
Świece „GROM" z ruchomą elektrodą i chłodzone powietrzem
Płyn do konserwacji powierzchni karoserji
Skórki owcze do polerowania
Aparaty elektr. do odkurzania wnętrza karoserji
Łożyska Timkena do wszelkich samochodów
Gaśnice samochodowe
Taśma izolacyjna samochodowa

Dom Techniczno-automobilowy
7430 Poznań, ul. Skarbowa 20

ROWERY
marki „Trianon" (Weltmeister Durabel) pod gwarancją wyrabia i dostarcza wszelkie części zapasowe do centryfug oraz rozmaite koła zębate
PIOTR NOWACKI
Fabryka Centryfug i Rowerów
„HALKA"
Bydgoszcz, ul. Rycerska. Telefon 910
6451

Hurtownia Rowerów
ST. WAWRZYNIAK Sp. z o. o.
POZNAŃ, Św. Marcin 44.
Najstarsze źródło zakupu rowerów, ram i wszelkich części rowerowych krajowych i zagraniczn.
7472

Chętnie opisujemy
pierwszorzędne marki samochodowe
na specjalnie przystępnych warunkach. Mając około 5 000 abonentów, opisy takie dają szeroki rozgłos.

Wydawnictwo
„Rynku Metalowego i Maszynowego"

Sprawa kredytów na zakup maszyn rolniczych

Wileński oddział Państwowego Banku Rolnego wydał w styczniu roku bieżącego komunikat, mający na celu uregulowanie formalności udzielania kredytów gospodarzom wiejskim na zakup maszyn rolniczych. Oto tekst tego komunikatu:

1. P. B. R. udziela kredytu Sekcjom Maszynowym na zakup siewników do nawozów sztucznych oraz maszyn i narzędzi do czyszczenia ziarna z tryjerem na czele.

Przy specjalnie ważnych okolicznościach gospodarczych Sekcje Maszynowe mogą ubiegać się o kredyty na kupno innych droższych maszyn pod warunkiem, że będą one w praktyce używane wspólnie przez wszystkich członków sekcji. Natomiast kredytów na kupno pługów, bron itp, P. B. R. pod żadnym względem udzielać nie będzie. Kredyt udzielany będzie Sekcjom Maszynowym na spłatę za maszyny zakupione bezpośredno w fabrykach lub spółdzielniach *z wyłączeniem prywatnych firm pośredniczących.*

2. Sekcje maszynowe mogą powstawać przy Kółkach Rolniczych, w Wydziałach Powiatowych, Gminnych i Powiatowych Kasach Oszczędności, Spółdzielniach Kredytowych, Rolniczo-Handlowych i Spożywczych na podstawie regulaminu zatwierdzonego przez P. B. R.

3. Ubiegające się o kredyt w P. B. R. Sekcje Maszynowe składać będą podania z wyszczególnieniem jakie maszyny, w jakiej firmie i za jaką cenę pragną nabyć, oraz ile na ten cel posiadają własnych pieniędzy. Do podania należy dołączyć:

a) uchwałę kółka rolniczego, względnie innej organizacji rolniczej, spółdzielczej lub samorządowej o powstaniu Sekcji Maszynowej,
b) uchwałę organizacyjnego walnego zgromadzenia Sekcji Maszynowej o wyborze władz sekcji w myśl regulaminu,
c) opinję wojewódzkiego związku kółek rolniczych, względnie towarzystwa rolniczego, stwierdzającą potrzebę organizacji Sekcji Maszynowej i kupna maszyn,
d)) ofertę fabryki lub spółdzielni z wymienieniem wszystkich charakterystycznych cech danej maszyny i ceny,
e) informacje o stanie majątkowym wszystkich członków Sekcji,
f) regulamin Sekcji,
g) upoważnienie zarządu Sekcji do wypłaty pożyczki do rąk dostawcy maszyn.

Dokumenty wymienione w p. a), b), e) i f), winny być stwierdzone przez urząd administracyjny lub samorządowy (starostwo, wydział powiatowy, urząd gminy), zaś dokument wymieniony w p. g) winien być zaopatrzony w opłatę stemplową w wysokości 1 zł.

4. Kredyt udzielany będzie z terminem płatności do lat trzech, płatny w pięciu ratach półrocznych, przyczem pierwsza rata płatna będzie po upływie jednego roku od daty wypłacenia pożyczki. Wysokość kredytu nie może przewyższać 70 proc. istotnej ceny maszyn, pozostałe 30 proc Sekcja winna zapłacić z funduszów własnych przed zrealizowaniem kredytów w P. B. R. Oprocentowanie wynosić będzie 11 proc. w stosunku rocznym, płatne półrocznie zgóry. Na zabezpieczenie kredytu Sekcje Maszynowe składać będą po 5 weksli, każdy na jedną piątą sumy kredytu, z solidarnego wystawienia wszystkich członków Sekcji, bez daty płatności. Do weksli winny być załączone deklaracje według wzoru przewidzianego przez P. B. R. Przyznane kredyty będą wypłacane na podstawie rachunków dostawcom maszyn.

5. Niniejszy komunikat anuluje wszystkie poprzednie komunikaty, dotyczące kredytów dla spółek maszynowych.

P. B. R., Oddział w Wilnie

Wilno, w styczniu 1929 r.

Z przytoczonego tekstu jasno wynika, że cała akcja kredytowania zakupu maszyn rolniczych jak również i komunikat wileńskiego oddziału P. B. R. wypływa z głębokiej troski o dobro rolnika drobnego, przytem zmierza do tego, by przy zakupnie maszyn uwolnić go od uciążliwego i kosztownego pośrednika, uzależniając udzielenie kredytu od warunku bezpośredniego nabycia maszyn albo wprost w fabryce, albo też nabywane były te maszyny za pośrednictwem spółdzielni.

Czy jednak tak zakrojona i uwarunkowana akcja kredytowa odpowiada potrzebie rolników, czy spełni swe zadanie nietylko wobec rolnictwa wiejskiego, ale także wobec przemysłu maszyn rolniczych? Wątpić w to można, a wątpliwości te uzasadnia możliwość dwojakiego interpretowania tego komunikatu i jego sprzeczność z interesami rolników i zwyczajami handlowemi przemysłu i kupców branży maszyn rolniczych. Chwilowo wstrzymując się jeszcze od wygłoszenia własnego zdania, przytoczę tu jedynie uwagi inż. St. Nowakowskiego, z czasopisma „Maszyny Rolnicze", z któremi naogół się zgadzamy.

Postanowienie wileńskiego oddziału P. B. R. oddaje wbrew interesom nabywców wyłączny monopol na sprzedaż maszyn rolniczych spółdzielniom, które, nieprzygotow. do tak dużej akcji, nie są w stanie należycie obsłużyć swój okręg. Po drugie, aparat administracyjny, który obarcza spółdzielnię w wyższym stopniu, aniżeli prywatne przedsiębiorstwa, wpływa na cenę sprzedażną i faktem powszechnie stwierdzonym jest, że rolnik płaci w spółdzielniach drożej, aniżeli gdzieindziej, a przytem gorzej jest obsługiwany.

Co do zezwolenia na nabywanie w fabrykach, to punkt ten wymaga jasnego wypowiedzenia się, co uważać należy za kupno wprost w fabryce. Nie można przecież przypuszczać, aby władze centralne nie wiedziały o tem, że żadna z poważnych fabryk nie prowadzi sprzedaży bezpośrednio konsumentom, a tylko przy pomocy swych przedstawicieli okręgowych. A zatem, jeżeli w komunikacie zezwolono na nabywanie w fabrykach, to logicznem jest, że miano na myśli tych, którzy wprost w imieniu fabryki sprzedają, gdyż w przeciwnym razie wogóle nie byłoby mowy o zakupach w fabryce, a prawo do korzystania z kredytów w Banku stałoby się monopolem spółdzielni. Ponieważ zaś wszelki monopol w systemie gospodarczym, opartym na prawach wolnej wymiany, stanowi krzyw-

Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

Wyrabiamy masowo jako specjalność:

kopaczki „Gwiazda B"

do kopania ziemniaków bezsprzecznie najpraktyczniejsze z wszelkich istniejących kopaczek

przodki „Naprzód"

do żniwiarek, całe z żelaza kutego, o wysokich kołach biegowych

młocarnie cepowe „Ideał"

na łożach kulkowych z hamulcem bębnowym, nadające się znakomicie dla średnich i mniejszych gospodarstw.

Prosimy zażądać ofert

BRACIA MALAK

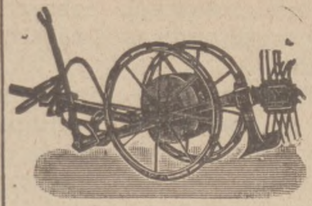
Fabryka maszyn i odlewnia żelaza

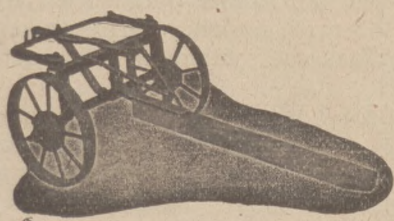
Telegr.: Bramafa. **ŻNIN (Wlkp.)** Telefon nr. 30.

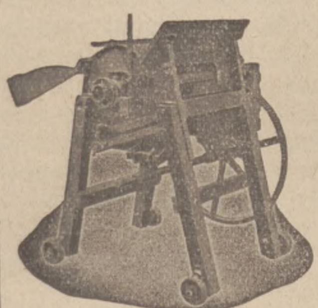
Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu w r. 1929.

703

Najkorzystniejsze źródło zakupu dla odsprzedających

„IDEAŁ"

nóż do krajania słomy na ściółkę

tani — praktyczny — trwały

Jedyni producenci 3641

Centrala Pługów Parowych T. z o. p. Fabryka Maszyn

Poznań, św. Wawrzyńca 36. Telefon 6117 i 6950

EKSPORT KOS

M. SCHENKER-GOTTESMANN

WIEDEŃ II, Taborstrasse 10.

„SZCZYT" NAJLEPSZA KOSA

Kosy „Szczyt"

są niezrównane w jakości, dlatego używane są w rolnictwie różnych krajów.

7036 Codziennie nadchodzą **wyrazy uznania** jak poniżej:

Wola Gnojnicka r. 1928
p. Krakowiec p. Jaworów

Posyłamy serdeczne podziękowanie dla WPana za przysłane kosy.

Jan Kisielewicz
Zarząd Kółka rolniczego

Młocarnie szerokomłotne VISTULA
Młocarnie z przymykami
Młocarnie z wałami do gładkiej słomy
Walce, kieraty
Siekacze do buraków
Sortowniki ziemniaków 5803 t
Maszyny do czyszczenia zboża
Sieczkarnie bębnowe do zapędu mechanicznego stojące i na wozach
Sieczkarnie tarczowe
Koła transmisyjne
Pompy do gnojówki z rurą stalową i wyjmującemi wentylami
Szufle ziemne do transportowania ziemi

wykonuje jako długoletnią specjalność

A. P. Muscate

Fabryka Maszyn Sp. z o. p.

TCZEW (Pomorze)

6437

dę dla ogółu, a leży tylko w interesie posiadacza prawa wyłączności, przeto forma, w jakiej oddział wileński podał swój komunikat, koliduje wyraźnie z celem i intencjami władz centralnych P. B. R., które dobro rolnika miały na pierwszym względzie.

W miarę rozwoju życia gospodarczego, w miarę jak wzrasta tempo życia na świecie, daje się zauważyć wzrost specjalizacji tak w przemyśle jak i w handlu. Zakłady przemysłowe, które kiedyś poza samą fabrykacją załatwiały sobie same skup surowców, transporty, sprzedaż i t. p., ustąpiły miejsca towarzystwom transportowym, przedstawicielom generalnym, słowem specjalistom, pozostawiając sobie za wyłączne zadanie udoskonalenie produkcji. Ta przemiana nazywa się racjonalizacją pracy i stanowi duży krok naprzód na drodze rozwoju gospodarczego, trudno więc przypuszczać, aby P. B. R. pragnął nasz przemysł w tej drodze ograniczać.

Poświęcając się wyłącznie produkcji, fabryki oddały swą sprzedaż w ręce przedstawicieli okręgowych, którzy z punktu widzenia ekonomji politycznej stanowią jedno przedsiębiorstwo, a dlatego tylko są rozsiani po całym kraju, aby łatwiej dotrzeć do konsumenta. Przedstawiciel zależny jest od polityki swego fabrykanta, a fabryki w całym świecie opierają swój rozwój, a nawet swą egzystencję, na dobrze zorganizowanych przedstawicielach okręgowych.

Jeżeli więc odbieramy możność konkurowania przedstawicielom, czyli, jak P. B. R. nazywa, prywatnym firmom pośredniczącym, to cały przemysł maszyn rolniczych oddajemy na los rozmaicie zorganizowanych spółdzielni, które, pracując dorywczo i stalując tylko w miarę potrzeby, wykluczają wszelką możliwość stworzenia racjonalnej kalkulacji fabrycznej i sprowadzają chaos, który może podważyć cały nasz przemysł maszyn rolniczych.

A więc, jak wykazaliśmy, niejasna forma omawianego komunikatu czyni go sprzecznym z interesami drobnego rolnika, który będzie musiał płacić drożej, a gorzej będzie obsługiwany, jak również grozi poważnemi następstwami dla rodzimego przemysłu. Również z punktu widzenia interesów państwowych rzeczą korzystniejszą jest popieranie przedstawicieli fabryk, którzy płacą 2,5 proc. podatku obrotowego, aniżeli spółdzielnie, opłacające zaledwie 0,5 proc. podatku obrotowego.

Ostatecznie Oddział Wileński P. B. R. wypaczył intencję i zamiar P. B. R. wogóle, a wprowadzając powyższe ograniczenia, czyni kredyt ten niedostępny dla prywatnych przedstawicieli. Skutkiem tego z 8 milj. zł. kredytu, udzielonego spółdzielniom, zaledwie 10 proc. przypada na osoby prywatne.

Nie występuję bynajmniej w obronie niepotrzebnego pośrednictwa w handlu maszynami rolniczemi, ale też nie można się godzić na rujnowanie, a bodaj tylko paraliżowanie pracy solidnym przedsiębiorstwom, które oddawna obsługują sumiennie swoich klientów-gospodarzy i rolników i mają najsłuszniejsze prawo do dalszego sprawowania swego posłannictwa kupieckiego, jak i do tego, by państwowe instytucje finansowe traktowały je narówni ze spółdzielniami.

(W. P.)

Przywóz traktorów do Polski

Przywóz traktorów do Polski obrazuje nam rozwój zastosowania siły mechanicznej w rolnictwie, gdyż w Polsce fabryk traktorów do tej pory nie posiadamy. Dwukrotne zamiary uruchomienia tej produkcji w naszym kraju nie dały pożądanych rezultatów.

Jak wynika z podanego zestawienia, przywóz traktorów jest bardzo nierównomierny i może być uważany za wskaźnik napięcia życia gospodarczego w danym okresie czasu. Pogląd ten o tyle jeszcze jest słuszny, że przywóz ciągówek do Polski nie był krępowany zakazami, a zatem nie było ubocznych wpływów w kierunku jego sztucznego zmniejszania.

Zestawienie przywozu traktorów do Polski:

rok	ton	wartość w tys zł.	w tem przywóz w tonach z Danji	z Niemiec	z St. Zj
1924	188	344	83	59	25
1925	613	1 175	321	70	195
1926	127	428	64	23	32
1927	1 056	4 079	189	425	398
1928	2 010	7 479			

Jak widzimy z powyższego zestawienia, rokiem wykazującym najniższy przywóz traktorów był rok 1926, a więc rok, w którym wskutek spadku naszej waluty rozwój gospodarczy uległ pewnym wahaniom. Największy notowany dotąd przywóz traktorów miał miejsce w 1928 roku, zamykając się sumą 2 010 ton, co odpowiada około 1 000 maszynom, przyjmując za wagę przeciętnego traktora 2 tony.

Przywóz traktorów w ciągu ostatniego pięciolecia wyniósł około 4 000 ton, co odpowiada ilości około 2 000 sztuk. Przyjmując, że z poprzednio importowanych ciągówek, w roku 1928 czynnych było jeszcze około 500 maszyn — otrzymamy przybliżoną cyfrę 2 500 traktorów, pracujących obecnie na terenie Polski.

Większość tych traktorów czynna jest oczywiście w rolnictwie, jednakże wiele traktorów używanych jest w zakładach przemysłowych na prowincji, że wymienimy tutaj młyny, tartaki itp.

Głównymi dostawcami traktorów są Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Kanada i Niemcy, gdyż Danja, figurująca dość poważnemi kwotami w naszym przywozie traktorów, jest tylko pośredniczką między firmami amerykańskiemi, które założyły w Kopenhadze swoje zakłady montażowe.

Co się tyczy typów używanych u nas traktorów, to bodaj najliczniej reprezentowane były, przynajmniej dotychczas, Fordsony i Lanzowskie Bulldogi. Ostatnio zaznacza się poważniejszy przywóz Deeringów. Pozatem sprowadzane były w mniejszych już ilościach: niemieckie — Stock'i, gąsienicowe W. D. Hnomag'a, szwedzkie — Avance, amerykańskie — Hart-Parr'y, Oilpull'e i Wallis'y, czeskie — Skody, oraz francuskie — Renault'y.

Statystyka przywozu traktorów zupełnie zbytecznie jest prowadzona pod tytułem: „Traktory parowe i spalinowe", gdyż prawie wyłącznie przychodzą do nas te ostatnie. Ilość sprowadzanych traktorów parowych, mamy tu na myśli lokomotywy do pługów parowych, jest minimalna i w żadnym razie odpowiadać nie może cyfrom przywozu traktorów parowych, wymienionym w rocznikach statystycznych (w których przywóz podzielony jest na przywóz traktorów spalinowych i osobno parowych).

Wkońcu zaznaczyć musimy, że traktory jako maszyny w kraju niewyrabiane, mogą korzystać z autonomicznych ulg celnych, wynoszących 80 proc. opustu

cła. Podkreślamy „mogą“, a nie muszą, gdyż obecnie obowiązujące rozporządzenie o ulgach celnych z 24 grudnia 1928 r. (Dz. Ust R. P. 105, poz. 958) wyraźnie to zaznacza. Zachodzą więc wypadki, że traktory, aczkolwiek w kraju niewyrabiane, ulgi celnej nie uzyskują. To też w wypadkach, gdy przy kupnie traktora względy gotówkowe odgrywają poważniejszą rolę, a tem samem ulga celna, wynosząca od sztuki, zależnie od jej wagi 1 100—1 400 zł, może zadecydować o nabyciu maszyny —wskazane jest zakończyć transakcję kupna dopiero po otrzymaniu od Ministerstwa Skarbu zawiadomienia o przyznaniu ulgi celnej.

Niewątpliwie poważną rolę przy uzyskiwaniu ulg odgrywa kraj pochodzenia maszyny, ze względu na zawarte traktaty handlowe.

Podania o ulgi celne dla traktorów należy składać do Ministerstwa Przemysłu i Handlu, załączając rysunki i rachunki (mogą być pro-forma) lub oferty, oraz wskazując wagę maszyny i urząd celny, w którym odbędzie się odprawa celna.

O ile w imieniu rolnika o ulgę celną występuje firma pośrednicząca w dostawie traktora, powinna ona przedstawić dodatkowo upoważnienie swego odbiorcy do działania o ulgę w jego imieniu. Uwzględniając specyficzne warunki handlu maszynami rolniczemi, Ministerstwo Skarbu udziela poważnym firmom handlowym ulg celnych na większe ilości traktorów, z tem zastrzeżenem, że firmy te zobowiążą się przedstawić po pewnym czasie zaświadczenia swych odbiorców, stwierdzające, że ulga celna została uwzględnioną w cenie sprzedażnej maszyny.

Traktory clone są według pozycji taryfy celnej 167 punkt 3 i opłacają stawkę zł 91 od każdych 100 kg. netto wagi maszyny. Pozatem dochodzą jeszcze koszty manipulacyjne przy cleniu, które oblicza się ryczałtowo w wysokości 10 proc. cła, przypadającego od traktora. („Masz. Roln.“)

L. Sosnowski.

Maszyny rolnicze w budżecie niemieckiego rolnictwa

Wiele mówi się o niezbyt pomyślnym stanie naszego przemysłu maszyn rolniczych, które wskutek słabej siły nabywczej rolnika i wielkiej ciasnocie kapitałów, nie może się tak rozwijać, jak tego wymaga zapotrzebowanie wewnętrzne kraju. Lecz ten spadek konjunktury ujawnia się także w innych krajach, a odczuwają go i fabryki maszyn rolniczych w Niemczech. W numerze z dnia 31 stycznia 1929 r. „Maszyn Rolniczych“ znajdujemy artykuł omawiający stan niewielkiego przemysłu maszyn rolniczych pod koniec roku ubiegłego, oparty na danych niemieckiego czasopisma „Die Landmaschine“ nr. 40.

Obliczając wartość wytwórczości rolnej w 3-ch ostatnich latach gospodarczych na 12,4 do 13 miljardów marek niemieckich, należy wziąć pod uwagę efektywne koszta prowadzenia przedsiębiorstw rolnych, koszta handlowe, a w szczególności koszta robocizny, oraz koszta oprocentowania kredytów, z których korzystają gospodarstwa rolne. Pomiędzy wydatkami rzeczowemi należy również umieścić wydatek na zakup maszyn i narzędzi rolniczych, który to wydatek, zgodnie z obliczeniem Instytutu Badania Konjunktur, został uznany jako prawie stały w sumie 600.000 mk. niemieckich na maszyny i 225.000 marek niemieckich na narzędzia, łącznie z konserwacją i zamianą sprzętu zużytego. Oczywiście cyfry powyższe nie uwzględniają rzeczywistych ,nieraz

Głogowski i Syn

właśc.: Inż. Leon Czarliński

FABRYKI MASZYN

Inowrocław Telefon nr. 35 — **Brodnica (Pomorze)** Telefon nr. 20

Maszyny rolnicze

Naprawy lokomobil, młocarń i motorów spalinowych

Pługi motorowe

7319

LEON CZARLIŃSKI

Składy Maszyn Rolniczych

Poznań, ul. Fr. Ratajczaka 14

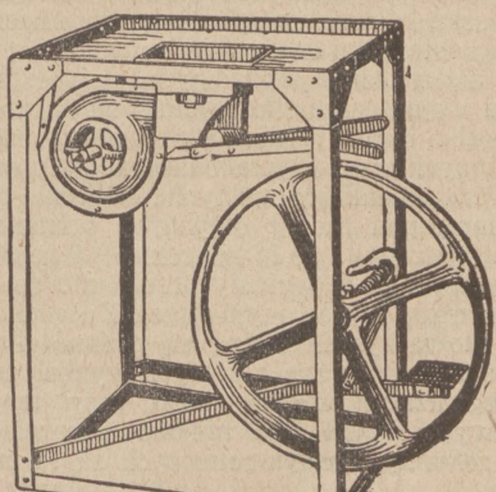
Telefon nr. 3069

5702 t

Kuźnie polowe

pierwszorzędny fabrykat krajowy

Wszelkie maszyny i narzędzia rolnicze

po cenach konkurencyjnych

są

6116

najlepsze i najpraktyczniejsze **w użyciu**

Józef Konieczny

Fabryka maszyn i kotlarnia

Gniezno, Moniuszki 1. Telefon 328

dość poważnych wahań w poszczególnych latach, obejmują one jednak niewątpliwie całkowite wydatki na prowadzenie gospodarstw rolnych, a więc zakup nie tylko maszyn i narzędzi wyłącznie, lecz i narzędzi rzemieślniczych, naczyń, oraz koszta kucia koni. W każdym razie należy wziąć pod uwagę, że obliczenia te odnoszą się do narzędzi, jako produktu przemysłu maszyn i narzędzi rolniczych; w tym ostatnim kierunku Dr. H. J. Schneider w swej „Analizie rynku żelaza", przeprowadzonej również w charakterze jednej z prac Instytutu Badania Konjunktur, obliczył całkowite zapotrzebowanie żelaza i stali dla niemieckiego rolnictwa nawet na 1,75 miljonów ton rocznie, co odpowiada w przybliżeniu wartości 250—300 milj. marek niemieckich. Chociaż do powyższego obliczenia weszło całkowicie zapotrzebowanie na żelazo, aż do żelaza na podkowy i łańcuchy włącznie, jednak musimy określić powyższe cyfry, charakteryzujące roczne zapotrzebowanie, jako zbyt wysokie. Na koncie maszyn i narzędzi łącznie z ich rocznem utrzymaniem i zamianą zostały przyjęte zbyt wysokie cyfry (ogółem 20%), a Dr. Schneider przypisuje wszystkim ustalonym przez siebie grupom gospodarstw zbyt równomierne zaopatrzenie w maszyny. Rezultaty urzędowych obliczeń z roku 1925 np. nie potwierdziły wcale, że wszystkie 15.000 dużych gospodarstw rolnych (400 ha powyżej) są zaopatrzone w pługi motorowe lub też, że wszystkie, wzięte przez Dr. Schneidera pod uwagę gospodarstwa rolne o przestrzeni 25 ha i powyżej, w ogólnej ilości 2.215.000 posiadają każde przynajmniej po jednym siewniku rzędowym, a przedsiębiorstwa rolne o powierzchni powyżej 400 ha w ilości 15.000 nawet po dwa siewniki rzędowe.

Powyższe obliczenia doprowadziłyby do określenia faktycznego stanu ilościowego tych siewników na 2.230.000; natomiast obliczenia z natury, dokonane w roku 1925, ustaliły ogólną ilość siewników różnych typów na 509.176 sztuk, która to ilość obecnie mogła wzrosnąć do 600.000, licząc okrągło.

Odnośnie określenia wydatków niemieckiego rolnictwa, w szczególności na zakup maszyn i narzędzi rolniczych w stosunku do ogólnych wydatków, zdania różnią się znacznie pomiędzy sobą; w ostatnim roku przed wojną całkowite wydatki na zakup maszyn i narzędzi rolniczych, ich konserwację i zamianę (zniszczonych przez użycie) obliczane były w wysokości 4,75% wydatków ogólnych. Obecnie po latach 15, biorąc pod uwagę stopniowo wzrastający postęp mechanizacji (z 26,2% w roku 1907 na 39,8% w r. 1925), wydatki te wzrosły przeciętnie do 10%.

W roczniku, wydawanym przez Związek Niemieckich Stowarzyszeń Roln., są podane dla roku 1926 dane statystyczne, z których wynika, że powyższe organizacje, w ilości 3390, przy majątku ogólnym, wynoszącym 34,6 miljonów marek niemieckich, zakupiły maszyn rolniczych za 7,6 miljonów marek.

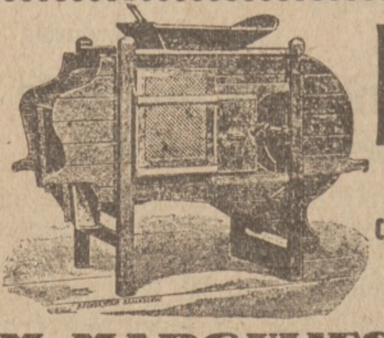
Niezależnie od wyników powyższych badań ciekawemi wydają nam się badania, dotyczące ustalenia wysokości kredytów, użytych przez gospodarstwa rolne na zakup maszyn i narzędzi. Nakładem „Niemieckiego Ekonomisty" została wydrukowana praca Dr. Kokotkiewicza p. t. „Wnioski polityki kredytowej". W powyższej pracy umieszczone są zestawienia, dotyczące przeznaczenia kredytów, udzielonych gospodarstwom rolnym w Saksonji, przyczem, opierając się na danych urzędowych, zostały ustalone następujące procentowe udziały poszczególnych pozycyj:

	1924 r.	1925 r.	1926 r.	1927 r.
Nowe budowle	9,8	10,3	9,4	4,1
Remont budynków	4,4	4,2	2,8	1,4
Zakup inwentarza martwego (maszyn)	7,9	9,0	8,3	7,2
Zakup ziarna do posiewu, nawozów, paszy	38,0	26,6	25,4	29,6

Dla nadreńskich prowincyj kredyty rozdzielają się w ten sposób, że w pozycji zakupu maszyn 8% przypada na konserwację i zamianę takowych, a 2% na zakup nowych, co również w zupełności odpowiada podanej przez nas uprzednio cyfrze, określającej procentowo wysokość udziału pozycji zakupu maszyn i narzędzi rolniczych w ogólnych wypadkach gospodarstw rolnych.

BECZKOWOZY
dla walców i pługów parowych
Wielki wybór maszyn i narzędzi rolniczych
Specjalność: 7006a
maneże - walce
„Croskill" i „Cambridge - Croskill"
Ceny niskie Dogodne warunki
Fabryka maszyn, wozów i odlewnia żelaza
St. Malinowski
ŚREM Oddział POZNAŃ
Telefon 17 Pocztowa 30. Tel. 28-26

Maszyny do czyszczenia zboża
poleca
M. MARGULIES, PŁOCK
Fabryka maszyn i sprzętów rolniczych
7421 Cenniki wysyła się na żądanie.

DZIAŁ BUDOWLANY, DRZEWNY i CERAMICZNY

Apel do krajowego przemysłu budowlanego

Fabryki krajowe upraszamy, aby nam donosiły o wszystkich nowościach w zakresie ich produkcji. Chętnie stawiamy łamy nasze bezinteresownie do usług przemysłu krajowego. Przy tej sposobności musimy podnieść ten smutny fakt, że podczas gdy zagraniczne firmy bardzo skwapliwie korzystają z reklamy w naszem piśmie i często donoszą nam o ostatnich zdobyczach w fabrykacji materjałów budowlanych, to nasz przemysł krajowy nie ma w tym względzie -- zdawałoby się — nic do powiedzenia, a przecież wiadomo, że i u nas ta gałąź przemysłu stale się podnosi i wypuszcza na rynek coraz nowe wyroby lub też ulepsza dotychczasowe. W interesie rozwoju przemysłu krajowego prosimy fabryki krajowe, by o wszystkich swoich nowościach nas w pierwszym rzędzie informowały.

WYDAWN. „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO".

Finansowanie budownictwa mieszkaniowego

Finansowanie budownictwa mieszkaniowego stało się nie tylko u nas troską czynników miarodajnych i całego społeczeństwa. O ile przed wojną inicjatywa prywatna w dostatecznej mierze potrzebom tym zadość uczyniła, to po wojnie nigdzie, nawet w tak zasobnem w kapitały państwie, jak St. Zjedn. Ameryki Północnej, nie może ona do tego stopnia rozwinąć swej działalności, żeby zaspokoić coraz bardziej rosnący głód mieszkaniowy w miastach, w których ilość mieszkańców powiększa się stale w związku z postępującą naprzód urbanizacją.

Okazało się, że same ustawy i rozporządzenia nie są w tym względzie dostateczne, że nie mogą one doprowadzić do przysporzenia dostatecznych środków, potrzebnych na podjęcie w należytej mierze budowy domów mieszkalnych. W tym względzie powołamy się na rozporządzenie, wydane u nas o rozbudowie miast z dnia 22 kwietnia 1927 r., które zmierzało do stworzenia państwowych funduszów budowlanych i rozbudowy miast, mających być przeznaczonych: 1. na pokrycie różnicy, jaka powstałaby pomiędzy udzieloną pożyczką długoterminową a sumą uzyskaną ze sprzedaży listów zastawnych i obligacyj, w których pożyczka długoterminowa byłaby udzielona, 2. na pokrycie części oprocentowania listów zastawnych i obligacyj, 3. na pokrycie części oprocentowania krótkoterminowych pożyczek budowlanych i wreszcie 4. na pokrycie kosztów oszacowania i lustracji. Wysokość pożyczek, mających być udzielanemi na budowę domów określono w bardzo dużych rozmiarach, gdyż dla gmin, spółdzielni mieszkaniowych i instytucyj społeczno-humanitarnych oznaczono je do 90 proc., dla spółdzielni mieszkaniowo-budowlanych do 80 proc. wreszcie dla innych osób fizycznych i prawnych do 75 proc. kosztów budowy bez wartości placu.

Pozatem udzielono ulg stemplowych i podatkow., a wszystko to w nadziei ożywienia ruchu budowlanego. Okazało się niestety, że fundusze na cele budowlane były za szczupłe, że obligacyj i listów zastawnych udzielanych na budowę umieścić się nie daje ani w kraju ani zagranicą, gdzie ciągle jeszcze sprawa kredytu długoterminowego nie została uregulowana, a zapotrzebowanie kredytów jest tak olbrzymie, że nie można zaspokoić nawet w części wysuwanych zgłoszeń.

Społeczeństwa i kraje od nas bardziej zasobne w gotowiznę i lepiej zorganizowane nie mogą sobie również poradzić z uzyskaniem odpowiednich środków na cele budowlane i wszędzie są czynione próby rozwiązania tej sprawy przy pomocy dotacji skarbu państwowego. To też wydaje się, iż projekt ostatnio u nas zgłoszony odnośnie tworzenia funduszu budowlanego przez podniesienie komornego również okaże się niedostatecznym, gdyż sprawa budownictwa mieszkaniowego nie może być rozwiązana ze szkodą tylko jednej warstwy społeczeństwa i to najbardziej upośledzonej, uginającej się już i bez tego pod wysokiemi kosztami komornego przy nadmiernem obciążeniu budżetu innemi wydatkami pierwszej potrzeby.

Niemcy, które wiele dla budownictwa mieszkaniowego po wojnie uczyniły, szukają dalej sposobu uzyskania środków niezbędnych na budownictwo. Nie mogąc ich znaleźć u siebie, zwracają się ku Ameryce, gdzie jednak na ten cel funduszów uzyskać nie można. Dzieje się to ze względu na specyficzne warunki budownictwa mieszkaniowego w St. Zjedn. Ameryki Północnej. Sprawa ta jest i dla nas bardzo interesującą, gdyż szczególnie obecnie w związku z trwającym tam kryzysem pieniężnym uzyskać pożyczki na ten cel się nie da. Z panującemi tam stosunkami budowlanemi zapoznaje nas Bruno Asch w artykule, umieszczonym w wydawnictwie fachowem, poświęconem sprawom komunalnym pod tytułem „Der Städtetag".

„Nawet w Ameryce powiada on, w kraju nieograniczonej inicjatywy prywatnej i ogólnego dobrobytu, istnieje w wielkich miastach zagadnienie mieszkań małych, które pod względem ważności i rozmiarów nie ustępuje trudnościom spotykanym w przemysłowych krajach europejskich. W tym kierunku uczyniono tam w ostatnich dziesięciu latach mało albo prawie nic. W miastach amerykańskich Wschodu, a szczególnie w New Yorku, stosunki mieszkaniowe dla niższych warstw społecznych przedstawiają się fatalnie, a przeciętny Europejczyk, zwiedzający to miasto powierzchownie zewnętrzn. przedstawające się jak uosobienie bogactw i dobrobytu, nie dałby temu wiary. Dobre i nowoczesne mieszkania bywają wynajęte po tak wysokich cenach, że nawet dla stosunków amerykańskich są one zastraszająco wysokie i pochłaniają większość dochodu przeciętnego obywatela. Okazuje się, że prywatna inicjatywa i tam nie jest w możności złemu zaradzić. Dysproporcja między dochodami i komornem doszła do tego w miastach wielkich, jak New York lub Chicago, że domy przeznaczone dla jednej rodziny stają się zjawiskiem coraz rzadszem i ustępują miejsca domow budowanym na sposób koszarowy. W 257 miastach amerykańskich od r. 1921 do r. 1927 stosunek mieszkań w domach o systemie koszarowym do ogólnej liczby domów wzrósł z 24,4 proc. do 48,3 proc. W New Yorku natomiast stosunek procentowy na niekorzyść domów dla pojedyńczych rodzin jest jeszcze większy, gdyż w r. 1921 stanowił 44,2 proc. ogólnej ilości miesz-

kań, a w r. 1927 wzrósł do 70,9 proc., to samo i w innych wielkich miastach.

Wada główna mieszkaniowego budownictwa amerykańskiego kryje się również w finansowaniu. Pomimo stosunkowo niskiej stopy procentowej w Stanach Zjednoczonych przy finansowaniu budownictwa mieszkaniowego ustaliło się wysokie oprocentowanie, dochodzące do 25 proc., co w znacznej mierze zwiększa koszt budowy. Ten stan stwarza dążenie do rozwikłania sytuacji budownictwa mieszkaniowego przy pomocy kapitałów publicznych, pomimo wielkiej rezerwy w Ameryce w kierunku poddania się ingerencji komunalnej lub państwowej.

Wobec tego położenia sprawy zrozumiałem jest, dlaczego na budownictwo mieszkaniowe trudno za oceanem szukać odpowiednich środków. Sprawa finansowania w tej dziedzinie jest ciągle przedmiotem skrupulatnego badania. W tym kierunku idzie też we Frncji t. zw. prawo Loucheura, według którego fundusze na budownictwo mieszkaniowe mają być zasilane z sum budżetowych państwa. Sprawa ta jest tak doniosła, że śledzenie za poczynaniami obcemi w tym względzie jest dla nas nakazem chwili.

Kredyty zagraniczne dla polskiego przemysłu drzewnego

W „D. W. Z.' z 10 maja ukazał się artykuł pod powyższym tytułem, który z powodu jego znaczenia dla polskiego przemysłu drzewnego, podajemy poniżej w dokładnem tłumaczeniu.

„Polityka kredytowa Polski rozwija się przy pomocy obcych kapitałów bardzo korzystnie w poszczególnych gałęziach przemysłu. Kredyty te miały zwłaszcza dla przemysłu drzewnego niezmiernie wielkie znaczenie, ponieważ przemysł ten wymaga specjalnie wielkich wkładów pieniężnych, których inicjatywa prywatna nie jest w stanie pokryć. Ponadto przemysł drzewny ma znaczenie międzynarodowe i przewiduje wielkie zyski dla racjonalnej gospodarki drzewnej. Dlatego też zrozumiałem jest, że w ostatnich kilku latach kapitał zagraniczny brał poważny udział w polskim przemyśle drzewnym. Jak wiadomo udział ten objawiał się dwojako: firmy zagraniczne kupowały całe objekty leśne i we własnym zarządzie je eksploatowały, lub też zakładały tartaki, w których przetwarzały materjały z sukcesywnie nabywanych kompleksów drzewnych. W polskim przemyśle drzewnym były przeważnie zaangażowane kapitały niemieckie, angielskie i holenderskie, które w wielkiej mierze przyczyniły się do rozszerzenia ekspansji polskiego przemysłu drzewnego na ogólnoświatowym rynku drzewnym, szczególnie zaś w krajach przez siebie reprezentowanych.

Jednem z największych przedsiębiorstw, które osiadły na polskim rynku drzewnym, jest „The Anglo European Co Ltd." w Londynie, która zakupiła przed kilku laty objekty leśne „Wygoda" (około 33 tys. ha) oraz olbrzymie kompleksy lasów ordynackich ks. Radziwiłłów i pokaźne obszary leśne w powiecie Brzeżańskim w Małopolsce (hr. Potockiego). Niemniej poważne objekty zakupiła również firma gdańska Jewelowsky, berlińska firma Wolf Hermann i firma holenderska „Gips Timber Company".

Niejednokrotnie odezwały się w prasie polskiej głosy o możliwości narzucenia dyktatury cen i konjunktur na polskim rynku drzewnym przez tych właśnie zagranicznych eksploatatorów. Że argumenty nie były niczem uzasadnione świadczy wymownie fakt, iż w ostatnich kilku latach polski przemysł drzewny bardzo pomyślnie się rozwijał. Przyznać jednak należy, że kapitały zagraniczne były tym czynnikiem, który spowodował olbrzymie rozszerzenie rynku zbytu dla polskiego przemysłu drzewnego. Nie wolno przytem zapominać i o tem, że do Skarbu Państwa wpłynęły również kolosalne sumy ze świadczeń podatkowych i socjalnych, uiszczanych przez obcych kapitalistów pracujących w polskim przemyśle drzewnym.

Położenie w branży drzewnej

Dochodzące nas z całego kraju wiadomości z branży drzewnej obrazują sytuację obecną jako naogół pomyślną.

Rynek pomorski wykazuje pewne ożywienie; handel rozwija się i przybiera zdrowe formy. Ceny są mniejwięcej ustabilizowane tak, że tartacznik może oprzeć swą kalkulację na solidniejszej podstawie. Suchy towar eksportowy jest już zbyty. Zapotrzebowanie duże. Wymagania klienteli ostre.

Na rynku pińskim jedynie sytuacja nie przedstawia się zupełnie pomyślnie. Obecne transporty są wynikiem dawnych transakcyj. Dotychczas nie widać popytu ze strony eksporterów, ani hurtowników miejscowych na towar tarty. Odbija się to ujemnie na sytuacji drobniejszych zwłaszcza tartaków, które stają wobec konieczności wydzierżawienia swych zakładów firmom eksploatacyjnym. Ujemnie na kształtowanie się sytuacji w tym odcinku kresowym wpływa brak organizacji śród drzewników.

W Małopolsce Wschodniej przedsiębiorstwa tartaczne, które nie pozostają pod wpływem większych zaliczek udzielonych na tegoroczną produkcję przez importerów zagranicznych i firmy krajowe, pośredniczące między producentem a firmami obcych krajów, trzymają się z rezerwą w sprzedaży tarcicy.

Zasadniczo sprzedaje się tylko tyle materjału tartego, aby utrzymać tartak w ruchu, i aby nie brakło płynnej gotówki na pokrycie wydatków, połączonych z utrzymaniem zakładu tartacznego w ruchu. Przemysłowcy nie czynią tego dla spekulacji, celem osiągnięcia wyższej ceny za tarcicę, lecz tylko dlatego, ponieważ ceny chwilowo nie dają tego minimum zarobku, na jakie liczy każdy solidny przedsiębiorca.

Wszystko obecnie przemawia za tem, że za kilka tygodni będzie można osiągnąć za brusy i materjał boczny wyższe ceny. Już od pewnego czasu można zauważyć drobną podwyżkę w cenie za materjał tarty.

(P. i H. D.)

Pomyśl o wyjeździe na Wystawę do Poznania!

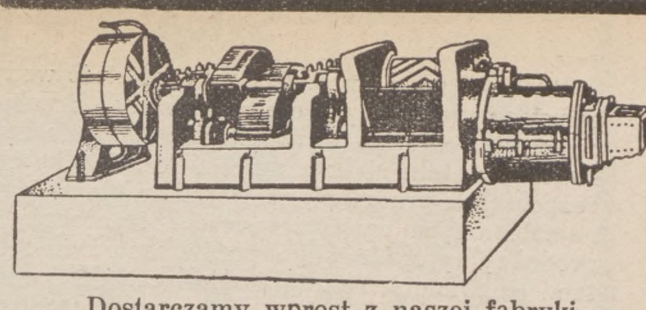
Cement, wapno

budowlane i hydrauliczne, cegły, pustaki, płyty cegłowe, dachówki, papy dachowe zwykłe i specjalne asfaltowe, papę izolacyjną, smołę, lepnik, żelazo, gwoździe, gips, trzcinę, kafle, płyty posadzkowe, **glazurowane płyty ścienne, glazurowane rury kamionkowe i koryta,** wyroby **szamotowe Kulmiza i Radeburskie,** zaprawy tynkowe do fasad, karbolineum, płyn izolacyjny przeciw wilgoci i przeciekaniu wody **„CERESIT“,** materjały do izolacji, cegły i dachówki szklane, szplisy i gonty (szkudły), ziarnka marmurowe do terrazza, piaskowiec do szlifowania, parkiet dębowy, linoleum, **dachówkę azbestowo-cementową,** specjalną papę asfaltową **„BINOLIT“,** siatkę drucianą z wstawkami z gliny palonej, oraz wszelkie inne artykuły w zakres budownictwa wchodzące, dostarcza najtaniej i pierwszorzędnej jakości (7333

Stefan Pełczyński

Hurtownia Materjałów Budowlanych

Poznań III, Dworzec Towarowy, tel. 5605

Dostarczamy wprost z naszej fabryki

w Łagiewnikach, Górny Śląsk

według oryginalnych konstrukcyj znanej na całym świecie firmy **RICHARD RAUPACH, GÖRLITZ** (Niemcy)

wszelkie maszyny cegielniane i części zapasowe

do wyrobu cegieł, dachówek wszelkiego rodzaju, cegieł szamotowych, rur glinianych, rur drenowych i t. d. 6912

RYSZARD RAUPACH

Sp. z ogr. odp.

Katowice, ul. Gliwicka 15.

Przedstawiciel: Inż. W. ROBIŃSKI, Poznań, Aleje Marcinkowskiego 17, I. p.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

Obrabiarki do drzewa

podług najnowszych wymagań technicznych

AUSTR. FABR.

„ARSENAL“ W WIEDNIU

stale na składzie: 6132

BIURO TECHNICZNE

Aleksander Moszkowski i S-ka

INŻYNIEROWIE

Warszawa, Sienna 23. Tel. 89-65

CEGIELNIE

Nowoczesne urządzenia mechaniczne

dla cegielń jak prasy, walce, kołotoki, wyciągi, maszyny parowe, kotły. motory ropne, transmisje i t. d. dostarczają **natychmiast i na bardzo dogodnych warunkach**

Zjednoczone Fabryki Maszyn, Kotłów i Wagonów

L. ZIELENIEWSKI i FITZNER-GAMPER S. A.

KRAKÓW

7347

Inż. Józef Ziemba i S-ka

w Chrzanowie-Małopolska

FABRYKA MASZYN i FORM

do wyrobów cementowo-betonowych

POLECA

MASZYNY DO DACHÓWEK, PODKŁADKI SZTANCOWANE, FORMY DO RUR BETONOWYCH, KRAWĘŻNIKÓW, SCHODÓW itd.

7314

Wszelkie

klisze i rysunki

w dobrem wykonaniu i prędko

dostarcza

Drukarnia „KUPIEC“

ul. Wielka 10 POZNAŃ Telefon 2277

Sytuacja w przemyśle ceramicznym

Długotrwałe i wielkie mrozy, obfitość wody, oraz zamarznięcie gliny, uniemożliwiały uruchomienie cegielń. Ponieważ warunki atmosferyczne były do końca kwartału niekorzystne, niektóre tylko cegielnie rozpoczęły produkcję w ciągu kwietnia. Wskutek nadmienionych wyżej trudności, tegoroczny sezon produkcyjny opóźni się w porównaniu z ubiegłemi latami conajmniej o półtora miesiąca. W związku z tem istnieje możliwość, że w tym roku produkcja cegły będzie mniejsza niż w latach poprzednich. Sfery zainteresowane obliczają że zmniejszenie produkcji, wynikłe z opóźnienia działalności wytwórczej wynosić będzie na terenie całego państwa około 2.000.000 cegły.

Mniejsze cegielnie powoli przystępują do pracy. Jednakże z powodu złej konjunktury w końcu kwietnia tylko część cegielni została uruchomiona. Czy reszta zostanie puszczona w ruch, jest rzeczą wątpliwą. Zbyt na cegłę jest bardzo słaby, nieco lepszy na sączki i dachówkę. Ceny za cegłę ulegają bardzo poważnej zniżce i w stosunku do tego samego czasu roku zeszłego wykazują niejednokrotnie odchylenie do 25 proc. in minus. W ten sposób wiele cegielń, cierpiących na słaby zbyt i brak kapitału, wyprzedaje swe zapasy poniżej nawet kosztów własnych.

Wskutek depresji na rynku pieniężnym wypłacalność firm jest katastrofalna. Poważnej ilości weksli płatnych w ciągu I kwartału nie wykupiono.

W jednej z większych fabryk ceramicznych przytrafiło się w ciągu miesiąca marca zaprotestować weksli na sumę zgórą 70 tysięcy złotych. W kwestjach zarobkowych trwa od 1 marca rb. stan bezkontraktowy, po wypowiedzeniu przez związki robotnicze ostatniej umowy zbiorowej z żądaniem 30 procent podwyżki.

WIADOMOŚCI DROBNE

100 MILJONÓW NA CELE ROZBUDOWY.

Dowiadujemy się, że władze państwowe postanowiły ostatecznie nie odstępować od tezy przyjętej z początkiem roku, a polegającej na otwarciu dalszych kredytów na cele budowlane. Kredyty te, jak dotychczas udzielone zostaną przez Bank Gospodarstwa Krajowego. Mają one wynieść w sumie ogólnej 100 miljonów złotych, z których miasto Warszawa otrzymałoby 28 miljonów. Ze względu natury technicznej, jakoteż nieodpowiedniej narazie konjunktury, podział kredytów nastąpi dopiero we wrześniu. Jak zatem należy przypuszczać, tegoroczny letni sezon budowlany będzie ospały i większych kredytów B. G. K. w najbliższych tygodniach nie udzieli.

KOSTKI GRANITOWE DLA GDYNI MAJĄ BYĆ SPROWADZONE Z ZAGRANICY?

Według krążących w Gdyni wersyj, które podajemy z obowiązku dziennikarskiego, po ostatnio rozpisanym przetargu na dostawę kamienia brukowego i płyt chodnikowych, istnieje w magistracie gdyńskim zamiar sprowadzenia kostek granitowych z zagranicy, ponieważ kopalnie granitu polskiego złożyły oferty droższe. O ile zamiar magistratu miałby być zrealizowanym, nie możemy powstrzymać się od uwagi, że choćby nawet materjał krajowy był cokolwiek droższy od zagranicznego, to jednak osiągnięta na różnicy cen oszczędność nie pokryje strat, wynikających ze zlekceważenia interesu produkcji rodzimej i wywozu pieniędzy poza granice kraju. Spodziewamy się, że czynniki miarodajne jeszcze sprawę tę rozpatrzą!

WYSTAWA DRZEWA W KRÓLEWCU.

W dniu 24 czerwca r. b. otwarta będzie w Królewcu Wystawa Drzewna, organizowana przez Verband Ostpreussischer Holzhändler und Sägewerke i Verband Deutscher Ingenieure, która ma na celu uwidocznienie postępów technicznych w przeróbce drzewa w Niemczech. W tym samym czasie będzie się odbywał, jak wiadomo, w Gdańsku Niemiecki Zjazd Leśny. (Deutsche Forsttagung) i Zjazd niemieckich inżynierów, poświęcony przeróbce drzewa.

ZBYT NA KLEPKI DĘBOWE DO BECZEK DO MARTYNIKI.

Polski przemysł drzewny ma duże widoki zbytu klepek dębowych do beczek do rumu produkowanego i eksportowanego z Martyniki. Dotychczas Martynika sprowadzała głównie dębinę ameryk., ceny jej jednak są zbyt wysokie.

Z rynku materjałów budowlanych, metali i wyrobów metalowych.

MATERJAŁY BUDOWLANE.

Poznań, 25. 5. Stefan Pełczyński, hurtownia materjałów budowlanych, Poznań 3, Dworzec Towarowy notuje następujące ceny (w złotych): cegła iłówka 65—70, cegła tonówka 69 do 78 za tysiąc sztuk, franco wagon cegielnia; dachówki karpiówki I klasy 150 za 1000 sztuk franco wagon cegielnia; wapno budowlane dla odsprzedawców 4,15, dla konsumentów 4,40 za 100 kg. loco wagon Wapienniki pod Inowrocławiem; cement portlandzki przy dostawie wagonowej 9,40 za 100 kg., franco stacja Poznań bez opakowania, za które dolicza się osobno po zł 1,90 za każde 100 kg. cementu w beczkach, wzgl. 1,10 w workach papierowych. Następne ceny rozumieją się franco stacja Poznań lub skład w Poznaniu: cement portlandzki za beczkę 180 kg. 22,50, za beczkę 200 kg. 24,50, za worek pap. 50 kg. 6; wapno budowlane w bryłach za 50 kg. 2,60 dla odsprzedawców, względnie 2,80 dla konsumentów, wapno hydrauliczne zł 12 za beczkę 150 kg.; papa dachowa za metr. kw. nr. 80 zł 1.05, nr. 100 zł 0.86, nr. 125 zł 0.73, nr. 150 zł 0.64, nr. 175 zł 0.57, nr. 200 zł 0.53, papa izolacyjna za metr kw. zł 2.50, górnośląska smoła preparowana, bezwodna zł 28,50 za 100 kg. netto za beczkę osobno zł 16; lepik z węgla kamiennego zł 20 za 100 kg. br/n; trzcina sufitowa szyta drutem palonym po zł. 4, szyta drutem pocynkowanym po zł. 4,40 za wałek 20 m. kw.; gips murarski zł 6,25, gips sztukatorski zł 7,25 za 1 worek 75 kg. łącznie z 1 workiem, przy dostawach cało- lub półwagonowych ceny odpowiednio niższe.

Bydgoszcz, 24. 5. Firma „Impregnacja" notuje następujące ceny: papa dachowa nr. 80 zł. 10, nr. 100 zł. 8,25, nr. 125 zł 7, nr. 150 zł 5.80, nr. 175 zł 5.25, nr. 200 zł 4.60, nr. 250 zł 4; papa izolacyjna za qm. zł 3.50; pregnolit nr. 1 zł 24, nr. II zł 23, Ia prep. smoła zł 28, Ia lepnik zł 28, Ia kit dachowy zł 60, Ia smoła drzewna zł 27, Ia smoła żywiczna zł 45, Ia gudron Br./Netto zł 40, Ia karbolineum zł 45, trzcina z ocynk. drutem 20 qm. zł 5, gips murarski worek 75 kg. zł 7.20, gips sztukatorski worek 75 kg. zł 8.20, splicy dachowe zł 5.50, wapno hydrauliczne zł 15, kreda spławiona 100 kg. zł 10.50, łupek 12×12 zł 2, łupek 14×24 zł 2.50, łupek 36×36 zł 0.75, asfalt zł 35; epure zł 70; cegła szamotowa ag. f. S. zł 0.55, cegła szamotowa niemiecka f. D. zł 0.65, cegła szamotowa niemiecka f. B. zł 0.75; płyty szamotowe 27×27 zł 2.20; mąka szamotowa 100 kg. zł 10.50; Portlandcement w beczkach zł 24.50; Portlandcement w workach zł 7; Koryta gliniane 250/1000 zł 12.50, 300/1000 zł 15.75, 350/1000 zł 20, 400/1000 zł 25. Obroty średnie.

METALE I WYROBY METALOWE.

Warszawa, 24. 5. Ceny orjentacyjne w zł za 1 kg.: cyna Banka w blokach 11,00; ołów hutniczy 1,25; cynk 1,40; antymon 2,25; aluminjum hutnicze 4,30; blacha cynkowa — cena zasadnicza 1.72, blacha miedziana 5,30—5.80, blacha mosiężna 4.00—4,80.

Państwowy Bank Rolny poszukuje

techników budowlanych.

Pierwszeństwo mają praktycznie obeznani ze wznoszeniem budowli z masy wapienno-piaskowej.

Oferty składać do

Wydziału Agrarnego Państwowego Banku Rolnego w Warszawie, Nowogrodzka 50. II piętro. 7412

4047

Materjały budowlane wszelk. rodzaju poleca

GUSTAW GLAETZNER

Centrala Materjałów Budowlanych i Dachówek

Tel. 6580 **POZNAŃ 3 Mickiewicza 36** zał. 1907 r.

adr. telegraf.: „Dachglaetzner"-Poznań.

Nagrodzony „ZŁOTYM MEDALEM" na Wystawie Budowlanej VI Targów Wschodnich we Lwowie 1926 r.

HYDROFUGE „CASTOR"

ZABEZPIECZA OD

WILGOCI

7301

przeciekania, wstrzymuje ciśnienie **WODY** we wszystkich przypadkach, jako to: izolacji rezerwoarów, murów, kanałów, basenów, **tuneli**, **tarasów**, fasad, szczytów i fundamentów

Hydrofuge „CASTOR" dodaje się do zaprawy cementowej

W LONDYNIE przy placu Piccadilly CIRCUS

największa z istniejących KOLEJ podziemna została uszczelniona

hydrofuge CASTOREM

Posiada na składzie: 7151

PRZEDSIĘBIORSTWO BUDOWLANE

MAURYCY KARSTENS

Sprzedaż: w Warszawie, ul. Koszykowa 7. Tel. 27-95.

W Krakowie: Biuro „CASTOR", ul. Kleparz 5, Tel. 218
w Katowicach: inż. K. Wretowski, Gen. Zajączka 19. Tel. 14-15.
W Poznaniu: Tow. Akc. „Materjał Budowlany" Seweryna Mielżyńskiego 23. Tel. 29-76 i 38-74.

Wystawiamy na Powszechnej Wystawie Krajowej w Poznaniu.

CENTRALNE OGRZEWANIA i SANITARNE URZĄDZENIA

SP. Z OGR. ODP.

KONIECZNY i WOLNY

Katowice, ul. Jagiellońska nr. 36

Telefon nr. 23-92

▼

Projektują i wykonują wszelkie systemy centralnych ogrzewań, pierwszorzędne urządzenia sanitarne, łaźnie, susznie i zaopatrzanie domów wodociągami z studzien głębokich i t. p. 7350

Prosimy powoływać się na „Rynek Metalowy i Maszynowy"

Uwaga!

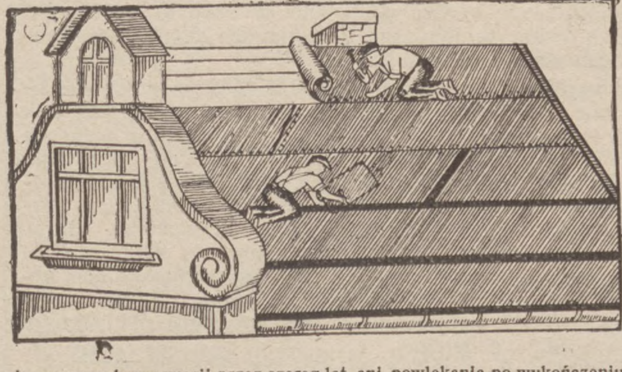
Szan. Czytelnikom naszym donosimy, iż jedynym obecnie reprezentantem naszym na miasto Bydgoszcz jest p. **MIECZYSŁAW MICHNA,** zamieszkały **w Bydgoszczy, ul. Chrobrego 6.**

P. Michnę uprawniamy do inkasowania wszelkich należytości naszych.

TOW. WYDAWN. „KUPIEC"
Poznań, Wielka 10.

SPECJALNOŚĆ! Ogniotrwała papa dachowa BEZSMOŁOWCOWA

KOLIBIT

nie wymaga konserwacji przez szereg lat, ani powlekania po wykończeniu pokrycia. Jest bezwonny, bo nie zawiera żadnych produktów smołowcowych.

Dostarczamy także piaskowaną papę dachową marki **„ELASTYCZNA"** izolacyjną, smołę prep., lepnik, karbolineum, gudron oraz asfalt naturalny, kit włókiennisty itd., wszystko z pierwszorzędnego materjału po umiarkowanych cenach.

◆ **Wystawiamy na P. W. K. maj—wrzesień 1929.** ◆

Żądajcie opróbkowanej oferty 7162

Górnośląska fabryka papy dachowej i wyrobów chemicznych

KOSZYCKI i LIBER

Rok założenia 1901 **Nowy-Bieruń G. Śl.**

Katowice, 24. 5. Surówka odlewnicza Huty Pokoju nr. 1 (Friedenshütte P. G. S.), oraz Górnośląskich Zjednoczonych Hut Królewskich i Laury — reprezentacja Towarzystwa dla Sprzedaży Surówki Żelaznej ,Sp. z ogr. odp. w Warszawie, ul. Sienna 11, cena za tonę 220 zł loco stacja wysyłająca.

Katowice, 24. 5. Ruch na maszyny rolnicze, choć spóźniony, obecnie nieco się ożywił; są już zgłoszenia na żniwiarki, mniemniej idą jeszcze również pługi, brony i t. p. Niezły zbyt jest w dziale maszyn dla przemysłu mleczarskiego, jak wirówwek, konwi chłodniczych i t. p.

Berlin, 24. 5. Metale Ur. Cena w R. M. za 100 kg.: miedź elektrolityczna, dostawa cif Hamburg, Brema lub Rotterdam 170¾; oryginalne aluminjum hutnicze 98—99% 350, w blokach 190, d. t. o. w sztabach walcowanych i ciągnionych 194; nikiel czysty 98—99% 350; antymon regulus 74—79; srebro w sztabach ca 900 za kg. 73¼—75; złoto (w wolnych obrotach za 1 gram) 2,80—2,82; platyna (w wolnych obrotach za 1 gram) 8—10.

Londyn, 24. 5. Srebro 24¾, na dostawę 24¾ d za 1 uncję.

Londyn, 24. 5. (U.) Not. metali w Ł za tonę: miedź Standard na 3 mies. 72¼—72⅜, Settl 72¾, Elektrolyt 83½—84½, best selected 74½—75¾, Elektrowirebars 84½. Cyna Standard per kasa 196¾—196⅞, na 3 mies. 199¼, Settl. 196¾, Banka (obr. nieof.) 201¾, Straits (obr. nieof.) 198¼. Ołów zagr. dost. natychm. 23⅝, dalsze term. 23⅜, Settl. 23⅝. Cynk zwykły dost. natychm. 26⅞, terminowa 26½, Settl 26⅞.

Nowy Jork, 23. 5. Srebro zagr. 53⅜, cts za 1 oz (= 31.1 gr.).

Nowy Jork, 23. 5. Cts za 1 lb. Miedź: lake loco 18⅛, elektrolyt loco 18, f. a. s. N. Jork 18, na 3 mies. 18, Casting Refinery loco f .o. b. N. Jork 17¼, cif Hamburg 18,30, Cyna N. Jork, Straits loco 43.65, na czerwiec 43.70. Ołów: N. Jork loco 7, East St. Louis loco 6,70. Cynk: East St. Louis loco 6,57½; Platyna 65; Aluminjum 98—99% loco (w centach za funt angielski) 24¼; Nikiel w sztabach loco (w centach za funt angielski) 35; Blacha biała f. o. b. Pittsburg (w dol. i cent. za 100 funt. angielskich) 5,30.

TENDENCJA NA ŚWIATOWYCH RYNKACH SUROWCA.

Naprężona sytuacja międzynarodowych rynków pieniężnych wywiera nadal bardzo ujemny wpływ na położenie wszystkich niemal rynków towarowych, co wyraża się przedewszystkiem w ogólnie słabnącym popycie i braku zainteresowania ze strony stałych odbiorców głównych surowców.

Węgiel. Na rynkach węglowych tendencja przeważnie mocna mimo zakończenia sezonu zimowego i związanych z nim dostaw węgla opałowego. W Anglji dzięki zwiększeniu produkcji podaż kształtowała się powyżej poziomu średniego, jednak natychmiastowe obniżenie cen przez kopalnie przywróciło popyt do właściwego poziomu. W związku z podwyżką płac robotników górniczych w kopalniach francuskich, podniesiono tam ceny na niektóre gatunki węgla z dniem 1 maja r. b. Na rynkach zachodnio-europejskich utrzymuje się niezmiennie bardzo korzystna konjunktura dla węgla przemysłowego, którego zbyt jest bardzo znaczny. W Belgji podobnie, jak we Francji podniesiono z dniem 1 maja notowania niektórych gatunków węgla. W Zagłębiu Ruhry stosunki w zakresie wydobycia kształtują się bardzo pomyślnie, w każdym bądź razie obroty Syndykatu tamtejszego z nastaniem cieplejszej temperatury znacznie zmalały.

Żelazo. Międzynarodowe rynki żelaza zdradzają tendencję wybitnie niejednolitą. Surówka w dalszym ciągu mocna. W Anglji naprężenie rynku żelaznego w związku z dalszemi ograniczeniami produkcji daje się coraz bardziej odczuć na rynku. Dzięki temu obroty cierpią z powodu braku zainteresowania przy zbyt wysokich notowaniach. Również na rynkach belgijskich utrzymuje się silny popyt na surówkę. Obroty zostały ograniczone, gdyż nabywcy oczekują osłabienia notowań i pokrywają chwilowo jedynie najbardziej palące potrzeby. Na rynkach niemieckich daje się zauważyć lekkie ożywienie wewnątrz kraju, co jednak nie odpowiada pokładanym w tym względzie nadziejom.

Ołów. Notowania ołowiu ustaliły się na średnim poziomie, aczkolwiek dostawa surowca z terenów produkcyjnych była w ostatnich czasach bardzo ograniczoną.

Cynk. Na konferencji brukselskiej postanowiono ograniczenia produkcji zmienić z dotychczasowej wysokości 7% na 5%. Rynki wykazywały tendencję umiarkowaną i równą. Sytuacja statystyczna kształtuje się ostatnio raczej korzystnie. Zapasy cynku w Europie zostały unormowane w wysokości mogącej pokryć zapotrzebowanie najwyżej 10—12 dni.

ZŁOTY W DNIU 24 MAJA 1929 R.

Gdańsk przekaz 57.77—57.92, gotówka 57.79—57,93. Berlin przekaz na Warszawę 46.95—47.15, przekaz na Katowice 46.90 do 47.10, przekaz na Poznań 4695—47.15, gotówka grube 46.80 do 47.20, drobne 46.80—47,20. Zurych przekaz 58,25. Londyn przekaz 43,26. N. Jork przekaz 11,25. Bukareszt przekaz 1874. Budapeszt gotówka 64,10—64,40. Praga przekaz 378.00. Medjolan przekaz 214,50. Wiedeń przekaz 79,69—79,97.

„POLTHAP"
Polskie Tow. Techniczne dla Handlu i Przemysłu
Spółka z ogran. odpow.
WARSZAWA, UL. PAŃSKA 83.
telef. Nr. 330-65, 95-77 i 209-27.
METALE
Blachy, pręty, rury, druty miedziane, mosiężne, tombakowe, aluminiowe, cynkowe i inne. Blachy białe i czarne angielskie. Ołów, cyna i inne surowce. Kupno starych metali.
7303
NAXOS-UNION
wyroby szmerglowe.
Tarcze, pilniki, papiery, płótno, proszki, osełki.
OBRABIARKI
do metali i drzewa, aparaty do spawania, wiertarki i szlifierki elektryczne. Nowoczesne amerykańskie urządzenia fabryk do wyrobu fornierów, sklejek, skrzyń i innych artykułów z drzewa.

ŁOŻYSKA KULKOWE
przesuwniki - suporty do frezarek i krzyżowe, narzędzia wszelkiego rodzaju, elektryczne wiertarki dostarcza bardzo tanio za gotówkę
7456
Inż. Penner, Berlin nr. 20, Pankstr. 34

Fabryka Kafli i Cegielnia
Oskara Arkina, Grodno
Zakłady fabryczne: ul. Górna 45, telef. 230.
7313 w Poleca 6707
Kafle berlińskie i kwadratelowe, polewane i niepolewane różnych gatunków. Wyrób specjalnych przenośnych piecyków kaflowych.
Cegła ręcznego i maszynowego formowania.

Zapytania w sprawie krajow. źródeł dostawczych.

Pośrednictwa między jedną a drugą stroną podejmujemy bezinteresownie. Jedynie na koszty utrzymania specjalnego biura dla tych spraw i pokrycia bardzo licznej codziennej korespodencji należy zapłacić za każde ogłoszone zapytanie 2.— zł., które to zapytanie będzie następnie ogłaszane aż do wpłynięcia oferty. Firmy zaś, zgłaszające się na zapytania, wpłacają na każde zapytanie 1.— zł Firmy zagraniczne płacą za każdą informację 2 fr. szwajc., z Niemiec 2.— RM. — Firmy, mogące dostarczyć jakiekolwiek objekty zgłoszone do naszego działu informacyjnego, zechcą jaknajwięcej z tego działu korzystać, gdyż mamy liczne potwierdzenia, że przez nasz dział informacyjny doszły już do skutku niejedne poważne transakcje. **Zaznaczamy jeszcze jaknajwyraźniej, że odpowiedzi dajemy jak i zapytania przyjmujemy jedynie od stałych abonentów pisma.**

UPRASZA SIĘ O PODANIE ADRESU:

Nr. 4529. firmy, dostarczającej koneweczki „Frenkla“.

Nr. 4702. firmy, dostarczającej młotki pneumatyczne lub sprężynowe do klepania blachy szwejsowanej od pasa.

Nr. 4727. fabryki krajowej lub zagranicznej, która może dostarczyć uzbrojenia strażackie.

Nr. 4766. fabryki, wyrabiającej węże gumowe do wody.

Nr. 4770. fabryki, dostarczającej gazowe piece cukiernicze.

Nr. 4777. fabryki krajowej, wyrabiającej młynki elektryczne do mielenia kawy i młynki do mielenia maku.

Nr. 4777 a. fabryki, wyrabiającej młynki do mielenia maku i kawy o popędzie elektrycznym na wtyczkę do kontaktu.

Nr. 4798. firmy, wyrabiającej garnitury do zabawek dla dzieci, t. j. szpadelki i łopatki.

Nr. 4799. fabryk krajowych, które wyrabiają ręczne maszynki do wymywania butelek.

Nr. 4800. fabryk krajowych, które wyrabiają maszynki do wyjmowania korków.

Nr. 4801. fabryki krajowej, która dostarcza wentyle do kwasu węglowego.

Nr. 4802. fabryki, wyrabiającej maski ochraniające druciane dla robotników pracujących w fabrykach wód gazowych.

Nr. 4807. fabryk krajowych, które wyrabiają muszle kuchenne.

Nr. 4808. fabryk krajowych, które wyrabiają gaz „Rechau“.

Nr. 4809. firmy, dostarczającej opiłki bursztynowe wzgl. szlifiernie bursztynu na Pomorzu.

Nr. 4810. fabryk, które wyrabiają okucia do samochodów i zderzaków.

Nr. 4811. firmy, mogącej dostarczyć tokarkę o rozm. 1,5 metr. z amerykańskiemi patronami.

Nr. 4815. firmy lub fabryki, dostarczającej formy do odlewania łyżek aluminjowych itd. do jedzenia i do kawy.

Nr. 4817. firmy, która wyrabia blachy sztukatorskie na sufitach w salach lub w kościołach.

Nr. 4818. firmy, która ma zapotrzebowanie na łom i mączkę szamotową.

Nr. 4821. firmy, wyrabiającej aparaty do sterylizacji i pasteryzacji mleka krowiego.

Nr. 4823. firmy, mogącej dostarczyć używany blok dla samochodów „Stöwer“ 4 cylindrowy 90 mm średnicy, 100 mm stock.

Nr. 4827. firmy, dostarczającej kotły o pojemności 100 litr. specjalne dla rzeźników.

Nr. 4829. fabryki, dostarczającej sikawki pożarne.

Nr. 4833. fabryki, mogącej dostarczyć cement portlandzki (wagonowo).

Nr. 4835. firmy, dostarczającej małe metalowe szyldziki do umieszczania na przedmiotach.

4836. fabryki, dostarczającej maszyny do fabrykacji tasiemek łyczkowych do wiązania paczek.

Nr. 4837. fabryki krajowej lub zagranicznej, mogącej dostarczyć naczynia oraz narzędzia do fabrykacji musztardy.

Nr. 4838. fabryki, dostarczającej papę ogniotrwałą, to jest bez smoły.

Nr. 4839. fabryki, dostarczającej okrągłą stal miękką dla uszków suportowych dla rowerów.

*

Nr. 4730. Poważna firma holenderska pragnie nawiązać stosunki handlowe z odbiorcami polskimi w dziale technicznych diamentów.

PICKHARDT & GERLACH
G. m. b. H.
WERDOHL i. W.
7463
Rury mosiężne ⋆ Listwy mosiężne
Bednarka uszlachetniona (Bimetal)
Repr. JAN NEP. ULATOWSKI, POZNAŃ, UL. OGRODOWA 20

Kupując polski towar — wzbogacasz kraj i siebie samego !!!

PRZETARG.

Dyrekcja Poczt i Telegrafów w Warszawie ogłasza sprzedaż w drodze konkursu taboru wąskotorowego dla toru o prześwicie 600 m/m składającego się z 1 parowozu 4-osiowego o mocy 60 KM, 3 tendrów 4-osiowych, 5 wagonów typu „briegadewagen“ o nośności 5 ton i 1 wagonu osobowego, zbudowanego na podwoziach „briegadewagen“.

Szczegółowe warunki podane są w „Monitorze Polskim“ w n-rze 108 z dnia 11 maja 1929 r.

Magistrat miasta Rakoniewic ogłasza niniejszem

PRZETARG OFERTOWY

na wykonanie ca. 930 m² bruku i 552 m² chodnika.

Kosztorys ślepy i warunki techniczne odebrać można w biurze Magistratu za zwrotem kosztów w kwocie 4,— zł.

Oferty w zamkniętych kopertach z napisem: „Oferta na umocnienie drogi cmentarnej“, składać można w Magistracie w Rakoniewicach, pokój 1, do dnia 10 czerwca 1929 r.

Magistrat zastrzega sobie uwzględnienia oferty według uznania lub nieuwzględnienia żadnych ofert.

Magistrat miasta Wronek rozpisuje

PRZETARG.

1. na przebrukowanie ulic Szkolnej i Obrzyckiej ca 2.000 m² wraz z dostawą ca 400 m³ polnego obrobionego brukowca, 500 m³ piasku i 300 m³ żwiru, założenie 660 bzm. bortnika wraz z dostawą tegoż z obrobionych polnych kamieni lub łupanego nieciosanego granitu;
2. na położenie i dostawę 1.500 m² chodnika z płyt cementowych w ulicach Obrzyckiej, Szkolnej, Klasztornej i Jadwigi.

Oferty należy złożyć do dnia 10 czerwca 1929 roku.

Starostwo Krajowe Pomorskie Toruń, ul. Mostowa 13, ogłasza

PUBLICZNY PRZETARG OFERTOWY

na urządzenie instalacji ogrzewania centralnego (wodnego), w budynku mieszkalnym dla urzędników (pawilon D) przy Krajowym Zakładzie Psychjatrycznym w Kocborowie.

Projekty urządzeń, warunki techniczne i przetargowe można przejrzeć w Wydziale Budownictwa Toruń, Mostowa 13, pokój 14. Tamże można nabyć również ślepy kosztorys.

Ofarty należy składać do dnia 10 czerwca 1929 r. godz 12 w Wydziale I. Otwarcie ofert nastąpi tegoż dnia o godz. 12,30.

Starosta Krajowy Pomorski w z. (—) Łącki.

PRZETARG.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku ogłasza niniejszem publiczny przetarg na prace i dostawy około budowy dwóch nowych magazynów portowych w Wolnej Strefie w Gdańsku-Nowym porcie, mianowicie jednego na nadbrzeżu południowem (hala południowa II) i jednego na nadbrzeżu północnem (hala północna II), zastrzegając sobie prawo uzależnienia przydziału od sprawy uregulowania potrzebnych na ten cel funduszów.

Przetarg rozpisuje się na każdą halę oddzielnie, przyczem każda partja obejmuje kompletne wykonanie łącznie z wszelkiemi dostawami. Oferta może obejmować tylko jedną z obydwu partyj; przy składaniu ofert na obydwa magazyny należy każdą z ofert złożyć oddzielnie, w każdym poszczególnym wypadku z napisem: „Hala południowa I“ względnie „Hala północna II“.

Warunki przetargu są wyłożone do przeglądu w biurze technicznem Rady Portu w dnie powszednie między g. 8—12, względnie do nabycia w Kasie Głównej Rady Portu Gdańsk, Neugarten 28-29, za opłatą 25,— guldenów za każdą partję (pocztę wzgl. posłańca należy opłacić). Termin przetargu: 18 czerwca 1929 r. o godz. 10-tej przed południem.

Przydział po 6 tygodniach.

Gdańsk, w maju 1929 roku.

Rada Portu i Dróg Wodnych w Gdańsku.

OGŁOSZENIE PRZETARGU.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży niniejszem ogłasza sprzedaż z licytacji urządzeń tartacznych, jakie zostaną otrzymane z rozbiórki własną pracą nabywcy trzytrakowego tartaku nieczynnego od 1922 r., położonego przy stacji kolejowej „Porzeżyn“ (linja Brześć—Kowel), a składającego się z 1 lokomobili, 3 traków, 3 pił tarczowych, 1 prądnicy (dynamo), 3 obrzynaczek pojedyńczych, kompletu transmisyj, narzędzi warsztatowych i innych części zapasowych.

Dla obejrzenia powyższych przedmiotów należy zgłaszać się do Nadleśnictwa Rudzkiego w Porzeżynie.

Cena wywoławcza 42.065 zł. Przystępujący do przetargu składają wadjum w wysokości 10% od ceny wywoławczej.

Przetarg odbędzie się 3 czerwca 1929 r. o godz. 12 w lokalu Nadleśnictwa Brzeskiego w Brześciu n/Bugiem przy ul. 3. Maja 42.

Dyrekcja Lasów Państwowych w Białowieży.

ZAWIADOMIENIE.

3-cie Okręgowe Szefostwo Budownictwa w Grodnie ogłasza na dzień 3 czerwca 1929 r. godz. 10 przetarg nieograniczony na dostawę żelaza do żelbetonu przy budowie bloków koszarowych w Wilnie i Helenowie, rejon Mołodeczno.

Szczegółowe ogłoszenie ukaże się w „Polsce Zbrojnej“.

3 Okręgowe Szefostwo Budownictwa — Grodno.

MAGISTRAT MIASTA KOWLA
L. dz 11390/Bud.

Obwieszczenie.

Magistrat m. Kowla rozpisuje niniejszem

konkurs

na urządzenie ogrzewania centralnego w gmachu miejskiej 13-klasowej szkoły powszechnej w Kowlu.

Plany szkoły, szemat kosztorysu ofertowego i warunki techniczne są do przejrzenia w Wydz. V. Magistratu w godzinach urzędowych. Materjały te mogą być na żądanie wysłane za opłatą 10 zł.

Oferty w kopertach opieczętowanych pieczęcią oferenta z napisem: „Oferta na urządzenie ogrzewania centralnego“ winny być składane w kancelarji Magistratu do dnia 3 czerwca 1929 r. godz. 12, poczem tegoż dnia o godz. 12,30 nastąpi komisyjne ich otwarcie. Do oferty winno być dołączone oświadczenie oferenta, że warunki szczegółowe na wykonanie robót są mu znane, oraz kwit Kasy Magistratu na złożenie wadjum w gotówce, lub papierach %% w wysokości 3% sumy oferowanej.

Magistrat m. Kowla zastrzega sobie prawo przeprowadzenia ustnego przetargu, dowolnego wyboru oferenta bez względu na oferowaną cenę, oraz unieważnienia przetargu bez podania powodów. (7477

(—) **Drojanowski**, Burmistrz m. Kowla.

Kowel, dnia 19 maja 1929 r.

Przetarg.

Dnia 11 czerwca b. r. o godz. 10 odbędzie się nieograniczony przetarg w Głównej Składnicy Narzędzi i Taboru Kolejowego w Krakowie-Bonarce, ul. Łagiewnicka 37 na

4 parowozy wąskotorowe

szer. toru 600 m/m, moc 60 K. M.

Warunki oraz oglądanie parowozów na miejscu codziennie w godzinach urzędowych. (7473

Wojskowy Zakład Zaopatrzenia Inżynierji

Bydgoska Gazownia Miejska

ma do sprzedania

materjał z rozebranych

5 pieców skośnych

systemu „Cozzego"

i tak: 45 zamknięć przednich do retort w świetle 450 x 600 mm., 45 zamknięć tylnych do retort w świetle 470 mm., 45 rur kompletnych do odbieralnika oraz 50 ton łomu żelaznego lanego, 60 ton łomu żelaznego kutego, 120 ton łomu szamotowego.

Oferty należy składać osobno na materjał szamotowy i osobno na łom żelazny **do 18 czerwca 1929 roku** do

Gazowni Miejskiej w Bydgoszczy, Jagiellońska 38.

7478

Sprzedajemy

2 używane silniki 34 KM, 575 obrotów, **1 używany silnik** 50 KM, 680 obrotów, prąd stały, napięcie 220 woltów. Silniki znajdują się w dobrym stanie.

Zgłoszenia przyjmuje:

Vereinigte Deutsche Nickel-Werke, Metallabtl. Paruszowice,
Paruszowice (G. Śl.) 7438

MOTOR

80 HP., Bolinders Szwecki, jedno cylindrowy stojący wraz z całem urządzeniem w ruchu, sprzeda za $ 750.—
walce młyńskie podwójne 220x650 Ganza $ 400.—
Kasper N% 2 prawie nowy czeski $ 80.— 7445

Dagnan, Tarnów Lwowska

OKAZJA! OKAZJA!

Motor spalinowy

Austro-Daimler

6 cylindrowy, 130 mm. średnicy, 200 mm. skok, w dobrym stanie, sprzedam tanio 7448

BLOCH, Bydgoszcz, Śniadeckich 47, tel. 961

Z powodu starości sprzedam

handel żelaza, maszyn i narzędzi rolniczych

na dogodnych warunkach. Oddam sklep duży o 2 oknach wystawowych, śpichrze i szopy, z prawem używania firmy egzystującej od 1871 roku.

Zgłoszenia do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr 7393.

Dachówczarka Gaspariego

nowa z 500 płytkami okolicznościowo natychmiast do sprzedania.

Biuro Techniczne Inżyniera Józefa Weingrüna
KRAKÓW, Groble 19 7471

Mamy do sprzedania:

ca 7 km. toru 70 m/m wraz z podkł. żelaznemi 600 m/m rozp.
ca 2 km. toru 80 m/m wraz z podkł. żelaznemi 600 m/m rozp.
ca 180 par truków 600 m/m rozp.
ca 15.000 kg. gwoździ szynowych,
2 lokomotywy 2-osiowe 600 m/m rozp.

Oferty do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 7461.

Sprzedamy jako nadliczbowe:

2 tokarnie rewolwerowe o przelocie 35 mm
1 wiertarkę słupkową ciężkiego typu do 50 mm wierc. z przystawką,
1 dmuchawę syst. Roota do zapędu pasowego na ca. 20 ognisk,
1 automat 4-ro wrzecionowy syst. Acme budowy Alfred Schütte o średn. szpindli 35 mm.
Maszyny są używane, lecz w bardzo dobrym stanie.

S. Samulski i Sp.
Fabryka maszyn w Pleszewie
7475

Lokomobilę Wolffa

30—40 KM, 12 atm., 1913 r., pow. 12,61 m², na parę przegrzaną, stałą, po kapitalnym remoncie, sprzedam

A. Rybka inż. - Warszawa
Nowowiejska 30 - Telefon 199-72
7459

Lokomobile przemysłowe stacj.

Lanz, 12 atm., r. 1908, 2 cylindrowa, z kondensacją, ca 60 KM, jeszcze w ruchu, nowo przez Stow. Dozoru nad Kotłami odebrana,

Güttler, 8 atm., r. 1908, ca 30 KM, gruntownie wyremontowana, oraz kilkanaście lokomobil przewoźnych, maszyn parowych, motorów, młocarń parowych, etc. **bardzo korzystnie na sprzedaż.**

NITSCHE i S-KA, fabryka maszyn
Poznań, Kolejowa 1—3
7470

Kocioł parowy „KORNWALL"

32 m² powierzchni ogrzewalnej, jednopłomienny, 8,5 atm. ciśnienia, rok budowy 1911, fabr. Komnick-Elbing, mało używany, w bardzo dobrym stanie natychmiast korzystnie do sprzedania. Zgłoszenia uprasza się pod nr. 7419 do administracji „Rynku Metalowego i Maszynowego".

Samochód 4-osobowy

marki Fiat, model 501

z daszkiem amerykańskim, używany, lecz w bardzo dobrym stanie korzystnie do sprzedania, za 6000 zł. Do obejrzenia w Poznaniu. Zgłoszenia przyjmuje:

Leon Grabowski

Poznań, plac Wolności 9 - telefon 2754

lub

S. Samulski i Sp.

Fabryka maszyn Pleszew - telefon nr. 36

7474

Korzystna sprzedaż dla przemysłowców!

Sprzedam natychmiast z powodu choroby

fabrykę maszyn

w której wyrabia się jako specjalność TRAKI i CAŁKOWITE URZĄDZENIA TARTAKÓW. Fabryka znana na całą okolicę. Równocześnie oddam nowy typ traka, który można dać opatentować. Położenie fabryki dogodne blisko stacji kolejowej w mieście powiatowem. Zgłoszenia upraszam nadsyłać do admin. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr .7453

Do sprzedania około

50 tonn blachy

żelaznej czarnej w paskach szer. od 40 do 120 mm, długość 2 do 2½ m, grubość blachy od 0,5 do 3 mm.

Zapytania prosimy kierować:

Zarząd Spółki Akcyjnej Hr. St. Ledóchowski

Warszawa, ul. Przemysłowa Nr. 24. 7429

1 prasę ekscentryczną i 1 prasę frykcyjną

sprzedamy tanio 7482

SULKIEWICZ I ROBAKOWSKI, Bydgoszcz, Fabryka Wyrobów Żel., ul. Herm. Frank. 3

Mam zlecenie korzystnie sprzedać:

1 kompletne, prawie nowe, urządzenie do młyna

składające się z 4 podwójnych stołów walcowych, ganka do mielenia i śrutowania, oczyszczarek, płaskiego osiewacza

DIESEL-MOTOR

95 P. S. Zapytania uprasza się skierować do adm. „Rynku Metalowego i Maszynowego" pod nr. 7454

Elektromotor

na 3-fazowy prąd, 1000 Volt, 75 P. S., 975 obrotów, mam korzystnie do oddania 7455

HUGO CHODAN, dawn. PAUL SELER,

POZNAŃ, ul. Przemysłowa 23, telefon 24-80

Lokomobilę Lanza 7460

36 K. M. normalnych, przewoźną, po kompletnym remoncie, sprzedam z wozem za 8.000 zł. **Młyn Parowy Margonin.**

Lokal 7 ubikacyj z urządzeniem biurowem i telefonem w śródmieściu Katowic, nadający się na biuro, składnicę lub kasyno do odstąpienia. Zgłoszenia:
5669 **Katowice, Marjacka 1 III p. J. HALLADIN**

W Skórczu na Pomorzu sprzedam tanio moją nowocześnie urządzoną **ŚLUSARNIĘ**

z warsztatem reperacyjnym maszyn

rozmieszczoną we własnych dobrze utrzymanych budynkach. Do objęcia potrzebna gotówka 30.000 zł.

ANTONI PAŁUCKI, TUCHOLA

7458

Ustosunkowany i dobrze wprowadzony u fabrykantów i hurtowników branży metalowej i narzędziowej

PRZEDSTAWICIEL

przyjmie poważne propozycje. Oferty do Biura Ogłoszeń „PAR" Warszawa, Bracka 17, sub: „Ekspansja". 7407

Bardzo ustosunkowany i poważny jegomość, posiadający 7 ubikacyj biurowo urządzonych z telefonem

przyjmie zastępstwo

poważnej firmy krajowej lub zagranicznej. Zgłoszenia:
5668 **Katowice, Marjacka 1. III p. J. Halladin**

KUPNA

Kupię drutu

miedzianego lub linki miedzianej 16—25 kwadrat. używanego, gołego lub izolowanego w ilości do 500 kg. w jednym lub więcej kawałkach, nie krótszych jednak jak 50 metrów. Oferty z podaniem ilości i ceny proszę nadesłać do redakcji „Orędownika Powiatowego" w Międzychodzie pod W. P. 7437

Poszukujemy nowego, względnie używanego ale w dobrym stanie i zdolnego do użytku

injektora

na 3000 ltr. na godzinę. Szczegółową ofertę uprasza się przysłać do 7441

Adolf Krause & Co. T. z o. p., Toruń-Mokre Tel. 646

Kupimy **mały**

transformator

używany w dobrym stanie na prąd zmienny trójfazowy ca. 50 K. V. A., napięcie górne boczne 15000 Volt, napięcie dolne boczne 400/231 Volt z wyprowadzeniem zera, włączenia gwiazda/gwiazda podwójna. Oferty: Grudziądz, skrzynka pocztowa 35. 7457

„R. Met."

WARUNKI DLA INSERENTÓW I ABONENTÓW:

CENY OGŁOSZEŃ: ¹/₁ str. 130 zł, ½ str. 75 zł, ¼ str. 45 zł, ⅛ str. 25 zł, ¹/₁₆ str. 15 zł. Na I. str. okładki 100%, na II. i IV. str. 50%, na III str. 30% dopłaty. — Artykuły opisowe z dopłatą 100%. — Dostarczenie kliszy autotypij z wyraźnych fotografij po 14 groszy za cm². W Gdańsku obowiązują powyższe ceny w guldenach. Ogłoszenia z zagranicy oblicza się w markach niemieckich. W wydaniach specjalnych obowiązuje taryfa inna. Miejscem wykonania zleceń i zapłaty jest Poznań; w kwestjach spornych miarodajny jest Sąd Powiatowy (Okręgowy) w Poznaniu. Na wypadek skargi sądowej, nadzoru sądowego lub konkursu przyznane rabaty upadają. Konto czekowe P. K. O. w Poznaniu Nr. 202-796.

Redaktor naczelny przyjmuje od 12—13 z wyjątkiem soboty.